

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Spolupráce neziskového sektoru a státu v oblasti
sociálních služeb**

Bc. Barbora Biňovcová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Biňovcová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Spolupráce neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb

Název anglicky

Cooperation between nonprofit sector and state in the case of social care

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit spolupráci neziskového sektoru a státu při poskytování sociálních služeb a zhodnotit využívání veřejných a privátních finančních zdrojů čerpaných na vybrané sociální služby v konkrétní lokalitě.

Metodika

Pro naplnění cíle práce studentka využije zejména techniky studia dokumentů a dotazování.

Východiskem práce jsou strategické dokumenty o rozvoji zpracované na národní (MPSV), regionální (Praha) a lokální (městská část Praha 7) úrovni, které autorka podrobí analýze a srovná je s činností sociální správy na území Prahy 7, aby zjistila shodu/rozdílnost v politicky deklarovaném a realizovaném rozvoji.

Pro zjištění realizované politiky na Praze 7 se bude autorka dotazovat expertů, kteří se podílejí na organizaci sociálních služeb v lokalitě. Provede nestandardizované rozhovory s představiteli neziskového sektoru i sociálními pracovníky Prahy 7.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

neziskový sektor, organizace, Praha 7, sociální služby, stát

Doporučené zdroje informací

OCHRANA, F. – PAVEL, J. – VÍTEK, L. *Veřejný sektor a veřejné finance : financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

POTŮČEK, M. *Nejen trh : role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-26-5.

REKTOŘÍK, J. *Organizace neziskového sektoru : základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

Strategické dokumenty rozvoje (MPSV, magistrát Prahy, MČ Praha 7)

TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Eva Kučerová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 6. 3. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Spolupráce neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. března 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Evě Kučerové, Ph.D za odborné vedení, trpělivost a péči, kterou mi věnovala v průběhu psaní této práce. Zároveň děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli rozhovory.

Spolupráce neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na sledování a posouzení spolupráce neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb. Práce zahrnuje analýzu veřejných a privátních finančních prostředků plynoucích do oblasti sociálních služeb, analýzu dokumentů, které se k této oblasti vztahují a legislativně ji ukotvují na národní, krajské a lokální úrovni, a kvalitativní rozhovory s pracovníky městské části Praha 7 a neziskových organizací. Data pro analýzu dokumentů byla získána od jednotlivých aktérů, kterými jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, hlavní město Praha a městská část Praha 7, pro finanční analýzu byla data získána od městské části Praha 7 a z neziskových organizací. Jedná se především o výroční a důvodové zprávy. V závěru práce jsou uvedeny návrhy a doporučení, kterými by se spolupráce neziskového sektoru a státu mohla do budoucna vylepšit.

Klíčová slova: neziskový sektor, organizace, Praha 7, sociální služby, stát

Cooperation between nonprofit sector and state in the case of social care

Abstract

The thesis is focused on observation and evaluation of cooperation of the non-profit sector and the state in the field of social services. It includes an analysis of public and private funds flowing into the areas of social services, analysis of applicable documents legally establishing it at national, regional and local level, and qualitative interviews with employees of Prague 7 and non-profit organizations. Data for the document analysis were gained from individual actors – Ministry of Labor and Social Affairs, the capital city of Prague and the city district of Prague 7. Data for financial analysis were obtained from the city district of Prague 7 and from non-profit organizations. These are mainly annual and explanatory reports. The conclusion of the thesis offers suggestions and recommendations by which the cooperation of the non-profit sector and the state could be improved in the future.

Keywords: non-profit sector, organizations, Prague 7, social services, state

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	17
3.1 Veřejná politika	17
3.2 Sociální politika	18
3.2.1 Principy sociální politiky	19
3.2.2 Funkce sociální politiky	20
3.2.3 Nástroje sociální politiky	22
3.3 Sociální zabezpečení	23
3.3.1 Životní a existenční minimum	23
3.3.2 Sociální pojištění.....	24
3.3.3 Státní sociální podpora.....	24
3.3.4 Sociální pomoc	25
3.3.5 Pomoc v hmotné nouzi	26
3.3.6 Prvky sociálního zabezpečení	27
3.3.7 Systémy financování sociálního zabezpečení.....	27
3.3.8 Modely sociálního zabezpečení	28
3.4 Aktéři sociální a veřejné politiky a jejich spolupráce	28
3.4.1 Aktéři na národní úrovni.....	29
3.4.2 Aktéři na regionální a lokální úrovni	30
3.4.3 Neziskové organizace	31
3.4.3.1 Charakteristika neziskových organizací	32
3.4.3.2 Státní neziskové organizace	33
3.4.3.3 Nestátní neziskové organizace	34
3.4.3.4 Marketing neziskových organizací.....	35
3.4.3.5 Principy financování nestátních neziskových organizací.....	37
3.4.3.6 Fundraising	37
3.4.3.7 Metody oslovování a formy individuálních dárců.....	39
3.5 Sociální služby	40
3.5.1 Druhy sociálních služeb.....	41
3.5.2 Poskytovatelé sociálních služeb.....	43
3.5.3 Možnosti financování sociálních služeb	44

3.5.3.1	Dotace ze státního rozpočtu.....	45
3.5.3.2	Dotace z rozpočtů obcí a krajů	46
3.5.3.3	Dotace od EU	47
3.6	Shrnutí a závěr teoretické části	48
4	Vlastní práce	50
4.1	Městská část Praha 7	50
4.1.1	Realizace sociálních služeb MČ Praha 7	53
4.1.2	Finance MČ Praha 7	54
4.2	Analýza dokumentů MPSV, MHMP, MČ Praha 7	60
4.3	Neziskové organizace.....	63
4.3.1	YMCA Praha o. s.....	63
4.3.2	Azylový dům Otevřené srdce o. p. s.	65
4.3.3	Armáda spásy v České republice z. s.....	67
4.4	Analýza rozhovorů	69
5	Výsledky a diskuse	77
5.1	Výsledky	77
5.2	Diskuse.....	79
6	Závěr.....	82
7	Seznam použitých zdrojů	85
8	Přílohy	90

Seznam obrázků

Obrázek 1 Čtyřsložkový veřejněpolitický cyklus	17
Obrázek 2 Lorenzova křivka.....	21
Obrázek 3 Čtyř sektorový trojúhelník	32
Obrázek 4 Aktéři ziskového sektoru.....	36
Obrázek 5 Aktéři neziskového sektoru.....	36
Obrázek 6 Území městské části Praha 7	51

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled poskytnutých obecných dotací v letech 2016-2021 (v tis Kč)	57
Tabulka 2 Přehled poskytnutých individuálních dotací v letech 2019-2021 (v tis. Kč).....	58
Tabulka 3 Respondenti MČ Praha 7	70
Tabulka 4 Respondenti z neziskových organizací.....	73

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu sociálních služeb v ČR v letech 2016-2020.....	43
Graf 2 Výdaje na sociální službu v letech 2016-2020 v hl. městě Praze.....	45
Graf 3 Výdaje v oblasti sociálních služeb MČ Praha 7 v letech 2018-2020	55
Graf 4 Poměr celkových výdajů MČ Praha 7 a výdajů na sociální služby v letech 2018-2020	56
Graf 5 Přehled vybraných přijatých dotací v letech 2018-2020	59
Graf 6 Vývoj přijatých finančních prostředků YMCA Praha v letech 2018-2020.....	64
Graf 7 Vývoj přijatých finančních prostředků AD Otevřené srdce v letech 2018-2020	66
Graf 8 Výdaje AD Otevřené srdce v letech 2018-2020.....	67
Graf 9 Vývoj přijatých finančních prostředků Armáda spásy v letech 2018-2020	68

Seznam použitých zkratk

AD	Azylový dům
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HMP	Hlavní město Praha
MČ	Městská část
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní neziskové organizace
NO	Neziskové organizace
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSPOD	Oddělení sociálně-právní ochrany dětí

1 Úvod

Při zkoumání veřejné politiky jsou často využívány expertní podklady, na jejichž základě je možné zjišťovat, jak veřejná politika funguje, co prohlašuje a jak ve skutečnosti působí. Povaha takových expertních podkladů může být různého charakteru, rozsahu i hloubky zpracování. Dobře vypracovaná expertiza může zkoumaný problém popsat, srovnat konkrétní získaná data s obecnými daty získanými z veřejných dokumentů, a na základě jejich srovnání vypovědět o souladu či nesouladu teorií a užívané praxe. Tématem, které jsem se rozhodla zkoumat a na základě zjištěné expertizy vytvořit, je sociální politika, resp. otázky sociálního zabezpečení a sociálních služeb, a to v konkrétní městské části, na Praze 7.

Vlivem stále rychlejších a zásadnějších změn ve společnosti a stále komplikovanějšího způsobu života se mnoho lidí, ať už z jakéhokoliv důvodu, ocitá na jejím okraji. Tento smutný fakt vnímám intenzivně a není mi lhostejné, v jaké společnosti žijí. Vzhledem k tomu, že moje matka pracuje v sociálním odboru městské části Praha 7, rozumím lépe důvodům, které lidi do znevýhodňujících situací přivádí. Sleduji zprávy z médií, kde je sociální politika řešena z různých pohledů téměř denně. Příčinou sociálního znevýhodnění může být nedostatečné vzdělání, slabé rodinné zázemí, či narůstající chudoba, kterou dokazují statistiky týkající se počtu exekucí.

Skutečnost, že moje matka v sociálních službách pracuje, je podpůrným důvodem mého rozhodnutí. Skrze její pracovní kontakty se mi nabídla možnost přistoupit blíže nejen k dokumentům, ale především k lidem. Mohla jsem tak zkoumat nejen podmínky a výsledky jejich práce, ale také jejich motivace, možnosti a hranice, a následně tuto praxi a její efektivitu srovnat s teoretickými předpoklady. Městská část Praha 7, kde dlouhodobě bydlím, praktikuje vůči svým obyvatelům vstřícnou veřejnou politiku, naslouchá a reaguje na podněty z veřejnosti. Je to stále rozvíjející se a prosperující lokalita, která je velmi žádanou oblastí pro bydlení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit spolupráci státu s neziskovým sektorem při poskytování sociálních služeb a zhodnotit využívání veřejných a privátních finančních zdrojů čerpaných na vybrané sociální služby v konkrétní lokalitě. A to s ohledem na strategické relevantní rámce a se zřetelem na spolupráci aktérů. Strategické rámce jsou vymezeny dokumenty vydávanými Ministerstvem práce a sociálních věcí a legislativními dokumenty (zákony, vyhlášky atd.). Zvláštní pozornost je věnována spolupráci jednotlivých soukromých a veřejných institucí. Zabývám se aktéry, jež působí na národní, krajské a lokální úrovni. Zkoumám, zda působení aktérů odpovídá principům sociální politiky deklarovaným MPSV (či na nižší úrovni strategií obce, případně konkrétních projektů spolupráce) a zda přináší výsledky, které jsou pro příjemce sociálních služeb přínosné.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, kde teoretická část je formující pro vlastní výzkum v terénu a pro vytváření metody zkoumání.

Teoretická část ozřejmí funkci veřejné a sociální politiky - jak funguje, jak je definována, jaké jsou její principy a zásady, v neposlední řadě ukáže, s jakými nástroji se v rámci sociální politiky dosahuje žádaného cíle. Tím je vytváření důstojných životních podmínek ideálně pro všechny občany nebo v lepším případě alespoň pro jejich většinu. Popis sociálního zabezpečení představí jeho strukturu - tři pilíře, kterými je tvořen - sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc. Tyto systémy mají za úkol zabezpečit osoby v tíživých situacích. Na výše zmíněné navazuje kapitola, která popíše aktéry sociální a veřejné politiky. Ti jsou rozděleni do skupin na národní, regionální a lokální úrovni. Na nejnižší úrovni jsou charakterizovány neziskové organizace, zkoumán je charakter a povaha práce neziskových organizací, jejich typy a právní formy, také marketing, který je pro činnost těchto organizací významný. Součástí aktivit těchto organizací je fundraising, což je získávání finančních i nefinančních zdrojů. Závěr teoretické části je věnován sociálním službám, jejich legislativnímu zakotvení, druhům a možnostem financování sociálních služeb.

Praktická část je zaměřena na vybranou lokalitu, kterou je městská část Praha 7 a neziskové organizace, s nimiž městská část Praha 7 spolupracuje. Klíčovým kritériem hodnocení spolupráce je způsob a efektivita využívání finančních prostředků alokovaných

v konkrétních projektech a programech určených na pomoc sociálně potřebným osobám v městské části Praha 7. Řešena je otázka, zda je tento způsob dobrou praxí a přináší efektivní výsledky, které jeho účastníci a aktéři vnímají pozitivně.

Zkoumáním dokumentů a čtením relevantní literatury jsem dospěla k názoru, že mnou zvolený model pracovního postupu bude vhodným nástrojem, přinese očekávané výsledky a zodpoví položené výzkumné otázky.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce je zpracována na základě studia dostupné odborné literatury jak knižní, tak i elektronické, spolu s odbornou cizojazyčnou literaturou. Teoretická část diplomové práce spadá pod přípravnou fázi výzkumu, kde jsem zkoumala, jak sociální služby fungují teoreticky a jakými pravidly by se měly řídit instituce, které sociální služby zajišťují.

V praktické části srovnám teoretické poznání s praktickou činností ve vybrané lokalitě - v městské části Praha 7 a v její spolupráci s neziskovými organizacemi. Vzhledem k omezeným možnostem prozkoumat tuto problematiku jako celek, soustředím se na vybrané konkrétní instituce a aktéry. Kvalitativní výzkum byl zvolen kvůli charakteru tématu, kterým je spolupráce mezi dvěma útvary. Spolupráce mezi institucemi a rozmanité způsoby využívání finančních zdrojů nejsou dobře měřitelné, proto nelze využít kvantitativní metodu. Je zapotřebí zkoumaný problém sledovat a porozumět mu jako celku, zkoumat jej do hloubky, proto volím kvalitativní metody (Zich & Roubal, 2014, s. 20).

Lokalita výzkumu byla vybrána z více důvodů, jedním z nich je osoba a působení starosty Prahy 7 Mgr. Jana Čižinského, který je znám především referendem za nepředraženou radnici. Celkový přístup úřadu městské části Praha 7 je výlučný v mnoha oblastech veřejné politiky. Starosta Čižinský se snaží komunikovat s veřejností, chce, aby občané Prahy 7 sdělovali, kde vidí problémy a také má snahu je následně řešit. Pořádal již několik sešlostí, kam byli obyvatelé městské části zváni a mohli veřejně diskutovat na jakémkoliv téma. Podle jeho vlastních slov jsou tyto akce velice přínosné. Starosta Čižinský bere také v potaz potřeby dětí a mladistvých, nechává je promluvit stejně jako dospělé a ovlivňovat tak život v městské části. V jednom z článků např. starosta uváděl případ, kdy žáci základní školy sepsali petici za rekonstrukci dětského hřiště. Hřiště bylo na základě petičního požadavku skutečně opraveno. V článku byla také poznámka, že „*čím víc jsme*

otevření, tím méně občanů přichází na schůze zastupitelstva. S otevřeností radnic stoupá důvěra lidí v to, že se neděje nic nekalého“ (Prokeš, 2019).

Praha 7 bývá zmiňována v internetových článcích, píše se o její pomoci vyloučeným osobám. Jeden takový se nachází například na stránce Sociální bydlení, která je spravována MPSV. Zmiňují zde partnerství Prahy 7 s neziskovými organizacemi, které se soustředilo na pomoc se zabydlováním (DOBRÁ PRAXE V ČR A KAZUISTIKY, 2018). Sedmá městská část je otevřená svým občanům a nejsou jim jejich názory lhostejné, proto byla vybrána jako lokalita výzkumu.

Kvalitativní výzkum bude proveden ve čtyřech krocích:

Příprava je důležitá pro sestavení metodologie, pro určení oblasti výzkumu a položení hlavní cílové výzkumné otázky. V této fázi jsem podrobně zkoumala, jak veřejná politika, sociální politika a sociální služby fungují.

Plán výzkumu navrhuje celý průběh výzkumu. Určuje všechny podrobnosti výzkumu, kdy, kde a s kým se výzkum uskuteční. Určují se metody sběru dat. Tento krok významně ovlivní výsledky celého výzkumu.

Provedení studie se zabývá sběrem dat, následnou analýzou a zodpovězením výzkumné otázky. Některé dílčí otázky se můžou měnit, pokud je to žádoucí. Fáze provedení studie zahrnuje zvolené kvalitativní metody, které jsou popsány níže.

Zpráva o výsledcích výzkumu je konečným a nejdůležitějším zodpovězením na výzkumné otázky. Výsledky z praktické části porovnáváme s teoretickou částí, představujeme vlastní výsledky a zjištění (Hendl, 2008, s. 41).

Prvními dvěma kroky byla příprava metodologie a stanovení cílové otázky. Tou je zhodnocení využívání finanční zdrojů na sociální služby a spolupráce organizací při zajišťování sociálních služeb. Dále jsem stanovila plán výzkumu následujícími kvalitativními metodami:

- 1) analýza dokumentů,
- 2) rozhovory.

Analýza dokumentů je jednou z metod pro získávání relevantních dat. Ve své práci využiji analýzu dokumentů na třech úrovních, konkrétně se jedná o dokumenty se zaměřením na sociální služby. Na nejvyšší úrovni stojí národní dokument Ministerstva práce a sociálních věcí, na krajské úrovni se jedná o dokument hlavního města Prahy a na lokální úrovni analyzuji dokument MČ Praha 7. Hendl uvádí různé typy dokumentů (osobní, úřední,

archivní, výstupy masových médií, virtuální data a předmětná data), pro můj výzkum využiji úřední dokumenty a virtuální data. Úřední dokumenty jsou vytvořené firmami nebo úřady, často jde o výroční zprávy, zápisy apod. Virtuální data, jak již jejich název napovídá, lze nalézt na internetu, jde především o internetové stránky (Hendl, 2008, s. 204-205).

Rozhovory patří k významným metodám sběru dat pro kvalitativní výzkum. Rozhovory budou mít podobu polostrukturovaného dotazování, což je označováno jako pružný proces sběru informací (Hendl, 2008, s. 164). Na začátku rozhovoru je nutné seznámit dotazovaného, proč se rozhovor provádí a získat jeho souhlas s nahráváním (Hendl, 2008, s. 167).

Vedení rozhovoru podléhá jistým zásadám, kterými se budu řídit.

1. *„Zajišťujeme důkladnou přípravu a nácvik provedení rozhovoru.*
2. *Účel výzkumu určuje celý proces interview.*
3. *V interview máme vytvořit rámec, v němž se bude moci dotazovaný vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů a svým vlastním stylem.*
4. *Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu. Jsme citliví k pohlaví, k věku a kulturním odlišnostem dotazovaného.*
5. *Při přípravě a provedení rozhovoru si uvědomujeme, že otázky v rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami.*
6. *Otázky formulujeme jasným způsobem, kterému dotazovaný rozumí.*
7. *Klademe vždy jenom jednu otázku.*
8. *Otázky doplňujeme sondážními otázkami.*
9. *Dotazovanému dáváme jasně na vědomí, jaké informace požadujeme, proč jsou důležité a jak interview postupuje.*
10. *Nasloucháme pozorně a odpovídáme tak, aby dotazovaný poznal, že o něj máme zájem. Necháváme dotazovanému dostatek času na odpověď.*
11. *Udržujeme si neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat. Sbíráme data, ale neposuzujeme osobu.*
12. *Jsme pozorní a citliví k tomu, jak je dotazovaný rozhovorem ovlivněn a jak odpovídá na různé otázky.*
13. *Zohledňujeme časové možnosti dotazovaného.*
14. *Jsme reflexivní, sebekriticky monitorujeme sami sebe.*

15. Po rozhovoru kompletujeme a kontrolujeme své poznámky, jejich kvalitu a úplnost“ (Hendl, 2008, s. 172).

Plán výzkumu je následující - rozhovory proběhnou s pracovníky městské části Praha 7, kteří pracují na odboru sociálních věcí a odboru sociálního začleňování, a s pracovníky neziskových organizací. Rozhovory se uskuteční na počátku roku 2022 v prostorách úřadu MČ Praha 7, neziskových organizacích nebo prostřednictvím MS Teams. Z komunikace je podstatné zjistit, jak vzájemná spolupráce funguje a analyzovat finanční zdroje v oblasti sociálních služeb.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejná politika

Veřejná politika vznikla v 60. letech 20. století z mnoha disciplín, kterými jsou například sociologie, politologie, ekonomie a další. Neexistuje přesná definice, co veřejná politika je, obecně se ale snaží systematicky postihnout rozhodování politiků, které ovlivňuje to, co země jako celek dělá. Veřejná politika je vysvětlována jako systém, který působí na veřejnost a její problémy, či aktivity vlády působící na občany. Využívá mnoho nástrojů z disciplín politologie, veřejné správy, ekonomie, filozofie, právních věd a sociologie. Stát, obce a instituce občanské společnosti se v demokratické společnosti zaměřují na veřejný zájem. Veřejný zájem může představovat stav, který si přeje většina společnosti, ten ale podléhá složitým mechanismům a nelze ho snadno vysvětlit. Jednou z identifikací veřejného sektoru je, že je financován z veřejných rozpočtů. S veřejným sektorem se úzce pojí soukromý sektor, příkladem jsou neziskové organizace, které konají aktivity veřejného zájmu a přitom patří do soukromého sektoru (Potůček, 2005, s. 9-16).

Maaytová a kol. (2015) vysvětlují veřejný sektor jako podsystem smíšené ekonomiky, pro který jsou typičtí aktéři státní správy a samosprávy, kde je vymezen veřejný zájem jako potřeby společnosti (Maaytová a kol., 2015, s. 17-18). Veřejná politika se v některých oblastech střetává se sociální politikou, jsou to oblasti rozdělování zdrojů, zachování spravedlnosti při rozdělování, řešení vztahů státní správy a samosprávy, problémy fungování regionální a lokální politiky (Potůček a kol., 2005, s. 19-20).

Nejjednodušší politický cyklus veřejné politiky je tzv. čtyřsložkový model veřejněpolitického cyklu, který je přijímán většinou analytiků veřejné politiky.

Obrázek 1 Čtyřsložkový veřejněpolitický cyklus

Zdroj: POTŮČEK, Martin, 2005. *Veřejná politika*. Upr., dopl. a aktualiz. vyd. v českém jazyce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-8086429-50-2.

První fáze identifikace a uznání sociálního problému se zaměřuje na teorii sociálního problému. Je výhodnější pro možnosti jeho dalšího řešení problém zachytit v počínající fázi, než ve fázi, kdy už se rozvíjí do kritické situace. Druhou fází představuje rozhodování ve veřejné politice, na té se podílí občané, úředníci a specializovaní odborníci. Občané jsou zastupováni politiky, které si mohou zvolit ve volbách, a pokud by se chtěli angažovat sami, mohou prostřednictvím občanského sektoru (neziskové organizace). Úředníci by měli znát přesné postupy pro řešení vzniklých problémů. Odborníci by se měli vyznat v sociálních problémech, mají značný vliv na veřejnou politiku i přesto, že nebývají často vidět na veřejnosti. Třetí fází je implementace, prostřednictvím které se dosahuje žádoucího cíle - jsou využívány různé modely implementace (autoritativní, participativní, model koalic aktérů, model nikdy nekončícího procesu učení). Závěrečnou fází je konečné hodnocení veřejné politiky, kde se zjišťuje, zda byly splněny předpokládané cíle, kolik zdrojů bylo vynaloženo, případně je využívána srovnávací analýza (Potůček a kol., 2005, s. 37-45).

3.2 Sociální politika

Sociální politika je důležitou součástí politiky státu směřující k veřejnosti, významně ovlivňuje kvalitu života jeho obyvatel. Představuje celek s určitými vazbami, přesto pojem není jednoznačně vymezen. Tato politika se zaměřuje na obyvatele, členy společnosti, funguje pro zajištění či rozvoj oblasti kvality života a životních podmínek. Sociální politika je součástí veřejné politiky, je systematizována sférou ekonomickou, sociální, ekologickou, vědecko-technickou, politickou a kulturní (Krebs a kol., 2015, s. 17-19).

Slovník sociální práce popisuje sociální politiku jako dlouhodobou snahu o obměnu, nebo o udržení a fungování sociálního systému (Matoušek, 2016, s. 200). Stejně jako píše Krebs a kol. (2015), mluví i slovník o vlivu globalizačních procesů na podobu sociální politiky státu.

Sociální politiku je možné prezentovat z různých úhlů pohledů. Z širšího úhlu pohledu je na ní nahlíženo jako na určité chování státu a příslušných zúčastněných subjektů, kterými může být ovlivňována. Je popisována a vnímána jako dlouhodobý koncept, který zahrnuje vnitřní i vnější vazby. Naopak úhel užší pracuje především se zaměstnaností a otázkou sociálního zabezpečení. Snaží se tím reagovat na konkrétní negativní a destabilizující situace v životě jedinců (např. nemoc).

Jiný úhel pohledu je přístup aktivní a pasivní sociální politiky. Aktivní nebo také perspektivní přístup se snaží sociálním problémům předcházet, především pomocí systémových opatření, úpravou sociálního systému i vymezením určitých pravidel. Pasivní neboli retrospektivní sociální politika se zaměřuje na již vzniklé sociální problémy (Krebs a kol., 2015, s. 24-25).

3.2.1 Principy sociální politiky

Za všeobecně typické, hlavní a důležité v rámci sociální politiky je považováno těchto pět principů, které uvádí Krebs a kol. (2015).

Princip sociální spravedlnosti lze vyložit jako snahu o nastolení rovnoprávnosti mezi lidmi, například přerozdělováním výnosů či umožněním stejných životních šancí všem. Nelze jednoznačně určit, co je a není sociálně spravedlivé. Spravedlnost bývá někdy považována za měřítko kvality lidských vztahů, je ale i základním pravidlem právního řádu. Tento princip odkrývá dva protichůdné efekty – stabilizační a destabilizační. Stabilizační efekt je ve vztahu kladného hodnocení diferencí, destabilizační efekt je naopak ve vztahu negativního hodnocení.

Princip sociální solidarity je založen na spolupráci a vycházení si vstříc mezi lidmi. Člověk je společenský tvor a na spolužití s druhými je závislý, harmonické soužití ve společnosti je proto více než významné. Stejně jako princip předešlý ani princip sociální solidarity nelze definovat jednoznačně, je možné na něj nahlížet z více úhlů pohledu. Jedním je vertikální hledisko, to představuje například celostátní solidaritu ve smyslu spolupráce institucí a státu pro finanční pomoc sociálně slabým. Druhé hledisko je horizontální, zde je například zmiňována mezigenerační solidarita ve smyslu zaměstnaných a nezaměstnaných, zdravých a nemocných. Dalším rozlišením je solidarita dobrovolná a nedobrovolná. Dobrovolná solidarita je úctyhodná, je jím např. vzdávání se financí ve prospěch druhého, většinou má dobročinný a charitativní charakter. Nedobrovolná solidarita je vynucená státem, to jsou např. platby zdravotního pojištění nebo daní. Sociální solidarita je významná pro celou sociální politiku (Krebs a kol., 2015, s. 27-34).

Můžeme se také setkat s názorem, že společenská solidarita je základem sociální politiky. Odborné názory se liší ve vidění, zda je solidarita přirozená nebo je to výsledek sociálního napětí. Jak vyplývá z faktů z kapitoly 3.1 o sociální politice je zřejmé, že sociální politika se zabývá řešením společenského napětí (Tomeš, 2010, s. 27-31).

Princip ekvivalence se od předešlých dvou principů liší. V sociální politice, ve které převažují univerzální schémata, se klade větší důraz na princip solidarity. Oproti tomu důraz na princip ekvivalence je kladen tam, kde převažuje sociální politika založená na výši příjmu z ekonomické činnosti. Z ekvivalence neboli rovnocennosti vyplývá, že sociální dávky, důchody, sociální služby budou rozdělovány osobám rovnocenně dle jejich vlastního výkonu a pracovní zásluhy. Tento princip přispívá k motivaci v práci, rozvíjí potřebu sociální nezávislosti a klade důraz na lidskou soběstačnost. Princip ekvivalence je tedy pozitivní, ale může být i negativní, jelikož se ve společnosti nachází i lidé nesoběstační a ti bývají vystaveni finančním i jiným problémům. Tito nesoběstační se pak musí obracet na lidskou solidaritu a tím, jak vidno, se tyto dva principy spojují, i když každý je jiný.

Princip subsidiarity vychází z předpokladu, že každý je zodpovědný sám za sebe. V případě potíží by se nejprve měl snažit pomoci sám sobě, další podporu by měl hledat ve vlastní rodině, případně v dalších společenských skupinách, ve kterých je členem (pracovní kolektiv, zájmové skupiny) a až nakonec vyhledat pomoc od státu. Princip subsidiarity je uskutečňován státem pomocí systematicky konaných jednotlivých kroků, následujících v jasném sledu, stát se na jednotlivce zaměřuje individuálně.

Princip participace spočívá v možnosti občanů aktivně se účastnit na organizaci dění, přijímání opatření, která jim mohou ovlivňovat život, např. jejich zdraví a otázku možné podpory v nemoci. Princip jde vysvětlit změnou pohlížení na osobu jako na objekt sociální politiky za pohled pohlížení na osobu jako na respektovaný subjekt. Osoba, která je objektem sociální politiky, by měla mít určité vzdělání a informace o svých právech (Krebs a kol., 2015, s. 34-39).

Duková a kol. (2013) stejně jako Potůček a kol. (2005) ve své publikaci princip ekvivalence neuvádí. Duková a kol. (2013, s. 56-59) navíc ještě zmiňuje, že dalšími používanými principy mohou být princip univerzality, komplexnosti, garance a adekvátnosti.

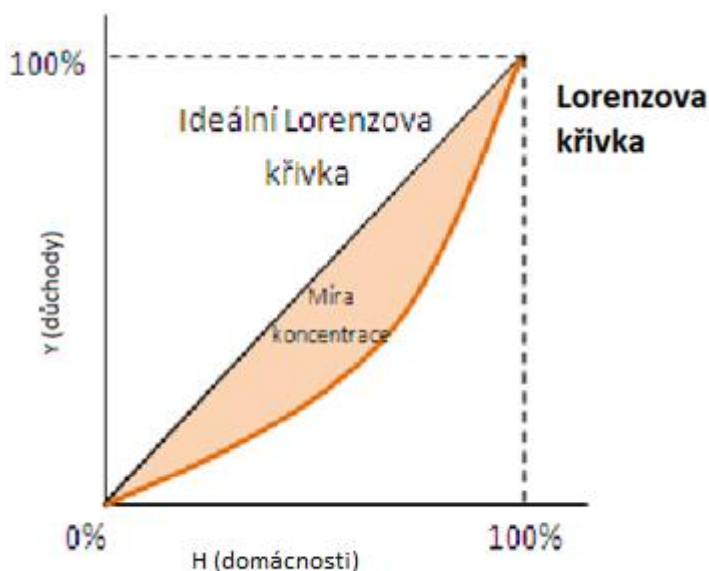
3.2.2 Funkce sociální politiky

Funkce sociální politiky jsou navzájem provázány, je třeba o nich uvažovat jako o komplexu. Funkci ochrannou, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní představuje Krebs a kol. (2015). Říká o nich, že v minulosti se různě formovaly a měly různý význam pro stát.

Ochranná funkce je nejstarší funkcí sociální politiky. Funkce se zaměřuje na problémy, které se již vyskytly jak v ekonomické, tak v sociální sféře. Jde například o řešení problémů nezaměstnanosti v ekonomické sféře nebo o problém stáří ve sféře sociální.

Rozdělovací a přerozdělovací funkce je komplikovaná, podstatná je ovšem funkce sociální politiky. Funkce, která určuje rozdělení příjmů, mezd a důchodů, ale zároveň rozděluje také šance a příležitosti. Rozdělování a přerozdělování je uplatňované v různých odvětvích, ideální situací by byl moment, kdy by všichni měli stejné počáteční podmínky. Potřeba zaručit vhodné životní podmínky všem lidem je systémem rozdělování a přerozdělování vlastní. Je veden snahou zabezpečit například fungování vzdělávacího, bezpečnostního a zdravotnického systému atd. Státní rozpočet a veřejné finance jsou hlavním přerozdělovacím nástrojem. V procesu přerozdělování se mohou vyskytnout menší nerovnosti, vznikající mezi dvěma extrémy. Prvním extrémem je příliš vysoká míra redistribuce, která zeslabuje podněty k práci a podnikání, druhým extrémem je naopak malá míra redistribuce, která vede ke zmírnění stability a rozmachu společnosti. K charakteristice distribuce důchodů se používá Lorenzova křivka (obrázek č. 2), která se pohybuje mezi dvěma extrémy (Krebs a kol., 2015, s. 56-62).

Obrázek 2 Lorenzova křivka

Zdroj: <https://managementmania.com/cs/lorenzova-krivka>

Ideálním stavem důchodové křivky by bylo, kdyby se nacházela pod úhlem 45 °, ale v reálném světě se vyskytují nerovnosti. Absolutním extrémem nerovnosti by bylo, kdyby

křivka ležela na kolmici osy Y (důchody), to by znamenalo, že jedna domácnost pobírá všechny důchody (Lorenzova křivka, 2015).

Homogenizační funkce má za úkol zmenšovat sociální rozdíly v sociální skupině. Jde o to, aby každý měl stejnou šanci na vzdělání, práci atd., samozřejmě dle osobních předpokladů.

Stimulační funkce je založena na podněcování vyvolat chtěné sociální chování osob a sociálních skupin. Stimulační funkce se snaží vytvořit celkový užitek pro společnost v oblastech, jako jsou politiky vzdělávací, zdravotní, sociální.

Preventivní funkce se snaží předejít problémům, které by se mohly vyskytnout. Jejím účelem je zamezit, aby nedocházelo k vytváření negativních sociálních situací, kterými jsou například nezaměstnanost, chudoba, zadluženost, bezdomovectví atd. Tuto funkci by měla vytvářet celá sociální politika (Krebs a kol., 2015, s. 62-64).

3.2.3 Nástroje sociální politiky

Sociální politika je kromě jiného funkční také díky nástrojům v této oblasti používaným. Funkčních a v praxi používaných nástrojů existuje více a perspektivy, kterými jsou nahlíženy, se také liší. Je také žádoucí, aby byly tyto nástroje používány v souladu s výše zmíněnými principy.

Základní nástroje sociální politiky jsou:

- právní normy,
- ekonomické nástroje (fiskální, úvěrové nástroje a cenová politika),
- sociální dokumenty,
- nátlakové akce.

Nástroje s realizačním charakterem se dělí na:

- sociální příjmy,
- sociální služby,
- věcné dávky,
- účelové půjčky,
- úlevy a výhody,
- ceny regulované státem.

Jako krátkodobý nástroj se používá:

- kolektivní vyjednávání (Duková a kol, 2013, s. 53-55).

3.3 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky, prostřednictvím sociálního zabezpečení plní sociální politika své cíle, chrání jedince před sociálními riziky (Krebs a kol., 2015, s. 183). Sociální zabezpečení tvoří největší položku veřejných financí, ty se rozdělují na základě principu solidarity a zásluhovosti.

Mezi sociální rizika nebo události řadíme například nemoc, nezaměstnanost, invaliditu, stáří. Na sociální události můžeme nahlížet z užšího nebo širšího pohledu, užší vymezuje pouze důchodové zabezpečení a sociální služby. Pohled širší do sociálního zabezpečení zahrnuje péči o zdraví, zabezpečení při nemoci, úrazu nebo invaliditě, zabezpečení těhotných žen a matek při mateřství, zabezpečení pozůstalých, zabezpečení při nezaměstnanosti a pomoc rodinám s dětmi, mluví především o sociální ochraně. Sociální výdaje mají stoupající tendenci, spotřebovávají stále více finančních prostředků, a navrhované reformy v oblasti sociálního zabezpečení jsou častým řešením tohoto problému (Buchta, 2016, s. 90).

Státní sociální podpora, sociální pojištění a sociální pomoc tvoří tři pilíře sociálního zabezpečení, jsou základem sociální reformy v ČR (tři subsystémy sociálního zabezpečení) (Tröster, 2013, s. 184), (Duková a kol., 2013, s. 65-109).

Předtím než definuji sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc je nutné představit životní a existenční minimum, protože především s nimi státní sociální podpora a hmotná nouze pracuje.

3.3.1 Životní a existenční minimum

Životní i existenční minimum je upraveno v zákoně č. 110/2006 Sb., zákon popisuje „**životní minimum** jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen "příjem") fyzických osob (dále jen "osoba") k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a **existenční minimum** jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití“ (Zákon č. 110/2006 Sb., 2006). Částka existenčního minima dosahuje 2 490 Kč a částka životního minima dosahuje 3 860 Kč (Zákon č. 110/2006 Sb., 2006). Obě tyto minima se využívají především v řešení dávek v hmotné nouzi a státní sociální podpory, vláda je oprávněna tyto částky navyšovat v případě růstu spotřebitelských cen. Životní minimum se používá při zkoumání dávky na pomoc rodinám s dětmi při určitých situacích. Pro vypočtení dávky je

nutné srovnat životní minimum s veškerými čistými příjmy, kterými osoba nebo rodina disponuje. Existují různé výjimky, které se do čistých příjmů nezapočítávají např. příspěvek na bydlení, stipendium, odměna za darování krve apod. (Petrášek, 2007, s. 59-62).

3.3.2 Sociální pojištění

Sociální pojištění je nejdůležitějším nástrojem sociálního zabezpečení. Sociální pojištění pokrývá úhradu zdravotní péče, výplatu penzí, nemocenské dávky a podporu v nezaměstnanosti.

System veřejného zdravotního pojištění je povinný pro všechny občany ČR a osoby, které trvale v ČR pobývají. System je ve správě zdravotních pojišťoven, těch v ČR působí sedm. Do systému musí přispívat osoby, které mají výdělek ze zaměstnání nebo jsou osobami samostatně výdělečně činnými. Za osoby, které si z různých důvodů nemohou přispívat do systému samy, to dělá stát (např. za nezaměstnané, starobní důchodce). Občan má možnost využít zdravotnické péče, která je lékaři ze systému proplacena, avšak existují výjimky, kdy je potřeba finančně se spoluúčastnit.

Důchodové pojištění spravuje Česká správa sociálního zabezpečení. Účastnit se důchodového pojištění je povinností pro všechny občany, kteří jsou zaměstnání, nebo jsou osobami samostatně výdělečně činnými. Z důchodového pojištění jsou pokryty starobní důchody, invalidní důchody, vdovecké, vdovské a sirotčí důchody.

Pojištění v nezaměstnanosti je možné poskytnout občanům, kteří se přihlásili na úřad práce a aktivně si hledají zaměstnání, zároveň je nutné, aby v minulých dvou letech alespoň rok přispívali do systému důchodového pojištění. Délka podpory je stanovena věkem, přičemž starší lidé mohou podporu pobírat v delším časovém horizontu oproti mladším.

Nemocenské pojištění je vypláceno osobám, které onemocní, ale také těhotným a matkám při následné péči o dítě. Účast na nemocenském pojištění je pro zaměstnance povinná a pro osoby samostatně výdělečně činné dobrovolná. Pokud se osoby samostatně výdělečně činné systému neúčastní, nemají pak nárok na podporu. Pod tento systém spadají nemocenské dávky, peněžité pomoci v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek (Maaytová a kol., 2015, s. 94-98).

3.3.3 Státní sociální podpora

Státní sociální podpora je ustanovena v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (Státní sociální podpora, 2022). Státní sociální podpora slouží k finanční podpoře

na stravování a pokrytí základních potřeb dětí a rodin. Finance směřují k potřebným ze státního rozpočtu prostřednictvím úřadu práce.

Existují dvě skupiny dávek, jsou jimi příjmově testované a příjmově netestované. Pod skupinu testovaných řadíme přídavek na dítě, příspěvek na bydlení. Tato skupina je hodnocena dle čistého příjmu celé rodiny, případně osob, které mají trvalé bydliště tam, kde se žádá o příspěvek na bydlení. Následně je tato částka srovnávána s životním minimem (Ochrana a kol., 2010, s. 165). Testované dávky jsou výhodné, protože jsou poskytovány osobám, které to opravdu potřebují, nevýhodou je administrativní a finanční náročnost (Tröster, 2013, s. 182). Pod netestované se řadí rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné, dávky jsou poskytnuty nezávisle na výši příjmu (Ochrana a kol., 2010, s. 165). Státní sociální podpora je zcela financována ze státního rozpočtu, je to univerzální systém, kterým je možné poskytnout sociální podporu všem občanům (Tröster, 2013, s. 92). U obou případů státní sociální podpory se jedná o tzv. nepojistné dávky, což znamená, že příjemce dávky nemusí být pojištěncem. Pro dávku státní sociální podpory je možné zažádat na úřadu státní sociální podpory dle místa trvalého bydliště, v Praze na úřadě práce (Petrášek, 2007, s. 62).

3.3.4 Sociální pomoc

Sociální pomoc je využívána v případech, kdy si jedinec ani jeho rodina nejsou schopni zajistit základní životní potřeby. Při sociální pomoci se využívá značná míra solidarity. Sociální pomoc nastupuje jako jeden z posledních nástrojů, v případě, že osobě nelze pomoci prostřednictvím ostatních systémů sociálního zabezpečení (sociální pojištění a státní sociální podpora), což je typický znak subsidiarity. Dávky sociální pomoci jsou vypláceny v hmotné nouzi nebo za daným účelem, jsou poskytovány prostřednictvím krajských poboček úřadů práce. Finance jsou čerpány z rozpočtů samosprávných celků, ze státního rozpočtu nebo se využívají dotace a příspěvky od soukromníků (sponzoring) (Tröster, 2013, s. 205-206). Nástroji sociální pomoci jsou sociální prevence, poradenství, sociálně právní ochrana a sociální služby (Krebs a kol., 2015, s. 306), Duková uvádí navíc jako nástroje systém pomoci v hmotné nouzi a prevenci sociálně patologických jevů (Duková a kol., 2013, s. 109).

Sociální poradenství je nástroj, který umožní klientovi prodiskutovat svůj problém s poradcem. Cílem poradce je zjistit, proč se klient do tíživé situace dostal, jaký je její rozsah a jaké jsou možnosti řešení situace. Klienta je důležité motivovat a směřovat k optimálnímu řešení, bohužel poradenská činnost není kapacitně a personálně dostatečně zabezpečená.

Bylo by vhodné institucionalizovat poskytování základních informací. Sociální prevence je důležitá v systému sociální pomoci, chrání společnost před sociálně patologickými jevy jako je například kriminalita, násilí, rasismus. Cílem sociální prevence je zcela zabránit vzniku těchto negativních jevů, stát se snaží cílit již na mládež například v podobě přednášek na školách (Krebs a kol., 2015, s. 307-308). Na školách se s mládeží často řeší šikana a záškoláctví (Duková a kol., 2013, s. 110). Sociálně právní ochrana se poskytuje hlavně dětem, to upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Hlavním cílem je zajistit příznivý životní vývoj, ochranu před tělesným nebo duševním násilím a další rozsáhlý soubor práv (Duková a kol., 2013, s. 110-111). Sociální služby jako rozsáhlý samostatný systém jsou podrobně vysvětleny v kapitole 3.3 Sociální služby.

3.3.5 Pomoc v hmotné nouzi

Základní charakteristika systému pomoci v hmotné nouzi je stanovena v zákoně č. 111/2006 Sb. Tento systém pomoci motivuje osoby k práci a předchází sociálnímu vyloučení. Pokud osoba odmítá pracovat, pak není považována za osobu v hmotné nouzi. Kroky při pomoci v hmotné nouzi jsou vykonávány úřadem práce, pomoc mohou ale systematictěji poskytovat obecní úřady, které znají své občany lépe a mohou také lépe reflektovat jejich problémy. Systém pomoci v hmotné nouzi zahrnuje tři typy dávek: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a dávku mimořádné okamžité pomoci (Pomoc v hmotné nouzi, 2020).

Příspěvek na živobytí může získat osoba nebo osoby, jejichž příjem je nižší než stanovená částka na živobytí. Částka na živobytí vyplývá z dané výše životního a existenčního minima a stanovuje se pro každého jednotlivě dle vyhodnocení úsilí a potřeby jednotlivce (Petrášek, 2007, s. 48). Finanční částka dávky se určuje jako rozdíl mezi skutečným příjmem a částkou na živobytí, navíc se příjem sníží o stanovenou výši nákladů na bydlení (Tröster, 2013, s. 212).

Nárok na doplatek na bydlení má majitel nebo nájemce bytu, který byt používá a jeho příjem je po zaplacení opodstatněných nákladů pod stanovenou minimální částkou na živobytí.

Jak již z názvu vyplývá, mimořádnou okamžitou pomoc je možné přidělit při mimořádné situaci. Pokud je osoba ohrožena vážnou újmou na zdraví, živelnou pohromou nebo sociálním vyloučením. Dále v případě potřeby na vzdělání nezaopatřeného dítěte, nebo

na pořízení nezbytného vybavení do domácnosti. V každé situaci je stanovený postup, jakým je dávka vyplácena, například při živelné pohromě se rozhoduje individuálně podle rozsahu utrpěných škod a vyplacená dávka může dosáhnout až 15tinásobku životního minima. V případě nedostatečného příjmu a zároveň hrozící újmy na zdraví může být poskytnuta částka mimořádné okamžité pomoci od krajského Úřadu práce do výše existenčního minima (Petrášek, 2007, s. 48-51).

3.3.6 Prvky sociálního zabezpečení

V systému sociálního zabezpečení rozlišujeme různé prvky, následující uvedené zmiňuje Ochrana a kol. (2010). Prvním z nich je **dobrovolné spoření**. Tento systém funguje na základě nepřímých nástrojů, kterými jsou například daňové úlevy nebo přímé dotace.

Druhým prvkem je **podnikové zaopatření**, to funguje na základě dobrovolného rozhodnutí. Firma se může rozhodnout, že podnikové zaopatření bude poskytovat svým zaměstnancům z vlastních prostředků, ale i tato forma může být podporována ze strany státu daňovými úlevami. Nejčastěji se jedná o zřízení speciálního fondu.

Dalším prvkem je **pojištění**, může být dobrovolné i povinné, řeší situace, které mohou nastat - například případy nemoci nebo odchodu do důchodu. Finanční prostředky z tohoto systému smí odebírat pouze ti, kteří do něj přispívali.

Opakem předešlého prvku je systém **státního zaopatření**, kde jde o vyplácení dávek ze státního rozpočtu nejčastěji nízkopříjmovým domácnostem. Pro čerpání těchto dávek nemusí příjemce nikam předem ukládat finance, dávka je jedinci vyplácena v tíživé situaci (při narození dítěte nebo při poklesu příjmů domácností pod danou hranici).

Posledním prvkem je **sociální pomoc**, vyplácí se osobám, které nezachytily předchozí zmiňované formy pomoci. Slouží občanům, žijícím pod hranicí životního minima, tzn. osobám žijícím v chudobě. V oblasti sociální pomoci nejde jen o vyplácení finanční podpory, může jít o podporu naturální, hmotnou či poradenství (Ochrana a kol., 2010, s. 158-159).

3.3.7 Systémy financování sociálního zabezpečení

Existují dva druhy systému financování sociálního zabezpečení, jak uvádí Buchta (2016), jsou jimi průběžné a fondové financování.

Průběžný systém financování získává prostředky z plateb povinného pojistného na sociální zabezpečení, na veřejné zdravotní pojištění a z daní, je tedy postavený na

ekonomicky aktivních občanech. Klíčový poměr je mezi příjmy a výdaji, mezi kterými by měla fungovat rovnováha. To se ovšem neděje, naopak mezi nimi vzniká nesoulad, především vzhledem ke stárnoucí populaci. Tato demografická změna společnosti přináší vzrůstající nároky na zdroje nutné k financování vyplácených důchodů. Stoupající náklady na sociální zabezpečení si vynucují reformy stávajícího systému. Při reformách sociálního zabezpečení dochází k různým úpravám, z kterých nakonec vzniká vícepilířový systém financování.

Fondové financování je založeno na využívání individuálního pojištění a principu zásluhovosti a ekvivalence. Tato forma financování tvoří, rozděljuje a využívá kapitalizovaný fond u pojišťoven. Pojišťovny představují správce fondů, ti investují do nízkorizikových cenných papírů, nejčastěji jsou to státní dluhopisy (Buchta, 2016, s. 93-94).

3.3.8 Modely sociálního zabezpečení

Klasický model sociálního pojištění je založen na pojistném systému, ten slouží osobám, které v minulosti do systému vkládaly finance. Systém je financován pomocí pojištění sociálního zabezpečení, pro zaměstnance je tento systém plateb povinný a pro osoby samostatně výdělečně činné je dobrovolný.

Klasický model sociální péče není založen na principu zásluhovosti jako model předešlý, ale slouží osobám, které žijí na hranici životního minima. Model sociální péče zaručuje minimální příjem z dávek, je financován z daňových příjmů rozpočtů (Ochrana a kol., 2010, s. 159). V této diplomové práci se zabývám právě druhým modelem, který je postaven na principu solidarity, nikoliv zásluhovosti. Následující kapitola se orientuje na aktéry sociální a veřejné politiky, kteří pomáhají lidem v nouzi či na okraji sociálního vyloučení. V kapitole 3.5.3 jsou představeny zdroje, ze kterých jsou čerpány finance pro takto zasažené osoby sociálním problémem.

3.4 Aktéři sociální a veřejné politiky a jejich spolupráce

Aktéry sociální politiky představují organizace, instituce, celá společenství i jednotlivé osoby podporující rozvoj sociální politiky. Aktéry je možné rozdělit na objekty a subjekty sociální politiky. Objekty představují ti, kteří ze sociální politiky mají zisk, jsou jejími příjemci. Subjekty sociální politiky představují ti, kteří provádějí určité sociální aktivity, do této kategorie spadají státní a nestátní instituce, tržní a ostatní netržní instituce. Hlavním

subjektem je stát, dále to je parlament, vláda, správní orgány státu, firmy, regiony, obce, církve, náboženské skupiny, mezinárodní organizace, nátlakové, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a odborové orgány. V rámci rodinné pomoci se za subjekty považují rodinní příslušníci. Občané mohou být subjektem, pokud jsou členy sociálních skupin, nebo objektem, pokud občan přijímá nějaký druh sociální pomoci (Duková a kol., 2013, s. 50-53).

Aktéry veřejného sektoru jsou jednotlivci i skupinová aktéři. Mezi jednotlivce patří jednotliví ministři, starostové obcí a hejtmani krajů, mezi skupinové aktéry řadíme parlament, vládu, zastupitelstva krajů, obcí a ministerstva (Maaytová a kol., 2015, s. 18-19).

Trh, stát a občanský sektor jsou považovány za regulátory společenského života. Aktivitu občanů je nutné regulovat, pokud by se tak nedělo, provoz sociálních, ekonomických i politických institucí, které zajišťují životně důležité podmínky, by nebyl udržitelný. Se státem jako regulátorem veřejné politiky souvisí orgány veřejné správy, politické strany, ale i firmy (Potůček, 1997, s. 11-16).

V současnosti se stále častěji můžeme setkávat s partnerstvím různých aktérů, kteří společně řeší ekonomické a sociální problémy. Při vzniklém partnerství nebo spolupráci je nutné, aby byly respektovány legislativní a administrační rámce veřejné politiky, musí kooperovat také s národní i evropskou úrovní cílů a priorit veřejného sektoru (Khendriche Trhlínová, 2014, s. 16-17). Spolupráci je možné provádět na lokální, regionální, národní i na mezinárodní úrovni. Partnerství je možné uzavírat v rámci obcí, měst, jejich sdruženími a partnerství podnikatelského nebo občanského sektoru, je důležité, aby měli jasně stanovený společný cíl, kterého chtějí obě spolupracující strany dosáhnout. Spolupráce může být výhodná kumulací inovativních myšlenek a řešení, zároveň nabízí možnost disponovat většími finančními prostředky, je to tedy funkční nástroj veřejné politiky, který se v posledních letech rozrůstá (Khendriche Trhlínová, 2014, s. 52-53). V této práci roli klíčových aktérů zastávají MPSV, městská část a neziskové organizace.

3.4.1 Aktéři na národní úrovni

Na národní úrovni je nejvýše postaven stát a orgány státní správy (ministerstva, finanční úřady, úřady práce atd.), v otázce sociální služeb je podstatná funkce MPSV. Do agendy činností MPSV patří sociální politika, sféra zaměstnanosti, sociální pojištění, pracovní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, genderová bilance, evropská integrace a

získávání financí z EU. Pod MPSV spadá Česká správa sociálního zabezpečení, Úřad práce ČR, Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu (O MPSV, 2021).

MPSV každoročně alokuje finanční prostředky pro kraje a hlavní město Prahu v oblasti sociálních služeb a pro poskytovatele sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb. Základními principy dotačního řízení je vyloučení střetu zájmů, rovný přístup pro všechny poskytovatele sociálních služeb a nediskriminační způsob výpočtu finanční podpory. Krajské dotace vycházejí ze střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb daného kraje. Pokud poskytovatel provozuje ošetrovatelské nebo rehabilitační péče, finance jsou zajištěny z fondů zdravotních pojišťoven. Kraj podává žádost o dotaci přes webovou aplikaci, tam musí být vyplněny všechny náležitosti, následně jsou žádosti posuzovány dotační komisí. Příjemce dotace musí plnit záměry uvedené v žádosti a v případě změn o tom musí informovat MPSV, musí vést oddělené účetnictví. Na konci roku je příjemce dotace povinen předat výsledky o přidělených dotacích odboru sociálních služeb a sociální práce MPSV.

Na webových stránkách MPSV naleznou poskytovatelé sociálních služeb všechny potřebné informace a dokumenty. Jsou tu speciální formuláře pro žádosti o dotace, výkazy o poskytnutých sociálních službách, které se podávají prostřednictvím speciální aplikace OKslužby (Metodika MPSV pro poskytování dotací ze státního rozpočtu krajům a hlavnímu městu Praze pro rok 2022, 2021).

3.4.2 Aktéři na regionální a lokální úrovni

Obce, kraje i hlavní město Praha jsou veřejnoprávními korporacemi s vlastním majetkem. Obce jsou vymezeny zákonem č. 128/2000 Sb., kde je v § 1 uvedeno, že „*obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce*“ (Zákony V/2021, 2021, s. 7). V případě, kdy má obec 3 000 obyvatel, může se stát městem, pokud tak rozhodne předseda Poslanecké sněmovny po návrhu obce (Zákony V/2021, 2021, s. 7-8).

Kraj je vymezen zákonem č. 129/2000 Sb., § 1 uvádí že, „*kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu*“ (Cogan, 2015, s. 1). Kraje hospodaří s vlastním majetkem a vlastními příjmy. Českou republiku tvoří 14 územních samosprávných celků, je to 13 krajů a hlavní město Praha (Cogan, 2015, s. 1-3).

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze se zabývá postavením města a městských částí. Praha je krajem i obcí a zároveň statutárním městem. Obce, kraje, hlavní město Praha i její městské části by se měli starat o celkový rozvoj daného území a o potřeby příslušných občanů. Městské části vystupují svým jménem na svou odpovědnost, mají vlastní rozpočet, se kterým hospodaří. Do pravomocí městských částí dle § 18 zákona č. 131/2000 Sb. patří:

„a) schvalování strategie rozvoje městské části,

b) oprávnění městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky potřebné pro jejich rozvoj a pro uspokojování potřeb občanů městských částí, a to pro odvoz a likvidaci tuhých komunálních odpadů, údržbu veřejné zeleně, sociální služby, kulturní činnost, sport, rekreaci a cestovní ruch, správu bytového fondu, základní školy, zařízení jim sloužící a předškolní zařízení, zřízení jednotky dobrovolných hasičů, jakož i úkoly vyplývající z funkce jejich zakladatele a zřizovatele,

c) rozhodování o vyhlášení místního referenda na území městské části,

d) navrhování změny katastrálních území uvnitř městské části,

e) poskytování věcných a peněžních darů fyzickým nebo právnickým osobám,

f) rozhodování o veřejných zakázkách, jejichž předmět plnění se vztahuje k území městské části,

g) schvalování rozpočtu městské části a hospodaření podle něj,

h) oprávnění vystupovat jako účastník v těch řízeních, v nichž se vydává územní rozhodnutí, společné povolení, kterým se stavba umísťuje a povoluje, nebo dodatečné povolení stavby územní rozhodnutí nahrazující podle zvláštního právního předpisu v území městské části“ (Zákony V/2021, 2021, s. 71).

3.4.3 Neziskové organizace

Pro přehled o působení neziskových organizací je nutné vymezit prostor jejich činnosti a financování v rámci národního hospodářství. Švédský ekonom Victor A. Pestoff využívá pro představu rozdělení národního hospodářství čtyřsektorový trojúhelník, který je znázorněn na obrázku č. 3. Trojúhelník se dělí na ziskový soukromý sektor, neziskový soukromý sektor, neziskový veřejný sektor a neziskový sektor domácností (Rektořík, 2010, s. 14).

Obrázek 3 Čtyř sektorový trojúhelník

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav, 2010. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5.

Z obrázku vyplývá, že uprostřed v centru se nachází neziskový soukromý sektor, někdy nazývaný třetí sektor. Jeho cílem není ziskovost, je finančně podpořen ze soukromého sektoru, ale je možné ho podpořit i ze státního sektoru. Konečný model je doplněn o členění smíšené nebo hraniční, v těchto sektorech se činnosti organizací překrývají. Příkladem smíšené organizace je soukromá střední škola, ta sahá jak do veřejného sektoru kvůli financím, tak i do sektoru soukromého vzhledem k jejímu charakteru. Příkladem hraniční organizace je penzijní fond, jeho fungování je založeno na obchodním zákoníku, ale získává zákonem určené příspěvky z financí veřejných (Rektořík, 2010, s. 17).

Hyánek (2011, s. 14) upozorňuje na to, že jednotlivé sektory se navzájem ovlivňují a prolínají. Tím se mohou vytvářet tzv. hybridní neziskové organizace, jak ve sféře veřejných, tak i v soukromých organizacích. Popisuje vztah mezi státem a třetím sektorem jako charakteristický filantropií, protože stát neziskové organizace finančně dotuje. Vztah se soukromým ziskovým sektorem je méně přívětivý, tyto organizace jsou často konkurenti třetího sektoru ve smyslu získávání zdrojů ze státního rozpočtu a případných daňových úlev. Domácnosti jsou důležité pro třetí sektor, hlavně kvůli dobrovolníkům a finančním prostředkům.

3.4.3.1 Charakteristika neziskových organizací

Neziskové organizace jsou podstatnou součástí společnosti, pomáhají ve vývoji ekonomického, společenského i politického života. Je pro ně charakteristické, že nejsou

primárně vytvořené s cílem dosahování zisku, v tom se liší od komerčních společností. Tyto organizace mohou produkovat zisk a podnikat, ale vytvořený zisk musí použít ke svému vlastnímu rozvoji (Pelikánová, 2018, s. 15).

Jak popisuje Potůček (1997, s. 16-22) kromě označení „nezisková organizace“ se můžeme setkat s označením „občanský sektor, nevládní nebo třetí sektor“. Občanský sektor se řadí do zvláštního sektoru, který se nachází mezi soukromým a veřejným sektorem. Tvoří se obvykle tam, kde na poskytované služby nestačí ani trh a ani stát. Tento třetí sektor se chová oproti klasickému chování státu a ostatních ziskových institucí jinak.

Rektořík (2010, s. 23) uvádí, že neziskové organizace mohou svou činnost provozovat buď ve veřejném, nebo soukromém sektoru. V sektoru veřejném jsou neziskové organizace podpořeny z veřejných financí, na rozdíl od soukromého sektoru, kde organizace stojí mimo veřejnou správu. Nestátní neziskové organizace jsou spojovány s pojmem filantropie, který označuje lásku k lidem a pomoc motivovanou láskou. Tento typ organizací nevzniká pomocí státu, ale díky dobrovolnosti a vůli komunity lidí, kteří si přejí pomáhat, nejčastěji jsou závislé na financích od dobrovolných dárců.

Neziskové organizace působí v mnoha oblastech, v této práci jsou hlavními sociální služby, zdravotnictví, školství a zaměstnanost (Pelikánová, 2018, s. 16).

Co se týče legislativního zakotvení neziskových organizací, neexistuje přesně zákonem stanovená definice. V zákoně č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu v § 18 se píše o organizacích, které nevznikly za cílem podnikání, jde o právnické osoby (Rektořík, 2010, s. 39).

3.4.3.2 Státní neziskové organizace

Podle Krechovské a kol. (2018) se za hlavní legislativní zakotvení státního neziskového sektoru považuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Mezi státní neziskové organizace řadí organizační složky a příspěvkové organizace.

Organizační složky se dále člení na organizační složky státu nebo územních samosprávných celků. Organizační složka státu vznikne nařízením ústředního orgánu státní správy, nebo dle zvláštního zákona. Prostředky na aktivity jsou získávány od zřizovatele, jde tedy o finance ze státního rozpočtu, ale je možné čerpat i ze zdrojů, které stojí mimo rozpočet. Organizace si sama stanovuje rozpočet příjmů a výdajů, je tedy i účetní jednotkou.

Organizační složky územních samosprávných celků jsou zřizovány na rozhodnutí vybraného orgánu (kraj nebo obce). Organizace není účetní jednotkou, proto příjmy a výdaje jsou v kompetenci jejího zřizovatele. **Příspěvkové organizace** se dělí také na státní a územní samosprávný celek, jsou právnickými osobami (jsou tedy i účetní jednotkou). Mohou provádět jak činnost hlavní, tak i vedlejší, hlavní se ovšem musí řídit posláním NO. Příspěvkové organizace smí hospodařit jak s financemi od zřizovatele, tak z vlastní činnosti, darů, financí z fondů atd. Pro příspěvkové organizace územních samosprávných celků jsou nejdůležitějším zdrojem prostředky od zřizovatele, využívá také zdroje z vlastní činnosti a případné dary, fondy (Krechovská a kol., 2018, s. 26-27).

3.4.3.3 Nestátní neziskové organizace

Pelikánová (2018) řadí pod NNO:

- spolky a pobočné spolky,
- nadace a nadační fond,
- obecně prospěšná společnost,
- církve,
- obec kraj, dobrovolný svazek obcí,
- regionální rada regionů soudržnosti,
- příspěvková organizace,
- státní fond (Pelikánová, 2018, s. 23-24).

Pro tuto práci jsou podstatné NNO jako jsou spolky, nadace, ústavy, církve a obecně prospěšné společnosti, jejichž nejčastější výskyt dokládá i statistika Centra pro neziskový sektor (Interaktivní mapa neziskového sektoru, 2020). Toto centrum eviduje k 29. 2. 2020 v ČR 101 461 spolků, 26 359 pobočných spolků, 4 016 církví, 2 738 obecně prospěšných společností, 2 111 nadačních fondů, 1 210 ústavů a 562 nadací. Dále také k tomuto datu eviduje 138 516 NNO v celé ČR z toho pak v Praze 24 000. Data organizace získala z Registru ekonomických subjektů.

Nadace a nadační fondy spadají pod fundace a jsou upraveny NOZ, zákonem č. 89/2012 Sb., v § 306-401. (Nový občanský zákoník, 2012, s. 38-39) Nadace i nadační fondy vznikají se záměrem veřejného prospěchu, můžou se zabývat od životního prostředí přes kulturní památky až po společenské hodnoty. Oba typy organizací musí uvádět v názvu nadace či nadační fond, podle toho, o který typ se jedná. Nadace má stanovenou výši

minimálního vkladu na 500 000 Kč, nezáleží na tom, jestli je vklad finanční nebo majetkový, pro nadační fondy tako podmínka neplatí (Krechovská a kol., 2018, s. 31-33).

Spolky jsou stejně jako předešlé neziskové organizace ustanoveny v NOZ v § 214-302. (Nový občanský zákoník, 2012, s. 30-38) Pro založení spolku jsou potřeba minimálně tři osoby s jednotným záměrem. Může se jednat o jak o účel veřejný, tak soukromý, kdy dochází k uspokojování kolektivních potřeb uvnitř spolku. Stejně jako předešlé organizace, i tato musí mít v názvu, že se jedná o spolek, nebo musí mít za názvem zkratku z. S. (Krechovská a kol., 2018, s. 29-30).

Ústavy jsou stejně jako výše uvedené neziskové organizace ustanoveny v NOZ v § 402-412 (Nový občanský zákoník, 2012, s. 48-51). Ústavy také vznikají s ideou užitečnosti pro veřejnost. Pro všechny občany by měly být ústavy stejně dostupné, nesmí docházet k diskriminaci. Stejně jako všechny organizace výše zmíněné musí v názvu mít uvedeno, že jde o ústav nebo mít za názvem zkratku z. ú. (Pelikánová, 2018, s. 33).

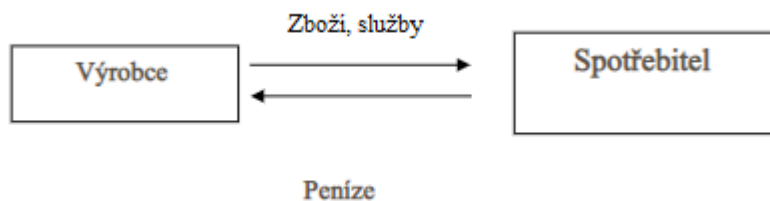
Círky jsou definovány v zákoně č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Zakládajícími jsou fyzické osoby, které s církví vytváří dobrovolné seskupení. Círky se registrují na Ministerstvu kultury ČR (Pelikánová, 2018, s. 36).

Obecně prospěšné společnosti poskytují obecně prospěšné služby veřejnosti. Od roku 2014 již takto koncipované organizace nelze zakládat, zákon upravující jejich zakládání byl zrušen v roce 2014 Novým občanským zákoníkem (Pelikánová, 2018, s. 36-37).

3.4.3.4 Marketing neziskových organizací

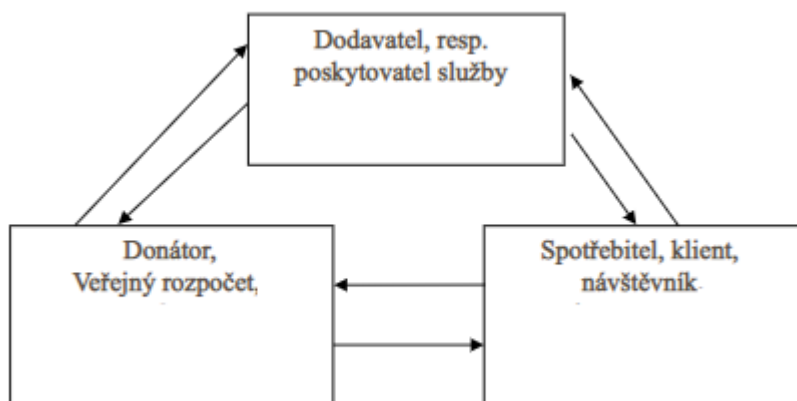
Marketing zastává ve fungování neziskových organizací významné místo, je pro způsob jejich financování stěžejní. Marketing slouží k hledání nových cest k uspokojování potřeb klientů NO, díky marketingu může být organizace udržitelná a může dosahovat vytyčených cílů (Krechovská a kol., 2018, s. 114). Na následujících obrázcích jsou vyobrazeni jednotliví aktéři ziskového a neziskového sektoru. Na obrázku č. 5 vidíme oproti obrázku č. 4 jednoho aktéra navíc, tím jsou donátoři, kteří jsou pro NO nepostradatelnými.

Obrázek 4 Aktéři ziskového sektoru

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav, 2010. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5.

Obrázek 5 Aktéři neziskového sektoru

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav, 2010. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5.

Činnost marketingu je závislá na rozhodnutí zákazníka, proto je nutné, aby NO reflektovala jejich potřeby. Stejně jako v ziskovém sektoru, i marketing neziskových organizací je založen na 4P (produkt, price, place, promotion). Produktem je zamýšlena služba nebo výrobek, který je užíván klientem NO. Cena je hodnota, která je placená uživatelem, v neziskovém sektoru cena být nemusí, nebo může být dotovaná. Místo označuje způsob, kterým se produkt nebo služba dostane ke spotřebiteli. Posledním P je komunikace, která je z pohledu veřejného sektoru důležitá, právě díky ní je možné postihnout kvalitu služeb. Komunikaci dále můžeme reflektovat v sektoru sponzoringu a prezentace organizace (Rektořík, 2010, s. 83-84). Krechovská a kol. (2018) i Rektořík (2010) zmiňují možné rozšíření marketingového mixu ve veřejném sektoru o lidi (pracovníky, veřejnost), cílovou skupinu (uživatelé služeb, zákazníci) a politiku (zájmové skupiny, lobování).

3.4.3.5 Principy financování nestátních neziskových organizací

Mezi principy financování NNO patří vícezdrojovost, samofinancování, fundraising, neziskovost a daňové úlevy. Na fundraising se blíže zaměřím v kapitole 3.4.3.6, nyní blíže specifikuji ostatní základní principy financování (Krechovská a kol., 2018, s. 40-41).

Vícezdrojovost je zásadní, není možné, aby NNO spoléhaly pouze na jeden finanční zdroj. Nemusí se jednat pouze o zdroje finanční, pro NNO jsou potřebným zdrojem také nefinanční zdroje (sponzorské dary, pomoc dobrovolníků). U většiny NNO je využívána kombinace různých zdrojů financování, tím si zajišťují jistou nezávislost (Krechovská a kol., 2018, s. 41).

Samofinancování je založeno na vlastní podnikání, služby nebo prodej výrobků. Výhodou samofinancování je volnost NO v rozhodování, kdy a na co peníze využije (Pelikánová, 2018, s. 38).

Neziskovost prokazuje NO transparentností, tzn., uveřejňuje výroční zprávy apod. Příjmy získané z vedlejší činnosti musí být vynaloženy na hlavní činnost NO (Pelikánová, 2018, s. 42).

Daňové úlevy jsou výhodné jak pro NNO, tak i pro případné donátory. Pro NO jsou výhody v odpouštění daní například z hlediska DPH, daň z příjmů PO, osvobození od majetkových daní. Donátoři NO si mohou uplatnit dary jako nezdanitelnou částku nebo odčitatelnou položku (Pelikánová, 2018, s. 43).

Pelikánová (2018, s. 43) zmiňuje čtyři způsoby financování NNO:

- účelové (využití těchto financí je možné pouze na schválený projekt, s následným vyúčtováním a závěrečnou zprávou),
- výkonové (finance jsou poskytnuty až po vykonání plánovaných aktivit),
- globální (finance jsou poskytnuty dopředu na zabezpečení NO),
- kombinované (kombinují různě výše zmíněné varianty).

3.4.3.6 Fundraising

Finančními zdroji podle Pelikánové (2018, s 44-48) pro NNO jsou vlastní, cizí a potencionální zdroje. Mezi vlastní zdroje patří členské příspěvky, příjmy z hlavní činnosti, příjmy z vedlejších činností, podnikání (poskytování reklamy, pronájem prostor). Pod cizí zdroje spadají půjčky od bank. Potencionálních zdrojů je mnoho, je pro ně charakteristické, že se dopředu schvalují na vybrané aktivity a po uplatnění nebo skončení projektu se dělají

závěrečné zprávy případně vyúčtování. Pod potencionální zdroje se řadí příspěvky ze zdrojů EU, dotace státu a municipalit NNO, příspěvky nadací a nadačních fondů, firemní dárcovství, individuální dárcovství.

Pro naplnění cílů NNO jsou potřeba lidé, kteří chtějí pomáhat, ale zároveň jsou potřeba i finanční prostředky a věci. Pro fundraising je charakteristické cílení na zdrojové zajištění NO, fundraising se nepoužívá v ziskových podnicích ani při získávání dotací (Boukal, 2013, s. 15).

„Fundraising představuje systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které nezisková organizace potřebuje k realizaci svého poslání prostřednictvím jednotlivých projektů“ (Boukal, 2013, s. 34). Fundraising zahrnuje finanční a nefinanční zdroje. Neziskové organizace by se měly zaměřit na všechny dostupné zdroje.

Kromě finančních prostředků mohou NNO získávat hmotné zdroje, může se jednat například o dar stavební firmy, která věnuje stavební materiál, pomoc truhláře při vybavení prostor NO, kde se scházejí sociálně potřební. V rámci získávání hmotných zdrojů se lze setkat i s barterovou spoluprací, když např. sponzor propůjčí NO (divadlu) prostory, NO mu pak na oplátku zašle vstupenky na představení. Dalším nefinančním prostředkem mohou být informace (např. formou výroby metodických příruček), práva (např. umístění loga NO na webové stránky), práce (dobrovolnictví) a služby (poradenství, vzdělávání) (Boukal, 2013, s. 34-36).

Fundraiser může být zaměstnancem v NO, nebo může být najatý z externí firmy. Kvalitní fundraiser musí mít dobré přesvědčovací schopnosti, musí umět zaujmout, mít hezký projev a měla by to být sympatická, silná osobnost (Rektořík, 2010, s. 94).

Zásady fundraisingu

Pro úspěšné výsledky fundraisingu je zapotřebí dodržovat jisté zásady, Boukal (2013) uvádí následující: zásada komplexnosti, zásada začlenění, zásada aktivity, zásada strategičnosti, zásada vzdělávání okolí, zásada poděkování, zásada optimismu, zásada výsledku. **Zásada komplexnosti** říká, že se buduje vztah mezi obdarovaným (NNO) a dávajícím. Obdarovaný by si měl být jistý korektností výsledku svého konání, protože pouze když si je jistý, může přesvědčit druhé, aby mu pomohli. Pro **zásadu začlenění** je potřebné, aby NNO věděla, do jakého sektoru se řadí. Členěním se myslí fundraising pro přežití, k rozšíření a rozvoji NNO, k omezení závislosti na podporujících, k vytvoření podpory, k vybudování udržitelné NNO. **Zásadou aktivity** je stálá iniciativa fundraisera. Fundraiser

musí být aktivní, upřímný, otevřený, umět prosadit své cíle, správně se rozhodovat atd. **Zásada strategičnosti** se opírá o na zdrojovou strukturu, NNO by se měla rozhodnout, zda bude preferovat finance z veřejných zdrojů nebo od soukromníků. Pokud je NNO prospěšná pro veřejnost, zaměří se spíše na veřejné finance, pokud chce být NNO nezávislá a je zaměřena např. na životní prostředí, bude směřovat k získávání financí od soukromníků. **Zásada pravdivosti** spočívá v transparentnosti NNO a pravdivosti informací, které NNO podává (např. výroční zprávy). **Zásada optimismu** by měla platit především pro fundraisera, ne vždy se podaří získat potřebné prostředky. **Zásada poděkování** spočívá na vděčnosti. NNO by měla vždy poděkovat svým dárcům a také by měla průběžně porovnávat a sledovat své výsledky, proto se do zásad řadí **zásada výsledku** (Boukal, 2013, s. 47-65).

3.4.3.7 Metody oslovování a formy individuálních dárců

Oslovovat individuální dárci je možné prostřednictvím osobního setkání, telefonem nebo poštou.

Osobní setkání je jedním z časově nejnáročnějších způsobů získávání financí. Je zapotřebí, aby byl fundraiser na takové setkání velmi dobře připraven. Musí být přesvědčený o náležité aktivitě NO, donátorovi musí asertivně vysvětlit dané aktivity, na které by měl potencionálně přispět a měl by to podložit dostupnými zdroji.

Telefonní fundraising je časově méně náročný oproti osobnímu setkání, fundraiser stihne oslovit více donátorů. Nevýhodou je, že pokud se jedná o osobu, která by se stala donátorem poprvé, je možné, že dojde k rychlému odmítnutí hovoru (Pelikánová, 2018, s. 40-41).

Poštovní kampaň je možné provádět adresně i neadresně. Pokud fundraiser vymýšlí dopis konkrétním osobám, bude to pro něj časově náročnější. V případě neadresné kampaně osloví více případných donátorů, ale dopis či email musí být velmi dobře promyšlen, aby zaujal (Rektořík, 2010, s. 99).

Forem individuálního dárcovství existuje mnoho, ať už pomocí internetu nebo starým známým osobním setkáním. Pro fundraisera je náročné získat prostředky od individuálního dárci, jelikož musí osobu přesvědčit o prospěšnosti aktivity NO.

Veřejné sbírky jsou upraveny zákonem 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách. Veřejné sbírky jsou konány za účelem získání peněžních prostředků od předem neznámých osob. Sbírkami jsou konány za účelem charitativním, dobročinným, společensky prospěšným

(Pelikánová, 2018, s. 41). Veřejné sbírky jsou oprávněny pořádat pouze právnické osoby, které to ohlásí písemně příslušnému krajskému úřadu, pokud sbírku pořádá městská část, musí to oznámit Magistrátu hl. města Prahy. Pokud koná sbírku krajský úřad nebo MHMP jsou povinni to ohlásit Ministerstvu vnitra ČR (Boukal, 2013, s. 92).

Benefiční akcí může být výstava, festival, tombola apod., podstatnou částí je zajímavý program. Často jsou benefiční akce podporovány celebritami. Návštěvníci akce by na vstupence měli vidět, kolik peněz z celkové částky vstupenky jde na sbírku (Boukal, 2013, s. 98).

Dárcovské SMS jsou projektem sdružení dvou organizací Fórum dárců a Asociace provozovatelů mobilních sítí. Česká republika je průkopníkem v poskytování dárcovských SMS. Aby NO mohla využívat tuto formu fundraisingu je nutné, aby se registrovala u Fóra dárců, tuto žádost následně posuzuje rada DMS. NO musí informovat, jak finance využila prostřednictvím internetových stránek a zároveň informovat také Fórum dárců.

Prodej předmětů lze realizovat na ulici, na benefičních akcích nebo přes e-shop. Předměty může NO prodávat své vlastní nebo získané přes dary. Kupující musí být obeznámen s tím, kolik peněz jde z celkové ceny na sbírku.

Dražba je zábavná forma individuálního fundraisingu. Dražbu je možné konat při benefiční akci, ale i separátně. NO mohou vložit do dražby své předměty či výrobky nebo je možné zpeněžit předměty, které NO nabyla darem. Dražba spočívá v tom, že několik potencionálních kupců přihazuje finance, předmět získá osoba, která nabídne nejvíce. Dražbu je možné provozovat kontaktně, telefonicky nebo přes internet (Boukal, 2013, s. 101-105).

Závěť je zvláštní formou individuálního dárcovství, donátor musí mít obrovskou důvěru v NO, aby jim poskytl po smrti všechny své finance. Tato forma fundraisingu je v praxi velmi málo využívána.

Dalšími formami finančních darů jsou hotovostní vklady do pokladny, trvalý bankovní příkaz k úhradě a složenky. Dále je možné NO podpořit movitými věcmi, nemovitostmi, službami (IT, právní služby, PR) a dobrovolnictvím (Boukal, 2013, s. 82-89).

3.5 Sociální služby

V České republice se sociálním službám věnuje zákon č. 108/2006 Sb., ten definuje zákon dle § 1 takto: „*Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory*

fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci (dále jen "osoba") prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách“ (Mach, 2019, s. 1).

Sociální služba je termín, kterým se označuje sociální péče poskytnutá státní nebo obecní organizací pro dobro jiné osoby v sociální nouzi. Jednou z nejstarších podob sociální služby byly azylové domy pro chudé, nemocné, děti bez rodičů a prostitutky. Služby jsou vykonávány tam, kde jsou perspektivnější formou, než je samotné poskytnutí finančních prostředků. Sociální služby mohou být poskytovány za finanční úhradu, ale je možné je poskytovat i bezúplatně (Tomeš, 2010, s. 38).

3.5.1 Druhy sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách zahrnuje do sociálních služeb:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence.

Sociální poradenství slouží osobám, které se nacházejí v tíživé životní situaci nebo těm, které jsou v možném ohrožení tíživou situací. Sociální poradenství se dělí na základní a odborné, základní je obstaráno poskytovatelem sociálních služeb. Do odborného poradenství patří *„občanské poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro seniory, poradny pro osoby se zdravotním postižením, poradny pro oběti trestných činů, poradny pro oběti domácího násilí, speciálních lůžkových zdravotnických zařízení hospicového typu“* (Mach, 2019, s. 84).

Sociální péče je zaměřena na osoby, které nejsou schopné se postarat samy o sebe, jde o jejich začlenění do běžného života v naší společnosti a zajištění respektujícího zacházení, pokud se osoba o sebe nedokáže plně postarat. Mezi tyto služby se řadí *„osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, podpora samostatného bydlení, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče“* (Mach, 2019, s. 84).

Služba sociální prevence se zakládá na takovém přístupu, který umožňuje setrvání osoby mimo pozici sociálního vyloučení. Služby směřují k přímé pomoci osobám, které se ocitají v tíživé životní situaci. Mezi tyto služby se řadí „*raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace*“ (Mach, 2019, s. 85).

Zákon se také zabývá formou poskytování sociálních služeb, existují tři formy:

- pobytová,
- ambulantní,
- terénní.

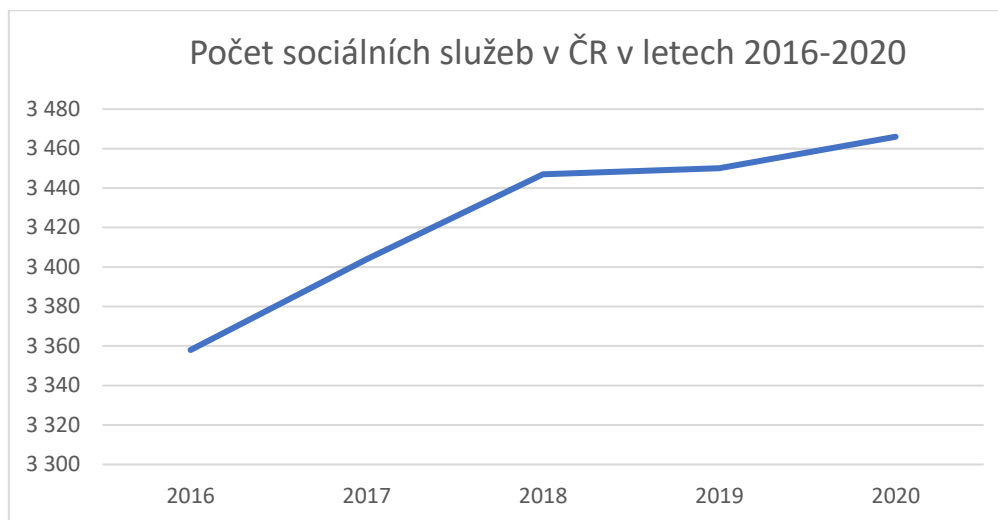
Pobytová forma poskytuje osobám ubytování. Většinou se jedná o domy specializované na řešení bydlení dle problému jedince, například domy pro osoby trpící zdravotním postižením, azylové domy a další. Nevýhoda této služby spočívá především v její nákladnosti.

Ambulantní forma je poskytnutá osobě, která sama aktivně spolupracuje na zlepšení svých životních podmínek. Oproti předešlé formě sociální služby je ambulantní forma méně nákladná.

Terénní formu služby vykonává sociální pracovník v prostředí, které je pro jeho klienty přirozené. Sociální pracovník oslovuje klienty doma nebo na pracovišti, příkladem této služby je také intervence prostřednictvím telefonního rozhovoru (Mach, 2019, s. 85).

V následujícím grafu je přehled o počtu sociálních služeb v České republice v letech 2016-2020.

Graf 1 Vývoj počtu sociálních služeb v ČR v letech 2016-2020

Zdroj: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci> (vlastní zpracování)

Z grafu pozorujeme nárůst sociálních služeb v průběhu pěti let o 3,22 %, což představuje 108 jednotlivých služeb. MPSV v Analýze financování sociálních služeb z roku 2019 zmiňuje, že nynější kapacity nepokrývají potřeby občanů v ČR. Tvrdí, že do roku 2025 by se sociální služby musely navýšit o 36 %, aby byl jejich stav dostatečný (Analýza financování sociálních služeb, 2019). V grafu jsou evidována centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, azylové domy, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, terapeutické komunity, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace, pracoviště rané péče, intervenční centra, služby následné péče. V České republice je nejvíce domovů pro seniory a sociálních poraden, každoročně oba typy zařízení sčítají kolem 500 poboček.

3.5.2 Poskytovatelé sociálních služeb

Sociální služby může poskytovat pouze organizace, která je registrovaná v Registru poskytovatelů sociálních služeb. Poskytovateli se mohou stát právnické či fyzické osoby a také organizační složky státu nebo územně samosprávného celku. (Matoušek, 2011, s. 46) Registraci může provést krajský úřad, Magistrát hlavního města Prahy a MPSV, ale jen u organizací, které samo MPSV zřídí (Mach, 2019, s. 227-228).

Zákon stanovuje podmínky pro registraci v § 79, těmi jsou: podání písemné žádosti, bezúhonnost, odborná způsobilost, zajištění hygienických podmínek v případě, že služby budou poskytovány v budově, vlastnické právo k prostorám, zajištění technických, materiálních a personálních podmínek, doklad, že na majetek poskytovatele není vyhlášena insolvence či konkurz (Mach, 2019, s. 229).

Registrující orgán je oprávněn také ke zrušení registrace v případě, že poskytovatel neplní podmínky registrace, dojde k porušení povinností a také o zrušení může požádat poskytovatel. Existuje také inspekce poskytování sociálních služeb, inspekci je oprávněn provádět rovněž registrující orgán, většinou je jím krajský úřad (Matoušek, 2011, s. 46-47).

Jak vyplývá z předchozího, sociální služby mohou poskytovat obce a kraje, nestátní neziskové organizace a fyzické osoby a MPSV (Sociální služby, 2020).

Přednosti poskytovatelů sociálních služeb neziskového sektoru před státem i trhem uvádí Potůček (1997, s. 58), jsou jimi vytváření malého nebo žádného zisku, ochota pomáhat jednotlivým osobám a vcítění se, důvěra, okamžitá pomoc, dobrovolná práce, ziskovost pomocí darů, uplatnění morálních kritérií a individuální odpovědnost.

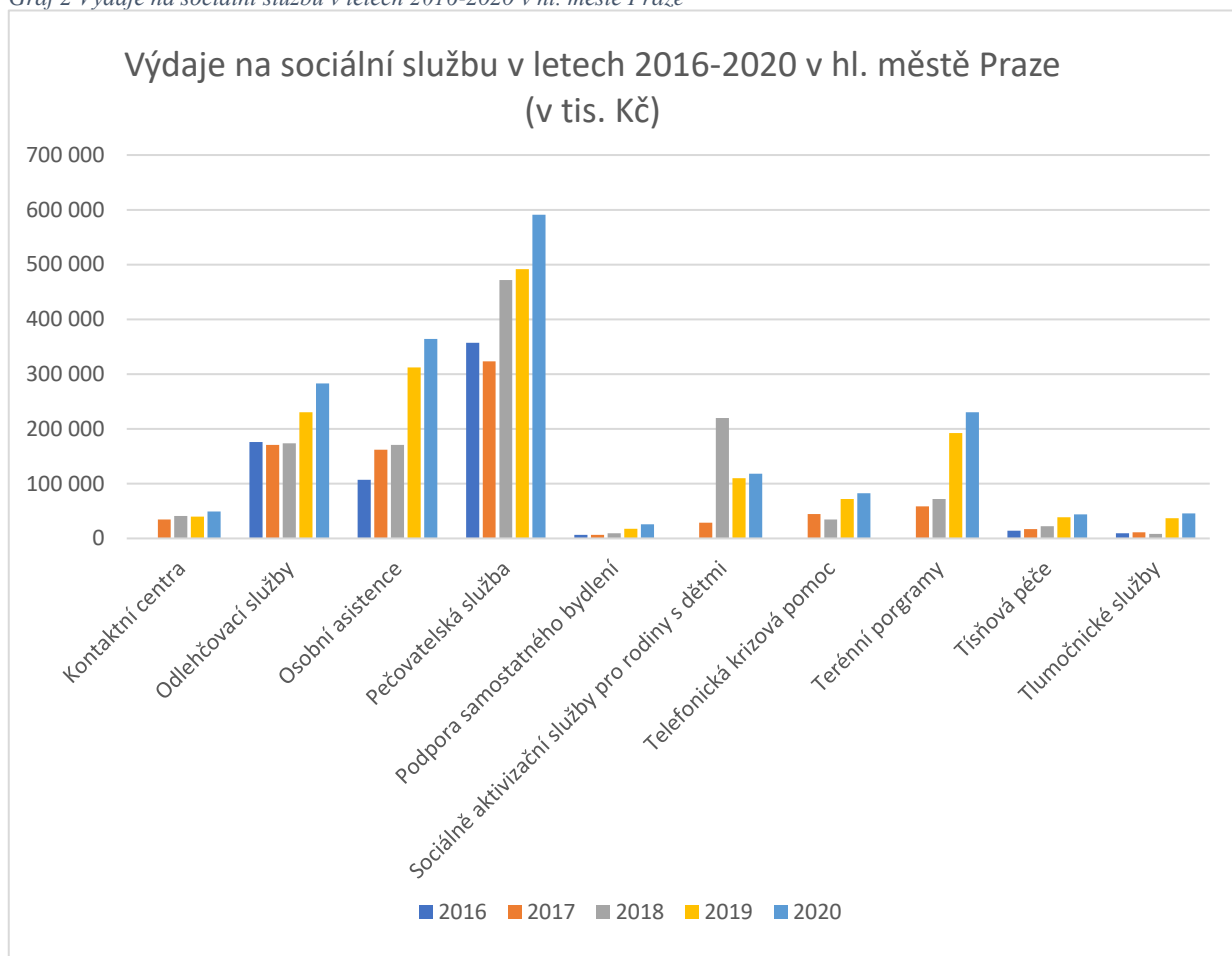
3.5.3 Možnosti financování sociálních služeb

Pro financování sociálních služeb se využívá systém vícezdrojového financování, sociální služby je možné financovat následujícími způsoby:

- dotace ze státního rozpočtu,
- dotace z rozpočtů obcí a krajů,
- dotace z programů EU,
- úhrady od uživatelů sociálních služeb,
- úhrady od zdravotních pojišťoven,
- ostatní (dary, doplňková činnost) (Financování sociální oblasti, 2006).

Z těchto způsobů se pro financování sociálních služeb nejvíce využívají dotace ze státního rozpočtu prostřednictvím MPSV. V následujícím grafu jsou uvedené výdaje na sociální službu v letech 2016-200 v hlavním městě Praze.

Graf 2 Výdaje na sociální službu v letech 2016-2020 v hl. městě Praze

Zdroj: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci> (vlastní zpracování)

Z grafu je patrné, že nejvíce výdajů odchází na pečovatelskou službu, osobní asistenci a odlehčovací služby. V roce 2019 a 2020 se navyšují výdaje na terénní programy, což v roce 2015 MPSV ve své Národní strategii rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025 popisovalo jako jednu z málo rozvinutých forem sociálních služeb. Ve statistické ročence z roku 2016 nebyly uvedeny informace o kontaktních centrech, sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi, telefonické krizové pomoci a terénních programech, proto jsou v těchto sektorech vymezeny pouze ostatní roky. Ve většině případů se výdaje každým rokem na sociální služby zvyšují.

3.5.3.1 Dotace ze státního rozpočtu

V této kapitole vycházím ze zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Sociální služby jsou financovány ze státního rozpočtu krajů, obcím i přímým poskytovatelům sociálních služeb. Ministerstvo bezplatně poskytuje poskytovatelům sociálních služeb i

krajským úřadům software, přes který se žádosti o dotace podávají. Poskytovatelé i krajské úřady musí tento počítačový program využívat.

Krajské dotace jsou stanoveny ministerstvem v procentním podílu z celkového státního rozpočtu financí, které jsou určeny na sociální služby. Kraj musí předložit žádost o dotaci ministerstvu, žádost musí obsahovat určité náležitosti, jako jsou název kraje, popis rozdělení o čerpání dotace, výši dotace. Kraje mohou žádat o dotace dle § 101a na poskytování sociálních služeb a dle § 102 na zajištění, koordinaci a výkon sociální práce.

Obecní úřady mohou dle § 103 žádat o účelovou dotaci na zajištění sociální práce, dotace je poskytnuta pomocí krajského rozpočtu.

O dotace ze státního rozpočtu mohou též požádat přímo poskytovatelé sociálních služeb dle § 104. Dotaci je možné poskytnout na podporu sociálních služeb, které jsou svou charakteristikou celostátní či nadregionální, tuto charakteristiku blíže popisuje Metodika MPSV. Dále může být dotace poskytnuta na aktivitu rozvojové povahy a případnou mimořádnou situaci, např. živelnou pohromu (Mach, 2019, s. 311-317).

Dotace a návratné finanční výpomoci jsou stanoveny v zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. V § 14 je stanoveno, že dotace nebo návratnou finanční výpomoc „*může poskytnout ústřední orgán státní správy, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky, Technologická agentura České republiky nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon*“ (Rozpočet a financování, 2022, s. 15). O tento typ dotace je opět nutné písemně podat žádost, kde žadatel přesně stanoví, na co přesně se finance budou používat, požadovanou částku a další zákonem stanovené náležitosti. O poskytnutí dotace pak rozhoduje poskytovatel, dle toho, za jakým účelem je dotace požadována (kam spadá podle dotačního programu) (Rozpočet a financování, 2022, s. 16).

3.5.3.2 Dotace z rozpočtů obcí a krajů

Obce a kraje mohou dle zákona č. 108/2006 Sb. dle § 105 poskytnout účelové dotace na běžné výdaje, které souvisí s poskytováním sociálních služeb registrovaným poskytovatelům sociálních služeb. Ti musí sociální služby poskytovat na území příslušné obce nebo kraje, od kterého dotaci získají. Dotacemi z rozpočtů obcí a krajů se zabývá také zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. V § 10a je ustanoveno, že je možné poskytnout dotaci nebo návratnou finanční výpomoc v podobě bezúročných finančních prostředků „*z rozpočtu územního samosprávného celku, městské*

části hlavního města Prahy, svazku obcí nebo Regionální rady regionu soudržnosti právnické nebo fyzické osobě na stanovený účel“ (Rozpočet a financování, 2022, s. 339). Dotace od obcí a krajů bývají jedním ze zdrojů pro neziskové organizace, jak tvrdí Potůček (1997, s. 57) stát má mimořádný zájem na některých aktivitách neziskového sektoru, a proto je podporuje z veřejného rozpočtu.

3.5.3.3 Dotace od EU

Evropská komise poskytuje finance na projekty, které se zabývají zaměstnaností, sociálními věcmi a sociálním začleňování. Finance jsou poskytovány skrze následující programy:

- Evropský sociální fond (ESF),
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EGF),
- Financování 2021-2027,
- Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI),
- Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD),
- Sociální dialog. (Funding, 2021)

V sociálních službách je nejvýznamnější program ESF, který zajišťuje nové příležitosti pro sociálně znevýhodněné skupiny, jako jsou romská populace, senioři či zdravotně postižení občané. Pro projekty z programu ESF je plánované, že by měl pomoci v ČR až 230 000 občanům, především při záměru na lepší dovednosti a více pracovních příležitostí. Spolu s programem Evropského fondu pro regionální rozvoj financují zlepšení systému vzdělávání, což je prospěšné pro mladé lidi. V neposlední řadě je ESF důležitým prvkem pro ekonomické oživení EU po pandemii Covid-19, která přispěla ke zvýšení nerovnosti mezi občany (The ESF in the Czech republic, 2021).

3.6 Shrnutí a závěr teoretické části

V teoretické části jsem shrnula podstatu veřejné a sociální politiky. Veřejná politika, která je financována z veřejného rozpočtu, spočívá v zaměření se na veřejný zájem, kterým mohou být přání a potřeby většiny společnosti. Sociální politika působí na kvalitu života obyvatel, snaží se podporovat rozvoj společnosti, musí respektovat několik principů, kterými jsou spravedlnost, solidarita, subsidiarita, participace a v některých publikacích je zmiňován princip ekvivalence. Sociální politika pomocí principů a nástrojů plní funkci ochrannou, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní.

Součástí sociální politiky je sociální zabezpečení, které má za úkol chránit obyvatele před nepříznivými životními situacemi. Sociální zabezpečení je tvořeno třemi důležitými pilíři, kterými jsou sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc. Všechny tři pilíře slouží občanům v tíživých situacích, snaží se je chránit před úpadkem do chudoby, sociálním vyčleněním, při nemoci a různými dalšími nepříznivými situacemi.

Další kapitola byla zaměřena na aktéry sociální a veřejné politiky, kterých je celá řada a v podstatě je i každý občan součástí těchto politik.

Moje diplomová práce je zaměřena na sociální služby a spolupráci aktérů, oba pojmy spadají pod tyto politiky, jelikož v sociálních službách jde o pomoc lidem v nouzi, což je veřejným zájmem a přes sociální politiku jsou tyto služby financovány. Spolupráce aktérů je v sociálních službách důležitá, jelikož státní sektor není schopný uspokojit potřeby všech, a proto jsou vytvářeny partnerství s neziskovým sektorem.

Sociální služby jsou definovány v zákoně č. 108/2006 Sb., kde jsou vymezeny druhy sociálních služeb, kterými jsou sociální poradenství, sociální péče a sociální prevence. Zákon dále definuje formy poskytnutí služeb, těmi jsou pobyťová, ambulantní a terénní.

Co se týče financování sociálních služeb, z dostupných zdrojů jsem zjistila, že nejčastěji jsou využívány dotace ze státního rozpočtu. Dále jsou využívány dotace od obcí a krajů, dotace od EU, úhrady od zdravotních pojišťoven, ale také jsou zajišťovány soukromé dary.

Pro praktickou část je východiskem veřejná politika konkrétně sociální politika. V praktické části je podstatné pomocí rozhovorů zjistit, jak funguje spolupráce mezi městskou částí a neziskovými organizacemi a zda se finance na sociální služby skutečně dostanou k potřebným klientům. Je také otázkou, zda se organizace řídí principy sociální politiky a zda je v praxi využívána teorie.

System sociálního zabezpečení se zdá být v teoretické rovině promyšlený, provázaný a funkční. Nejsou patrná slabá místa ve způsobech přístupu k řešení otázek sociálního zabezpečení, ta se skrývají spíše v okolnostech, které systém jako fungující celek ovlivňují. Celý systém se vyvíjel poměrně dlouho a na jeho vývoj měly vliv otázky ekonomické, národnostní, po roce 1989 také globalizační. Změny pracovního trhu, možnosti zajistit sebe i rodinu vlastním podnikáním, demografická přeměna společnosti a sociologické změny jako je nárůst jedinců žijících samostatně, nebo matek samoživitelek. Výrazně se změnil systém hodnocení například státních zaměstnanců, výše odvodů na sociální i zdravotní zabezpečení. Dalším významným faktorem je skutečnost, že mnoho lidí ať už záměrně či vlivem životní situace žije mimo veškeré systémy, někteří se systematicky vyhýbají práci a dávky zkouší zneužívat, další nejsou schopni orientovat se v podmínkách dnešního světa a institucí.

Otázka, jak tedy teorie financování a fungování sociálního zabezpečení vypadá v praxi je na místě, a bližší pohled na dění v aktérských organizacích může nabídnout odpověď.

4 Vlastní práce

Praktická část práce zahrnuje studii a zprávu o výsledcích výzkumu. Studie obsahuje sběr dat v podobě analýzy národních, krajských a lokálních dokumentů, získání informací o finančních prostředcích, které se týkají sociálních služeb a polostrukturovanými rozhovory. Cílem je zjistit, jak funguje spolupráce mezi městskou částí a neziskovými organizacemi a zhodnotit využívání finančních zdrojů na sociální služby.

Výběr reprezentativního vzorku dotazovaných je důležitý. Vzhledem k mému výzkumu, který je zaměřen na městskou část Prahu 7, byli zvoleni jako partcipanti pracovníci z MČ Praha 7 a pracovníci neziskových organizací, kteří s MČ Praha 7 spolupracují. Schensul uvádí, že je podstatnější najít menší vzorek osob, kteří jsou hojně a kvalitně informováni o problému, který je zkoumán než provádět rozhovory s mnoha lidmi, kteří o problému mají malé znalosti. Podobně jako Hendl si stojí za tím, že je důležité jít do hloubky zkoumaného jevu (Schensul, 2012, s. 137).

Rozhovory na MČ Praha 7 proběhly se třemi pracovníky, jeden pracovník je z odboru sociálních věcí a dva jsou z odboru sociálního začleňování. Odbor sociálních věcí i odbor sociálního začleňování jsou popsány v kapitole 4.1.1 Realizace sociálních služeb MČ Praha 7. Neziskové organizace byly zvoleny taktéž tři a jsou podrobně analyzovány v kapitole 4.2 Neziskové organizace.

4.1 Městská část Praha 7

Dnem 24.11.1990 se Praha 7 stala městskou částí hlavního města Prahy. Větší část Prahy 7 se nachází na levém břehu Vltavy, spadají pod ní skoro celé Holešovice, polovina Bubence a malá část Libně. Starostou Prahy 7 je Mgr. Jan Čížinský. Na následujícím obrázku je možné vidět, kde se Praha 7 nachází (O Praze 7, 2020).

Obrázek 6 Území městské části Praha 7

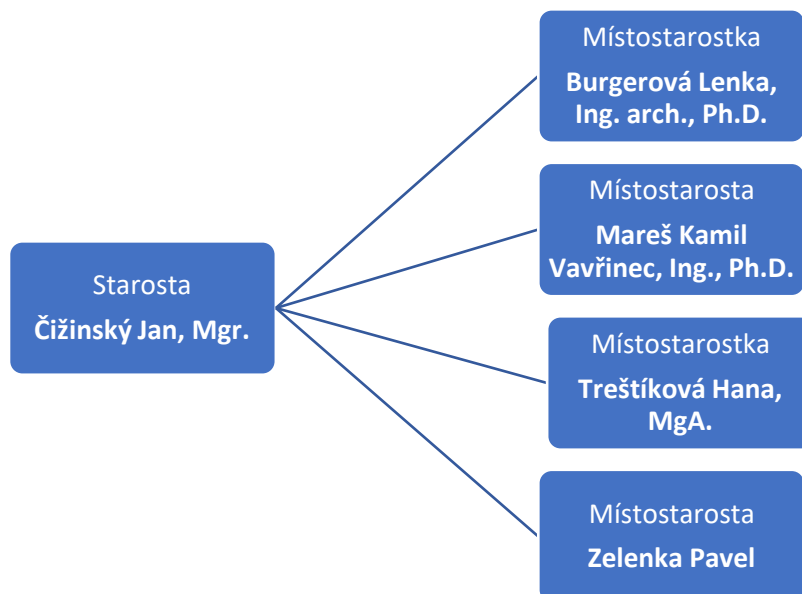

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Praha_7#/media/Soubor:Prague_municipal_district_Praha_7.svg

Podle ČSÚ k 31.10.2020 měla Praha 7 - 45 786 obyvatel (Obyvatelstvo Prahy podle městských částí, 2020). Katastrální výměra Prahy 7 je 7,14 km².

Městské části jsou tvořeny zastupitelstvem MČ, radou MČ, starostou, úřadem a zvláštními orgány (Zákony V/2021, 2021, s. 67). Praha 7 upoutá pozornost kvalifikačním zaměřením členů rady, proto je v následujících odstavcích stručně charakterizováno, čím se členové rady zabývají.

Členové rady

Jan Čížinský je politolog a bývalý pedagog, studoval historii, latinu, politologii a mezinárodní vztahy. Hojně se o něm začalo mluvit v roce 2012 v souvislosti s referendem proti výstavbě nové radnice Prahy 7, v roce 2017 získal ocenění Bílá lilie za prosazování transparentnosti ve veřejné správě. Po výhře v komunálních volbách v roce 2014 nechal vybudovat 3x levnější radnici, než byl plán z roku 2012 předešlým vedením městské části. Starostou je od 20. listopadu 2014, v letech 2017-2021 působil jako poslanec v poslanecké sněmovně, od roku 2014 je také zastupitelem hl. města Prahy. Snaží se o transparentnost veřejných financí a o snížení všech možných nákladů. Za jeho vedení se zvýšila kapacita mateřských školek, angažuje se v rozvoji úklidu ulic. (Naši lidé, 2018) Čížinský kritizuje předešlé vedení, které realizovalo předražené projekty například při výstavbě školek. Dále se pozastavuje nad tím, že hl. město Prahu nikdo nekontroluje, objednává si auditora sama, a myslí, že by byla vhodná novela zákona. V roce 2022 se mluví o možné kandidatuře na primátora hl. města Prahy (Bereň, 2018).

Hana Třeščíková je filmová producentka, studovala filmovou a televizní produkci. V roce 2014 se stala za stranu Praha 7 Sobě radní v oblasti kultury a susedských vztahů, od roku 2018 je místostarostkou Prahy 7, zastupitelkou a radní hlavního města Prahy. Podporuje umění a kulturu, pravidelně organizuje setkávání divadelníků, galeristů a zástupců kulturních organizací na Praze 7. Angažovala se při rozvoji ve volnočasových programech pro seniory.

Lenka Burgerová je architektka a historička, angažuje se na neziskových projektech věnovaných propagaci a záchraně architektonického a uměleckého dědictví. Na Praze 7 prosazuje vybudování parku podél holešovického nábřeží. V kompetenci má územní rozvoj, především úpravu ulic městské části Praha 7.

Kamil Vavřinec Mareš je jaderný chemik a hrál významnou roli při referendu za nepředraženou radnici. Místostarostou je od roku 2014, jeho nejvýznamnějším projektem je rekonstrukce Polikliniky Prahy 7. V kompetenci má majetek a investice v neškolských objektech.

Pavel Zelenka je grafický designér, angažoval se při zavedení nového webu pro Prahu 7, při designu Hobuletu (časopis MČ Praha 7). Stará se o digitalizaci úřadu, strategické projekty, veřejné zakázky a podporu podnikání (Naši lidé, 2018). Zelenka kromě toho, že působí jako místostarosta v sedmé městské části, je radním hl. města Prahy. V jednom z článků na webu Pražský deník.cz se objevila informace, že Pavel Zelenka a Hana

Třeštíková nebudou za funkce místostarostů placeni (Suverénní obhajoba postu. Sedmou městskou část opět povede Jan Čížinský, 2018).

4.1.1 Realizace sociálních služeb MČ Praha 7

Na radnici Prahy 7 jsou dva odbory, které se zabývají sociální politikou, prvním je odbor sociálních věcí, který je složen z oddělení sociální práce a oddělení sociálně-právní ochrany dětí, druhým je odbor sociálního začleňování.

Odbor sociálních věcí vykonává sociální práci na MČ, pomáhá různým cílovým skupinám, jednotlivcům a rodinám. Poskytuje komplexní sociální práce pro seniory, zdravotně postižené, osoby ohrožené sociálním vyloučením, klienty ve výkonu trestu nebo pro osoby ve vazbě. Odbor má na starost plánování sociálních služeb, zajištění humanitárních aktivit, řešení sociálních pohřbů u osamělých občanů. V kompetenci má řízení příspěvkových organizací, které MČ Praha 7 zřídila, tím je Pečovatelské centrum Praha 7, které poskytuje terénní, pobytové a ambulantní sociální služby na Praze 7 a poliklinika Praha 7, která poskytuje zdravotní služby v 16 odbornostech (např. neurologie, psychologie, kardiologie a další). Pod odbor sociálních věcí se řadí OSPOD, oddělení má v kompetenci zajišťování ochrany nezletilých dětí a rodin s nezletilými dětmi. Zajišťují kvalitní životní potřeby pro děti a zajišťují omezení negativních vlivů na děti.

Odbor sociálního začleňování pomáhá osobám sociálně vyloučeným, nebo osobám, které jsou na pokraji sociálního vyloučení nebo jsou jím ohroženy. Cílem odboru sociálního začleňování je vyloučené zpět zapojit do ekonomického, kulturního a sociálního života a začít žít běžný život. V případě potřeby klienta zajišťují právní nebo psychologickou poradnu, informují klienty o zdravotní péči, poskytují protidrogovou a kriminální prevence, poskytují sociální poradenství, řeší problémy národnostních menšin a vykonávají terénní sociální práci. Samozřejmostí jsou administrativní úkoly v podobě navrhování projektů ze sociální oblasti, zajišťování úkonů související s programovými a individuálními dotacemi, evidence spisové agendy apod.

Sociální politika Prahy 7 je kromě výše zmíněných odborů realizovaná firmou 7U s.r.o. která zajišťuje mimo jiné i komplexní komunální úklid celé Městské části Praha 7 a v této sféře jsou zaměstnávány osoby ohroženy sociálním vyloučením. Mezi další činnosti 7U patří zajištění komplexního servisu spojeného se správou, provozem a údržbou domů na katastrálním území Holešovice, Letná a Bubeneč. Jejich největším smluvním partnerem je

MČ Praha 7, právě pro ni spravují na základě příkazní smlouvy 30 objektů a dalších skoro 700 bytových jednotek v SVJ a v poslední řadě pečují o zeleň na Praze 7 (7U s.r.o.).

7U s.r.o., byla zapsána do obchodního rejstříku 13. prosince 2000, v té době nesla název Sedmá ubytovací, v roce 2017 byla přejmenována na současný název. Jediným společníkem firmy je Městská část Praha 7, do budoucna MČ Praha 7 zvažuje o změně statutu na příspěvkovou organizaci (Střednědobá koncepce rozvoje sociální politiky, sociálních a zdravotních služeb 2018-2022, 2018).

O 7U vyšlo několik internetových článků například na stránce Pražský patriot nebo Pražský deník.cz, ve kterých se píše o tom, jak zaměstnávají bezdomovce, osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo osoby po výkonu trestu. V jednom z článků se vyjádřil starosta Jan Čížinský, že pomáhá lidem k návratu do běžného života a snaží se osobám ohroženým vyloučením ze společnosti zajistit bydlení a znovu je postavit na vlastní nohy. Radní Prahy 7 Jiří Knitl v jednom z článků řekl, že 7U funguje jako sociální podnik, místo toho, aby finančně podporovali soukromé úklidové firmy, raději zaměstnají sociálně slabé osoby, které práci shánějí špatně (Tréninkové bydlení či zametání ulic. Radnice pomáhají lidem bez domova, 2018), (Brigáda pro bezdomovce, za stovku na hodinu uklízí v Praze 7 své rajóny, 2021).

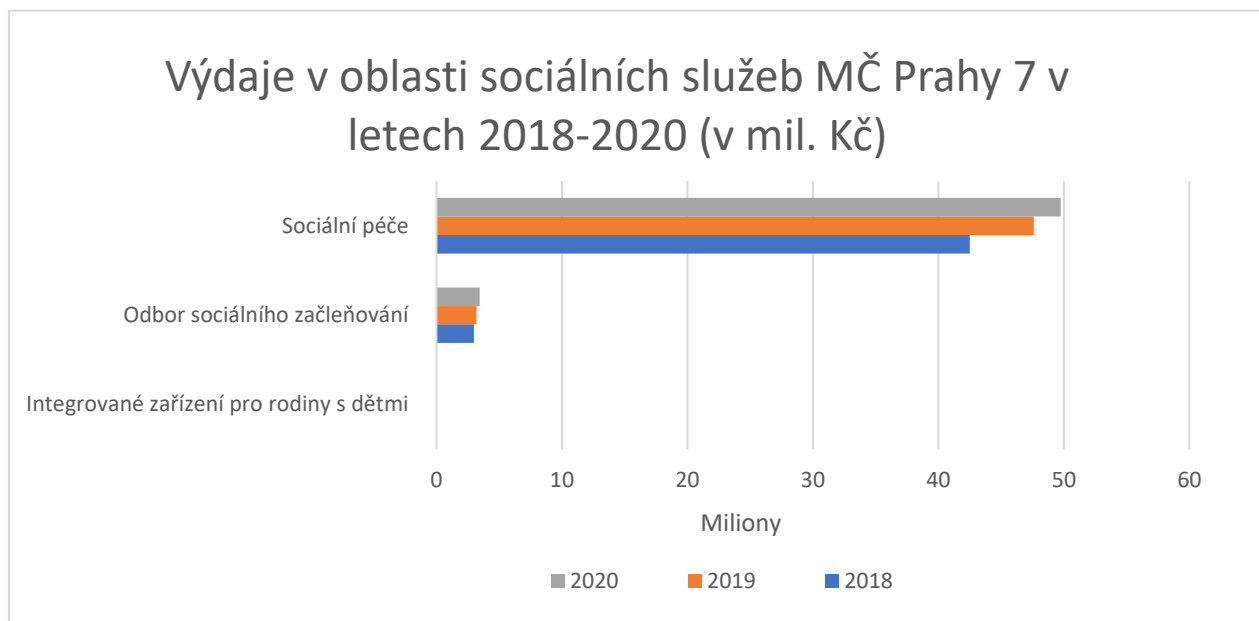
4.1.2 Finance MČ Praha 7

Veřejné finance by měly především saturovat potřeby obyvatel, měly by být používány ve veřejném zájmu. (Žehrová & Pfeiferová, 2010, s. 4). Svou pozornost jsem orientovala na výdaje MČ v oblasti sociálních služeb, dále na srovnání celkových výdajů MČ s výdaji na sociální služby. Pro přehlednost o toku financí a podpory v sociálních službách MČ Praha 7 uvádím přehledy poskytnutých i obdržených dotací.

Čerpání financí MČ Praha 7 v oblasti sociálních služeb

V následujícím grafu je znázorněn vývoj čerpaných zdrojů MČ Praha 7 v oblasti sociálních služeb v letech 2018-2020. V grafu jsou zahrnuty položky sociální péče, odbor sociálního začleňování a integrované zařízení pro rodiny s dětmi.

Graf 3 Výdaje v oblasti sociálních služeb MČ Praha 7 v letech 2018-2020

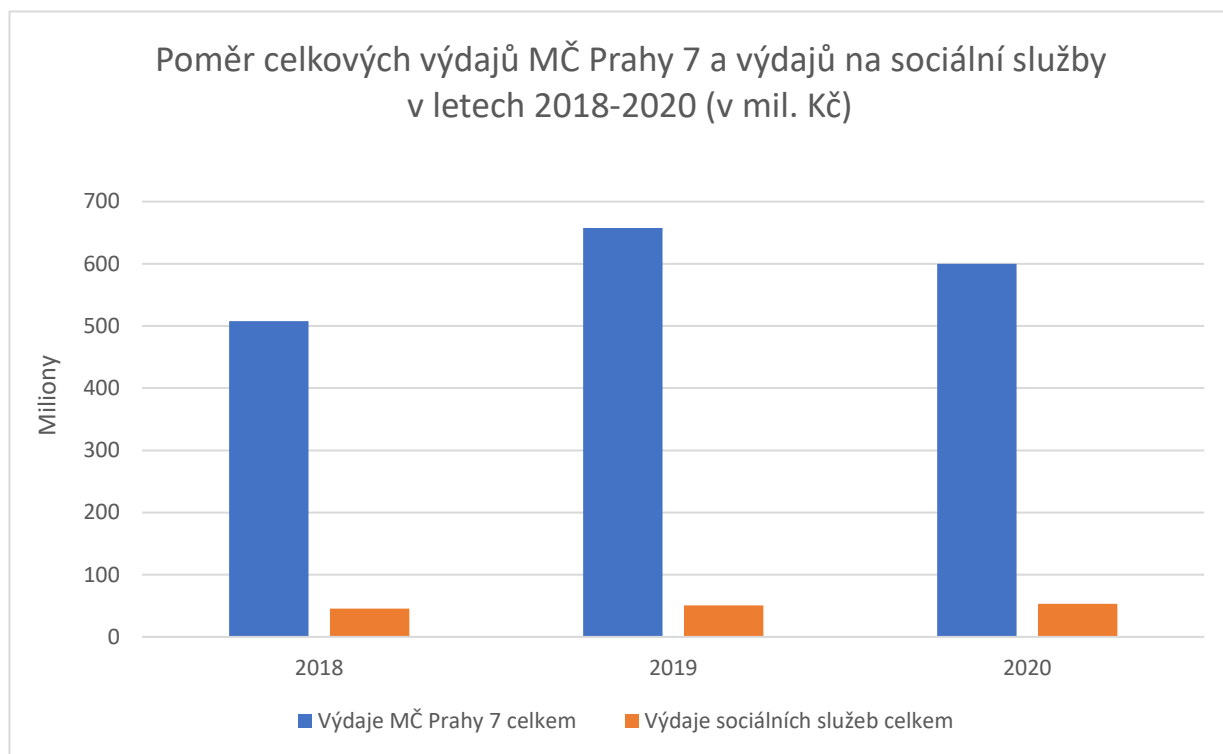

Zdroj: Důvodové zprávy MČ Praha 7, (vlastní zpracování)

Sociální péče zahrnuje dotace od MPSV a MHMP, které jsou určeny pro výkon sociálních služeb. Zde každý rok vidíme nárůst. Přesto, že se oblast dle důvodové zprávy jmenuje sociální péče, spadá pod ni i sociální prevence a sociální poradenství. Odbor sociálního začleňování jsem přiřadila vzhledem k úsilí, které vynakládá na začleňování osob sociálně vyloučených nebo k péči o osoby, které jsou jím ohroženy, dále zajišťuje sociální prevenci a poskytuje terénní služby. Integrované zařízení pro rodiny poskytuje finance na provoz jednotlivých služeb sociálního poradenství, začleňování dětí ze znevýhodněných rodin a podmínek a nízkoprahové zařízení. Z grafu je patrné, že největší podíl na sociálních službách je od MPSV a MHMP, který se každoročně zvyšuje. Odbor sociálního začleňování se také podílí na financování sociálních služeb, ale v mnohem menší míře. Integrované zařízení pro rodiny s dětmi se na financování sociálních služeb podílí kolem 30 000 Kč za rok, takže oproti milionům z předchozích kategorií nejsou v grafu dostatečně viditelné.

Na následujícím grafu je porovnání celkových výdajů městské části Praha 7 a výdajů na sociální služby v letech 2018-2020.

Graf 4 Poměr celkových výdajů MČ Praha 7 a výdajů na sociální služby v letech 2018-2020

Zdroj: Důvodové zprávy MČ Praha 7, (vlastní zpracování)

Výdaje na sociální služby jsem porovnávala s celkovými výdaji za celou MČ Praha 7, aby bylo vidět, v jakém rozsahu podporují sociální služby. V příloze č. 7 se nachází tabulka, ze které graf vychází, spolu s pomocnými procentuálními výpočty. Z údajů vyplývá, že v roce 2018 tvořily výdaje na sociální služby 8,96 %, v roce 2019 7,73 %, a v roce 2020 8,87 %. Můžeme tedy konstatovat, že průměrně za všechny tři sledované roky se městská část Praha 7 na sociálních službách podílela 8,52 %. Z důvodových zpráv MČ Praha 7 vyplývá, že největší výdaje jsou na dopravu, následuje školství, mládež a sport, a třetí kapitola běžných výdajů se skládá ze zdravotnictví a sociální oblasti. Za tím následuje dalších 7 kapitol běžných výdajů.¹ Dle radního, který se specializuje na sociální a zdravotní politiku je Praha 7 ve složení výdajů na financování sociálních služeb ve srovnatelném průměru s ostatními MČ.

¹ Výdaje na sociální služby nemají MČ centralizované v jednom dokumentu, zjistit přesný údaj nebylo možné. MČ Praha 7 vydává každoročně důvodové zprávy, které ovšem zahrnují všechny oblasti výdajů. Důvodové zprávy jsem prostudovala a vybrala jednotlivé kategorie, které souvisejí s výdaji na sociální služby. Bylo by zajímavé sledovat tuto strukturu u více MČ, je to však nad rámec této práce.

Dotace poskytované MČ Praha 7

MČ Praha 7 poskytuje programové a individuální dotace různým organizátorům na podporu kulturních, sportovních, vzdělávacích a dalších obecně prospěšných akcí. Programové dotace jsou vyhlašovány jednou za rok, na rozdíl od individuálních, o ty je možné zažádat kdykoliv během roku. O dotaci je možné požádat prostřednictvím dotačního portálu Grantys. Pro oba typy dotací jsou na webových stránkách MČ Praha 7 zveřejněny pravidla pro poskytování dotací.

Programové dotace má Praha 7 rozděleny do tří podkategorií – obecné dotace, dotace na sportovní činnost a dotace na paliativní péči. Dotace na paliativní péči směřují k podpoře činnosti nestátních organizací, které obstarávají péči v přímo v domácnostech nebo ji poskytují formou mobilního hospice pro občany s trvalým pobytem na MČ Praha 7. Pod obecné dotace patří oblasti bezpečnosti, kultura, protidrogová prevence, sociální a zdravotní činnost, vzdělávání a životní prostředí. V tabulce č. 1 je vidět, kolik finančních prostředků je na dané oblasti poskytováno. Nejvíce dotací poskytuje městská část na kulturu, sport a na pomyslném třetím místě je sociální a zdravotní oblast.

Tabulka 1 Přehled poskytnutých obecných dotací v letech 2016-2021 (v tis Kč)

Oblast / Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem pro jednotlivé oblasti
Bezpečnost a protidrogová prevence	200	159	200	200	200	200	1 159
Kultura	1 809	2 016	2 117	2 179	2 200	2 200	12 521
Sociální a zdravotní	500	785	830	830	830	191	3 966
Sport	500	750	1 000	1 000	1 100	1 100	5 450
Školství	250	250	250	250	250	250	1 500
Životní prostředí a péče o veřejný prostor	200	196	269	250	199	250	1 364
Celkem	3 459	4 156	4 666	4 709	4 779	4 191	

Zdroj: [https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/dotace/programove-dotace/obecne-programove-dotace/\(vlastni-zpracovani\)](https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/dotace/programove-dotace/obecne-programove-dotace/(vlastni-zpracovani))

Vzhledem k tomu, že mezi členy rady jsou učitel historie, architektka a historička, je pravděpodobné, že městská rada může být nakloněna tomu, poskytovat vyšší finanční částky vynakládány právě do kulturní oblasti. Ve sledovaných letech byla kultura financována ve čtyřikrát vyšším objemu než sociální a zdravotní oblast. Na sport poskytla MČ téměř o polovinu větší finanční obnos než na sociální a zdravotní oblast. Oblasti bezpečnosti a protidrogové prevence, školství a životního prostředí byly financovány dvakrát méně než oblast sociální a zdravotní. Na rok 2022 vyčlenila MČ Praha 7 na programové dotace

5 130 000 Kč, kdy maximální výši dotaci stanovila na 100 000 Kč. Struktura financí zůstává i na rok 2022 stejná jako v letech předešlých, nejvíce financí jde do oblasti kultury, sportu, následuje sociální a zdravotní oblast.

Individuální dotace jsou poskytovány na přímé žádosti, kterou podávají organizátoři, pokud nemohou činnost financovat z vlastních zdrojů a nepokryjí ani nezbytné náklady. Dále lze o individuální dotaci požádat, pokud se organizátorovi nepodařilo uspět při požadování programové dotace. V následující tabulce je uveden přehled individuálních dotací, které městská část Praha 7 poskytla v letech 2019-2021 (Dotace).

Tabulka 2 Přehled poskytnutých individuálních dotací v letech 2019-2021 (v tis. Kč)

Oblast / Rok	2019	2020	2021	Celkem pro jednotlivé oblasti
Bezpečnost a protidrogová prevence	60	4	0	64
Kultura	662	1 105	412	2 179
Sociální a zdravotní	292	134	116	542
Sport	165	80	155	400
Školství	120	15	86	221
Životní prostředí a péče o veřejný sektor	16	0	0	16
Celkem	1 315	1 338	769	

Zdroj: <https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/dotace/individualni-dotace/> (vlastní zpracování)

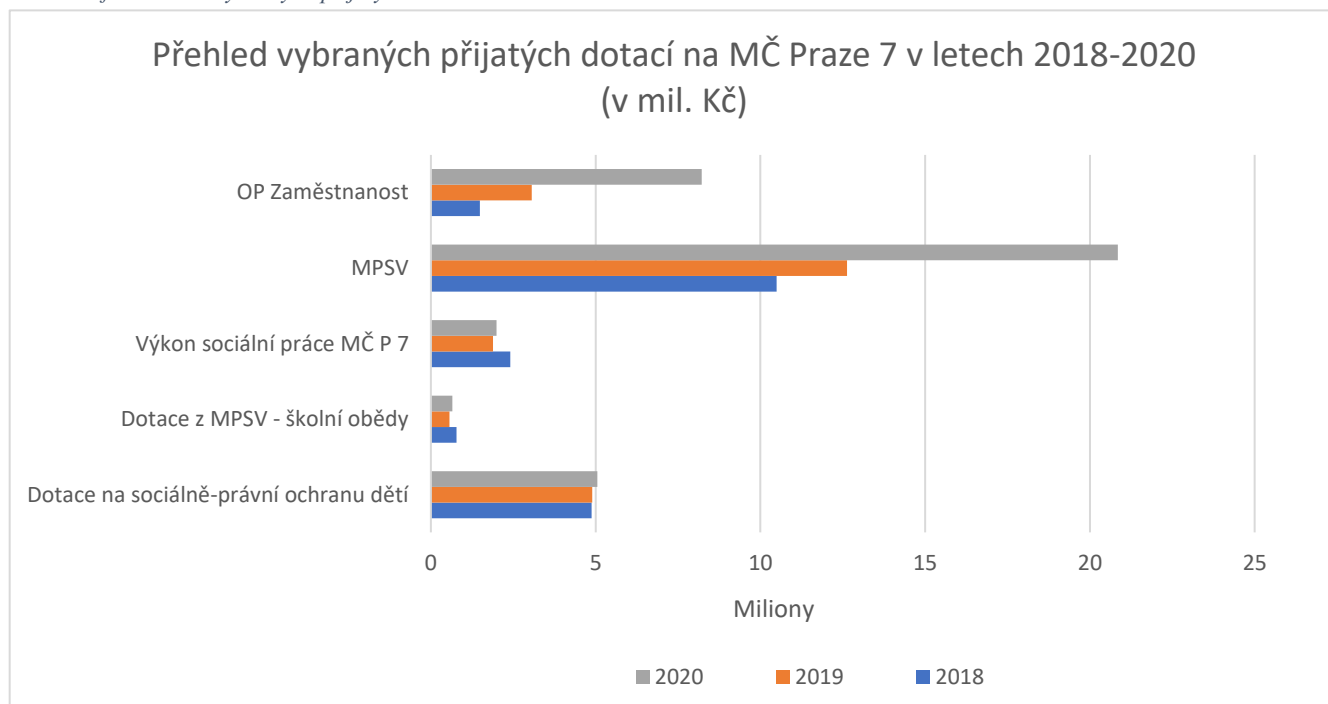
Stejně jako to bylo u dotací programových (obecných) i zde se nejvíce financí poskytuje do kulturní oblasti, ale hned za ní následuje oblast sociální a zdravotní. Na individuálních dotacích v oblasti kultury získali žadatelé čtyřikrát více než žadatelé v oblasti sociální a zdravotní. Finance na sport, sociální a zdravotní oblast se pohybovaly v podobných částkách. Na školství byly dotace poskytnuty o polovinu menší oproti sociální a zdravotní oblasti. Na životní prostředí a péči o veřejný sektor bylo vynaloženo třicet tři krát méně financí než na sociální a zdravotní oblast. V roce 2021 poskytla za poslední tři roky MČ Praha 7 nejnižší částku individuálních dotací.²

² Na webových stránkách byly informace o individuálních dotacích pouze za uvedené tři roky.

Dotace přijaté MČ Praha 7

Co se týče financí, které MČ Praha 7 získala, jsou znázorněny v následujícím grafu. Nejsou zde všechny dotace, které městská část dostala, ale pouze ty, které souvisí se sociálními službami.

Graf 5 Přehled vybraných přijatých dotací v letech 2018-2020

Zdroj: https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/councilResolution/Resolutions/30942/export/f5_prehled_prijatych_dotaci_pol_4137__4Q2018~466542.pdf;

<https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/councilResolution/Resolutions/32138/export/f5prehleddotacipol41374Q2019~567688.pdf>;

<https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/councilResolution/Resolutions/33162/export/f5Prehleddotacipol4137a42512020~676035.pdf>

(vlastní zpracování)

V grafu vidíme, že nejvíce finančních zdrojů získává MČ Praha 7 každoročně od MPSV, lze tady pozorovat narůstající trend, v roce 2020 tento typ dotace přinesl MČ 20 848 000 Kč. Druhé nejvyšší dotace z roku 2020 jsou z operačního programu Zaměstnanost, to jsou dotace získané prostřednictvím operačního programu z Evropského sociálního fondu. Řídícím orgánem operačního programu je MPSV, tento program financuje oblasti podpory zaměstnanosti, vzdělávání, sociálního začleňování, boje s chudobou a další oblasti veřejné správy. Dotace z MPSV jsou o více jak polovinu vyšší než dotace poskytované EU z OP Zaměstnanost. Dotace na školní obědy, OSPOD a výkon sociální práce jsou ve sledovaných letech stabilní, nevidíme zde nárůsty oproti výše zmíněným dotacím. Dotace na sociálně právní ochranu dětí jsou využívány odborem sociálních věcí

v oddělení OSPOD. U položky výkon sociální práce MČ Praha 7 bohužel nelze dohledat, kdo tuto dotaci poskytl.

4.2 Analýza dokumentů MPSV, MHMP, MČ Praha 7

V této kapitole se zabývám analýzou dokumentů na třech úrovních, na nejvyšší národní úrovni je dokument MPSV – Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025. Na druhé krajské úrovni je dokument hlavního města Prahy – Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území HMP pro období 2019-2021. Na lokální úrovni sleduji dokument MČ Praha 7 – Střednědobá koncepce rozvoje sociální politiky, sociálních a zdravotních služeb 2018-2022. Dokumenty jsem analyzovala pro přehlednost vždy ve třech odstavcích, první je identifikační, druhý se zaměřuje na problémy a třetí se zabývá vizemi a strategií do budoucnosti. V podobném systému hierarchie byly dokumenty zpracovány.

Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025 je rámcovým dokumentem pro sociální politiku v ČR, který vznikl v roce 2015. Hlavním autorem dokumentu je Mgr. David Pospíšil, ředitel odboru sociálních služeb, dále se na něm podíleli pracovníci z Poslanecké sněmovny, představitelé krajů, obcí, akademické sféry a další. Národní strategie vznikla především pro poskytovatele sociálních služeb, ale může být přínosná i pro příjemce. Ve strategii jsou definovány a analyzovány problémy sociálních služeb, vize a globální cíle a strategie.

Z analýz bylo zjištěno, že platy pracovníků v sociálních službách jsou nízké oproti průměrným mzdám v ČR, to by časem mohlo vést k odcházení pracovníků z tohoto sektoru. Další problém vidí MPSV ve vícezdrojovém financování sociálních služeb, což bylo původně myšleno jako výhodný a efektivní nástroj, praxe tomu ovšem dle jejich zjištění nenasvědčuje. Především v sektoru sociálně – zdravotním shledává, že se finance překrývají, což vede k neefektivnosti. Poskytovatelé sociálních služeb nemají jisté roční financování, to může vést k omezení rozvoje a zkvalitňování sociálních služeb. Analýzy dále sledují problém chybějící legislativy v souvislosti se střednědobým plánováním sociálních služeb na lokální úrovni. Měly by se zefektivnit kontroly inspekce sociálních služeb, kterých je zatím vykonáváno méně, než by bylo vhodné. Inspekce souvisí také s problematikou nejednotných pravidel státní kontroly. MPSV konstatuje, že cílové skupiny by měly být lépe a více informovány o poskytování sociálních služeb a měl by se rozvinout sektor terénních služeb.

Co se týče vize a strategického směřování, je potřeba vytvořit v celé ČR pružnou síť sociálních služeb, které mohou řešit potřeby osob v tíživých situacích. Důležité je také transparentní a efektivní financování v souladu s principem spravedlnosti. Globálním cílem je stanovit dlouhodobě udržitelnější systém sociálních služeb. Je potřeba kvalitně naplňovat potřeby klientů sociálních služeb, upravit systém inspekcí, rozvoj sociálních pracovníků, vylepšit postavení pečujících osob a zabezpečit jednotné používání a pochopení pojmů v sociálních službách. Součástí strategie je podrobně zpracovaná analýza SWOT, která je uvedena v příloze č. 1 (Pospíšil, 2015).

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území HMP pro období 2019-2021 je rámcovým dokumentem na krajské úrovni. Střednědobý plán HMP navazuje na předešlý, který byl vypracován na rok 2016-2018. Definiuje tři podstatné principy, kterými se řídí. Princip nezastupitelnosti sociálních služeb, princip práva na důstojný život a princip připravenosti. Sociální služby jsou nezastupitelnou oblastí veřejných služeb, je třeba pomáhat občanům v překonání těžkých životních situací, přičemž systém musí být připraven na všechny okolnosti. Z dlouhodobého hlediska lze vyhodnotit nárůst stárnutí populace, kterému je nutné se přizpůsobit a připravit se na něj. Dle analýzy HMP bude v budoucnu nejvíce seniorů na okraji Prahy a nejméně na Praze 1, 2 a 7.

Co se týče problémů, shoduje se tento plán se strategií MPSV v míře ohodnocení sociálních pracovníků, která je na nižší úrovni, v nedostatečné kapacitě sociálních služeb s ohledem na stárnutí populace, chybějícím legislativním propojení mezi sociálními a zdravotními službami. Problémové oblasti popisuje HMP navíc v legislativním zakotvení územního členění na úrovni MČ a HMP - nízká podpora rozvoje sociálních služeb na úrovni MČ, nedostatečná kapacita u pobytových služeb, velká vzdálenost od zařízení, zejména pobytových.

Strategie HMP nastavuje ve třech oblastech - plánování sociálních služeb, krajské sítě sociálních služeb a návazné a doplňující služby. Podrobněji jde například o posilování krajské sítě sociálních služeb, zkvalitňování plánování sociálních služeb HMP, monitoring sociálních služeb, častější spolupráci s MČ, průběžné hodnocení trendů v sociálních službách, navyšování pobytových sociálních služeb, humanitární i zdravotní podporu osob bez domova. HMP také jako MPSV zařadila do svého střednědobého plánu přehlednou analýzu SWOT, která je v příloze č. 2. Stejně jako MPSV, HMP v dokumentu uvádí, že

městské části si mohou vypracovat vlastní střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území HMP pro období 2019 – 2021, 2019).

Střednědobá koncepce rozvoje sociální politiky, sociálních a zdravotních služeb 2018-2022 byla zpracována městskou částí Praha 7 v roce 2018. Na dokumentu se podíleli úředníci MČ Praha 7, politici, odborná veřejnost a zástupci veřejnosti. Dokument navazuje na Strategický plán rozvoje MČ Praha 7 v letech 2016-2022, má za úkol určovat směr a priority v sociálních službách na Praze 7. Každoročně Praha 7 tvoří akční plán, který je vázán na rozpočet a shrnuje cíle a plány pro jednotlivé roky.

Problematickou stránkou MČ Praha 7 je absence pobytových zařízení pro nesoběstačné seniory, jak bylo už zmiňováno v dokumentu od HMP. Další nedostatky se týkají nízké kooperace mezi sociálními a zdravotními službami, nízké kapacity sociálních bytů, množství seniorů ohrožených chudobou, absence psychiatrických služeb v terénu, nízké informovanosti seniorů o nabídce pomoci. Není zde pobytové zařízení pro ošetrovatelskou dlouhodobou péči seniorů, zaznamenané jsou problémy seniorů při dopravě k lékaři. Dalším problémem jsou osoby bez domova, které se na Praze 7 hojně vyskytují, což je možná způsobeno zde existujícím zařízením Armády spásy (poskytovatel sociálních služeb pro osoby bez domova), kterým je loď Hermes (ubytování pro osoby bez přístřeší). S MPSV se MČ Praha 7 shoduje v potřebě lépe informovat cílové skupiny sociálních služeb.

Vize MČ Praha 7 spočívá v podpoře sociální soudržnosti, která by měla zahrnovat občany od nejmladších po seniory napříč národnostními a sociálními skupinami. Samozřejmostí je začlenění osob se zdravotním postižením a osob, které jsou v těžkých životních situacích. Prioritami je zajištění lepší informovanosti o službách na Praze 7, spolupráce s příspěvkovými a ostatními organizacemi, které působí v sociálním sektoru, podpora občanů, aby žili v adekvátních podmínkách ve svém domácím prostředí (staří, nemocní), podpora občanů v krizových situacích, podpora rozvoje sousedských vztahů (Střednědobá koncepce rozvoje sociální politiky, sociálních a zdravotních služeb 2018-2022,2018).

Je vidět, že MČ Praha 7 se střednědobou koncepcí opravdu naplňuje, je to pro ně pracovní dokument, kterým se řídí. Příkladem může být zmíněný nedostatek - doprava seniorů k lékaři. V roce 2022 zřídila MČ Praha 7 službu TAXÍK MAXÍK, která pomáhá při přepravě k lékaři či na úřad seniorům nad 75 let, držitelům ZTP a ZTP/P a osobám se zhoršenou schopností pohybu. Služba je poskytována za nízkou cenu, v rámci Prahy 7

přepravuje osoby za 40 Kč, na území Prahy 1-10 za 60 Kč a v ostatních částech Prahy je cena stanovena na 100 Kč. Spolu s MČ Praha 7 se na této akci podílela Nadace Charty 77, nadační fond Agora 7, Charita Praha -Holešovice a společnost Česká lékárna Holding. (Taxík Maxík, 2022). Pro většinu MČ Praha je běžnou praxí komunitní plány v oblasti sociální politiky vytvářet, není to ale jejich povinností. (Sdělení radního MČ Praha 7 pro sociální politiku).

Všechny dokumenty rozvoje sociálních služeb se shodují v důležitosti budování sítě sociálních služeb, plánování sociálních služeb a podpoře občanů ČR v tíživých životních situacích. MPSV i HMP shledává významným rozvoj v plánování sociální politiky na lokálních úrovních. Přemýšlet by se do budoucna mělo o udržitelnosti a efektivitě sociálních služeb, zvýšení platového ohodnocení pracovníků v sociálních službách, navýšení pobytových zařízení v sociální oblasti a legislativním ukotvení inspekce sociálních služeb s jednotnými pravidly pro vyhodnocení.

4.3 Neziskové organizace

Vzhledem k tomu, že MČ Praha 7 spolupracuje s mnoha různě zaměřenými neziskovými organizacemi, byl proveden výběr pro výzkumný vzorek na základě několik kritérií. Byly vybrány NO, které se liší svou činností, ale zároveň je zákon všechny řadí pod služby sociální prevence. Sociální prevence je založena na pojetí, které umožňuje setrvání osoby mimo sociálního vyloučení. Služby přímo pomáhají osobám, které se ocitají v tíživé životní situaci. V příloze č. 8 se nachází tabulka s neziskovými organizacemi, se kterými spolupracuje MČ Praha 7 v sociální oblasti. První zvolená organizace se specializuje na práci s dětmi, druhá je určena spíše pro dospělé a třetí pracuje se všemi věkovými kategoriemi. V následujících kapitolách představím okruh jejich činností a zhodnotím způsob, jakým přijímají a vynakládají své finance.

4.3.1 YMCA Praha o. s.

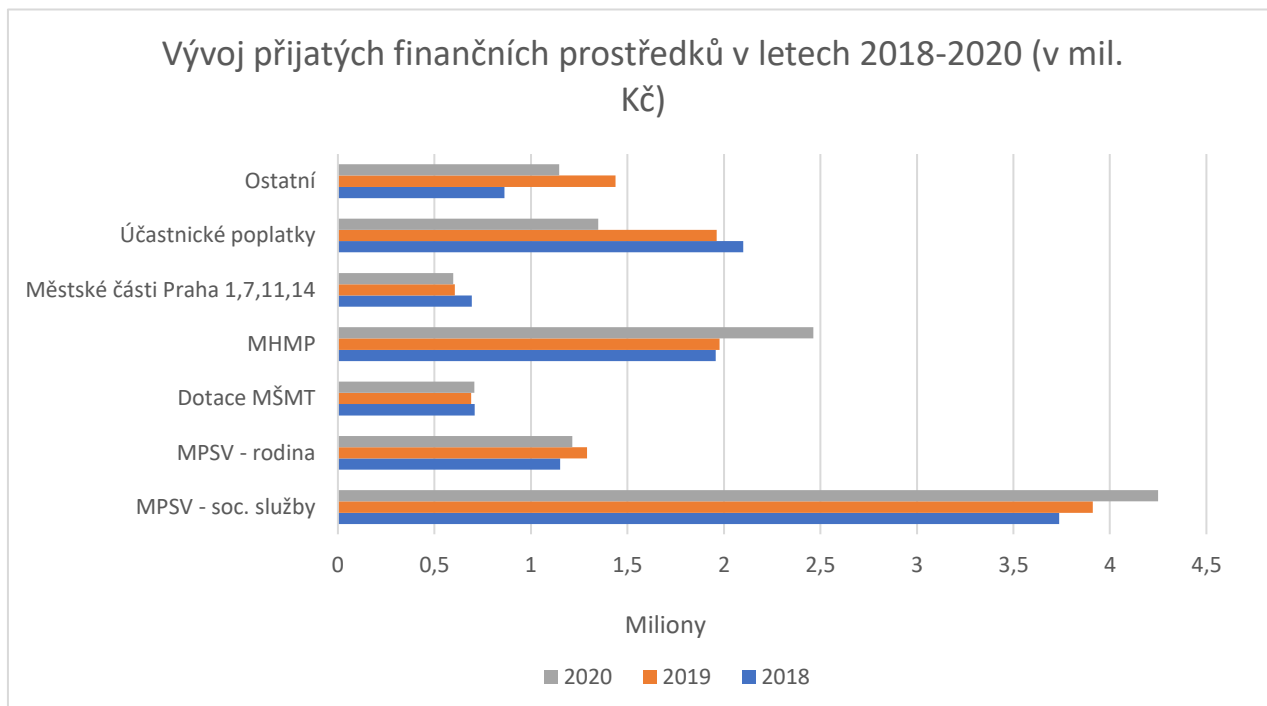
YMCA vznikla již v roce 1844 v Anglii, je to nejstarší a největší česká mládežnická organizace na světě. V ČR má 4 000 členů a 27 poboček, kde realizuje různé aktivity pro mládež, od běžných kroužků až po tábory, také ale programy pro rodiny a sociální služby (Historie YMCA).

Jednou z jejich aktivit je provozování nízkoprahových klubů na Praze 7, 10 a 11. Organizace pro mládež vytváří zdravé a bezpečné způsoby trávení volného času. U mladých lidí se zaměřují na zvýšení soběstačnosti, rozvíjí vědomí práva a povinností, pomáhají v tíživých životních situacích, ale také se snaží zamezovat rizikovému chování.

Na Praze 7 provozuje YMCA nízkoprahový klub Dixie určený dětem a mládeži od 6 do 26 let kteří bydlí na Praze 7. Jsou to osoby, které se nachází ve složité sociální situaci, jsou ohrožené společensky nežádoucími jevy, nebo svůj volný čas tráví na ulici. Své služby poskytuje YMCA ambulantní i terénní formou, ambulantní je pro děti od 6 do 15 let a terénní pro mládež do 26 let. (Klub Dixie).

V následujícím grafu je zachycen vývoj finančních prostředků v letech 2018-2020

Graf 6 Vývoj přijatých finančních prostředků YMCA Praha v letech 2018-2020

Zdroj: Výroční zprávy NO YMCA Praha (vlastní zpracování)

Z grafu je patrné, že nejvíce zdrojů přijímá YMCA od MPSV, tedy ze státního rozpočtu. Z roku 2018 na rok 2019 se dotace od MPSV zvýšily o 4,63 %, mezi následujícími dvěma lety se dotace zvýšily o 8,67 %. Dotace z MPSV jsou téměř dvojnásobné oproti dotacím MHMP. Druhou nejvyšší položku jsou účastnické poplatky a dotace od MHMP. U dotací od MHMP je vidět druhý nejvyšší nárůst ze všech finančních prostředků, na rok 2020 se dotace zvýšily o 24,57 % oproti předešlému roku. Nejvyšší meziroční nárůst je u položky

ostatní, ty jsou tvořeny účastnickými poplatky, ostatními dárci, městem Votice, příspěvky od nadací a vlastní činností z roku 2018 na rok 2019 je zde nárůst o 66,63 %. Naopak u účastnických poplatků je vidět největší snížení zdrojů v roce 2020 o 31,28 % oproti minulému roku. Dotace od MPSV jsou využívány na sociální služby, od MHMP jsou zdroje využívány na sociální prevenci zejména kriminalitu a pro rodiny. Finanční zdroje poskytované městskými částmi tvoří nejnížší, ale stabilní částky, stejně tak je tomu u dotací z MŠMT. V příloze č. 3 je tabulka, z které vychází graf i pomocné procentuální výpočty.

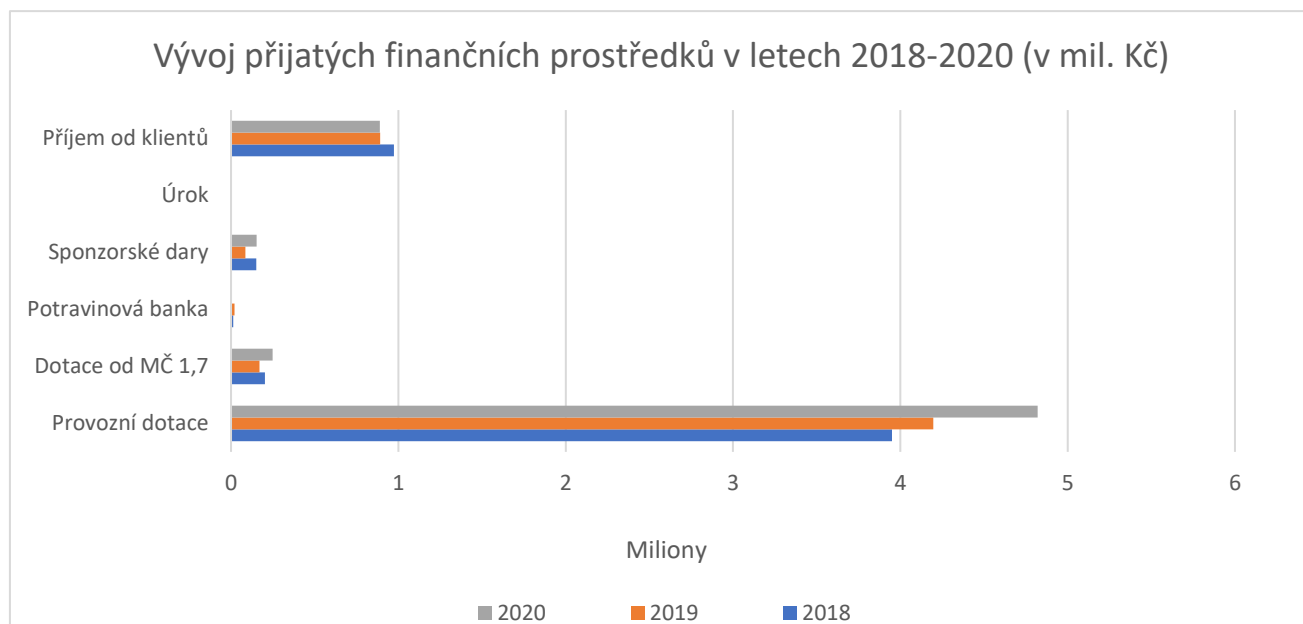
4.3.2 Azylový dům Otevřené srdce o. p. s.

Azylový dům (AD) pomáhá matkám i otcům s dětmi v nepříznivých životních situacích, které mohou ohrožovat fungování rodiny, funguje od roku 2002. AD poskytuje ubytování a specializovanou pomoc nebo zajištění odborné pomoci při vážných problémech. Do AD jsou přijímány matky (otcové) s dětmi, kteří jsou občany ČR, nebo mají povolení k pobytu v ČR a trvalé bydliště v Praze. Za poskytování služeb klienti platí 90 Kč/den za dospělou osobu a 60 Kč/den za dítě. V AD jsou pořádány různé akce například o finanční gramotnosti. Dětem je v případě potřeby poskytnuto doučování ve spolupráci s YMCOU nebo Člověkem v tísní.

Při odchodu z azylového domu by klienti měli mít vyřešené akutní problémy nebo být alespoň ve fázi řešení, a měli by mít zajištěné následné bydlení. Po ukončení pobytu se klienti mohou na azylový dům kdykoliv obrátit. V současnosti probíhá v AD rekonstrukce bytových jednotek (projekt), který je spolufinancován EU z Evropského strukturálního a investičního fondu. Služba AD je dále spolufinancována z ESF v rámci operačního programu Zaměstnanost (Otevřené srdce).

V následujícím grafu jsou zaznamenány finanční prostředky přijaté AD v letech 2018-2020. Aby byl graf čitelný, nezahrnovala jsem výjimečnou dotaci v roce 2020 na rekonstrukci ve výši 21 339 162 Kč od Evropského strukturálního investičního fondu.

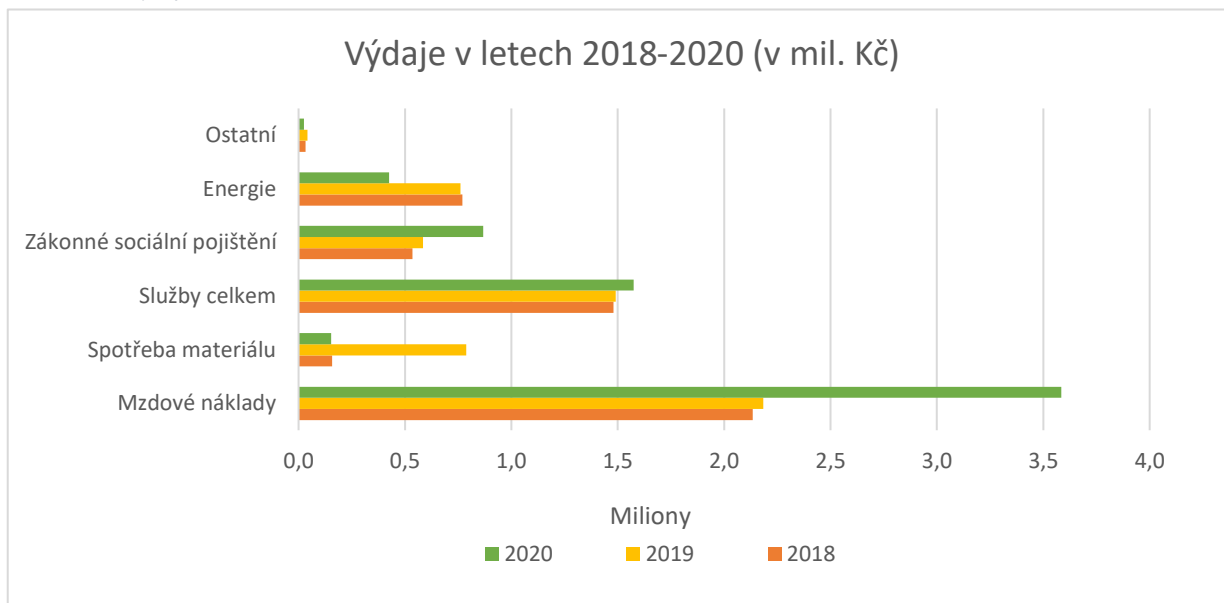
Graf 7 Vývoj přijatých finančních prostředků AD Otevřené srdce v letech 2018-2020

Zdroj: Výroční zprávy AD Otevřené srdce (vlastní zpracování)

V grafu lze pozorovat nejvyšší finanční příjmy z provozních dotací, které jsou u AD především z dotací EU. Provozní dotace se z roku 2018 na rok 2019 zvýšily o 6,28 %, následující meziroční nárůst byl více než dvojnásobný, a to 14,86 %. Co se týče dotací od HMP, žádali si o dotaci v roce 2019, ale nebylo jim vyhověno z důvodu financování z ESF. Druhý nejvyšší příjem má azylový dům za poskytnutí ubytování, ten se poslední dva roky drží ve stejné výši, tento příjem je více jak čtyřikrát krát nižší oproti příjmům z provozních dotací (EU). Dotace od městských částí na rok 2020 vzrostly, a to ve výši 46,62 %. Stabilními příjmy, jak můžeme konstatovat, jsou dotace z EU, příjmy od klientů a dotace od MČ. Co se týče příjmů z potravinové banky a příjmů z úroků, tyto příjmy jsou tvořeny v řádech do deseti tisíců, nejsou proto z provozních dotací čitelné. V příloze č. 6 je uvedena tabulka pro příslušný graf, společně s pomocnými výpočty. V dalším grafu jsou zachyceny výdaje AD Otevřeného srdce v letech 2018-2020.

Graf 8 Výdaje AD Otevřené srdce v letech 2018-2020

Zdroj: Výroční zprávy AD Otevřené srdce, (vlastní zpracování)

Azylový dům je poskytovatelem sociálních služeb a nevykonává jiné činnosti, což u ostatních vybraných neziskových organizací říci nelze. Ty mají i jiné aktivity, než jsou sociální služby. Vytvořila jsem graf, který představuje privátní zdroje čerpané na sociální služby a znázorňuje výdaje tohoto azylového domu. Z grafu je patrné, že nejvíce vydajů je vynaloženo na mzdové náklady. Poté následují služby, pod kterými se skrývají náklady na telekomunikační, administrativní, projekční a uživatelské služby, také ostraha a nájem. Dalšími významnými položkami, které AD vynakládá, jsou finance na energie a zákonné sociální pojištění. Pod položkou ostatní se skrývají náklady na cestovné, poskytnuté dary, náklady na reprezentaci, opravy a udržování.

4.3.3 Armáda spásy v České republice z. s.

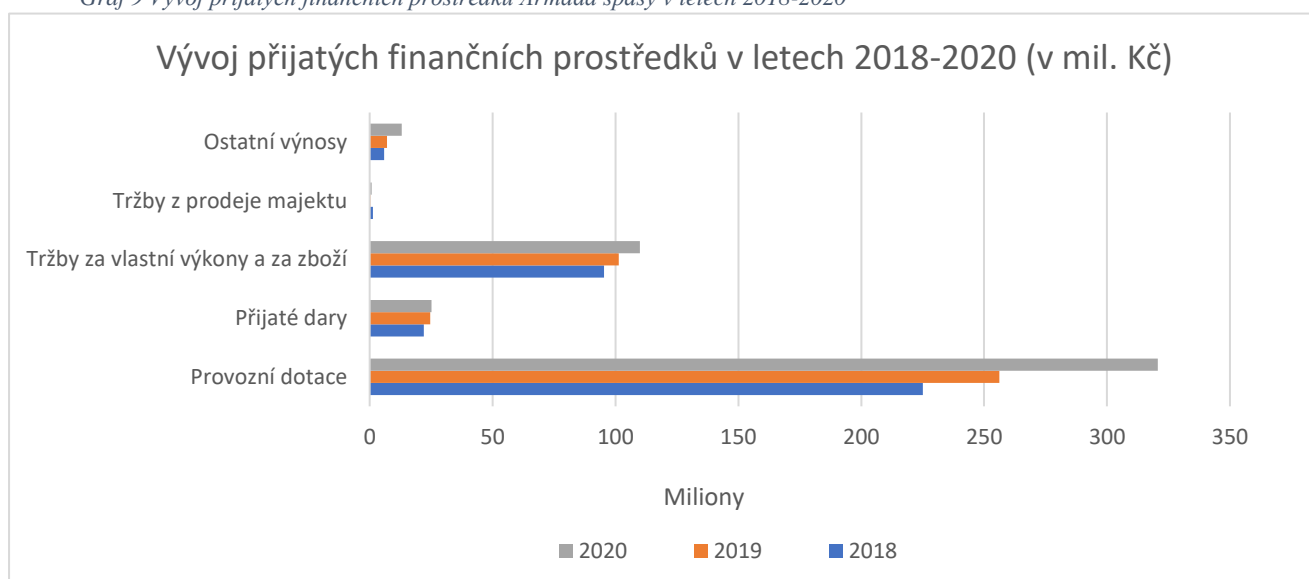
Armáda spásy je mezinárodní organizace, která byla založena v roce 1865, v současnosti působí ve více jak 130 zemích. Cílem je podpora lidí ve všech věkových skupinách na úrovni fyzické, sociální, duchovní a morální podpory, na křesťanských principech. Podporují všechny osoby, které se nacházejí v obtížné životní situaci, poskytují také duchovní oporu či pomoc. Armáda spásy vybudovala komunitní centra a sociální zařízení, kde poskytuje přes 60 druhů registrovaných sociálních služeb (Kdo jsme).

Na Praze 7 se nachází centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše, zde jsou poskytovány sociální služby osobám bez domova. V centru Bohuslava Bureše se nachází

azylový dům, noclehárna, nízkoprahové denní centrum a Domov Přístav. Prostřednictvím těchto všech zařízení je zajišťována veškerá péče, od poskytnutí ubytování přes zajištění zdravotní prohlídky, až po poradenství ve všech směrech. Centrum je spolufinancováno z EU prostřednictvím ESF z operačního programu Zaměstnanost. Centrum spolupracuje a je podporováno kromě MČ Praha 7 také MČ Praha 4, 6, 12, 10, 8 a také HMP (Centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše).

V následujícím grafu je zachycen vývoj příjmů finančních prostředků Armády spásy v letech 2018-2020.

Graf 9 Vývoj přijatých finančních prostředků Armáda spásy v letech 2018-2020

Zdroj: Výroční zprávy Armády spásy (vlastní zpracování)

V grafu lze sledovat, že nejvíce finančních zdrojů získává Armáda spásy z provozních dotací, ty jsou tvořeny dotacemi ze státního rozpočtu, krajů a HMP, měst, Evropských fondů, úřadu práce a ostatních ministerstev, přičemž ve stejném pořadí jsou i jejich finanční objemy. Provozní dotace vzrostly meziročně v letech 2018 a 2019 o 13,83 %, následující rok činil nárůst 25,17 %. Další oblast, ze které má Armáda spásy druhé nejvyšší příjmy, jsou tržby za vlastní výkony a zboží, nárůst v letech 2018 a 2019 činil 6,19 %, o rok později 8,52 %. Třetí nejvyšší položkou jsou přijaté dary. Ostatní výnosy a tržby z prodeje majetku tvoří oproti předešlým zdrojům mnohem nižší částky. V příloze č. 4 je uvedena tabulka, z které je graf vypracován.

Co se týče výdajů na sociální služby, organizace poskytuje kromě sociálních služeb také zdravotní péči, zaměstnání znevýhodněným, sociální bydlení a humanitární pomoc,

proto jsem zde celkové výdaje organizace neuváděla. Ovšem z dostupných výročních zpráv je patrné, že největší výdaje jsou v podobné struktuře, jako tomu bylo u AD. Nejvyšší výdaje jsou na spotřebovaný materiál, nakupované služby a mzdové náklady. Dále bylo po rozhovoru zjištěno, že nejvíce financí v oblasti sociálních služeb je vynaloženo na domov se zvláštním režimem, kde je poskytována pečovatelská služba a funguje tam nepřetržitá zdravotní pomoc, také je to azylový dům a noclehárna.

Shrnutí finanční analýzy

Ymca Praha a Armáda spásy získávají nejvíce finančních prostředků od MPSV skrze státní rozpočet. AD Otevřené srdce je financován převážně z EU prostřednictvím fondů. Pro Ymca Praha a Armádu spásy je druhým největším zdrojem MHMP, u AD jsou to příjmy od klientů. MČ se na financování NO také podílejí, ale netvoří jejich hlavní příjmy, jsou ovšem dle pozorovaných let stabilní. Pro NO Armádu spásy jsou zásadní také tržby za vlastní výkony a za zboží, zbylé dvě NO těmito zdroji nedisponují. Je vidět, že všechny NO jsou velmi závislé na dotacích. Co se týče výdajů na sociální služby, analýzu bylo možné provést pouze u AD, který je přímo sociální službou. Ostatní NO provozují i jiné aktivity, než jsou sociální služby a nelze z jejich interních dokumentů vyčíslit, kolik financí jde pouze na sociální služby. AD má největší výdaje na mzdové náklady a služby (telekomunikační, administrativní, projekční, uživatelské služby, ostraha). Další, ale menší položky tvoří finance na energie a zákonné sociální pojištění. Po nahlédnutí do interních výdajů zbylých dvou NO jsem zjistila, že mají také nejvyšší výdaje na mzdy a služby. Lze předpokládat, že obdobný model bychom mohli najít i u další NO, nicméně, jak je zmíněno výše, mohlo by dojít ke zkreslení.

4.4 Analýza rozhovorů

Otázky byly sestaveny tak, aby již předem neovlivňovaly odpověď dotazované osoby, proto jsem volila otevřené otázky. Cílem bylo dát dotázanému prostor k vlastnímu vyjádření, jednoslovné odpovědi nebyly žádoucí. Dotazovaný by neměl mít pocit, že je otázkami směřován k nějaké předpokládané odpovědi (Hendl, 2008, s. 147-148). Cílem rozhovorů bylo zjistit, jak hodnotí spolupráci vybraní aktéři a jak probíhá financování v oblasti sociálních služeb. Otázky byly rozděleny do tří oblastí, první byla otázka identifikace, poté následovaly otázky k financování a spolupráci. Základní otázky k rozhovorům jsou uvedeny v příloze č. 5, byly dále rozšířeny doplňujícími otázkami.

Rozhovory byly uskutečnĚny na počátku roku 2022. Všechny rozhovory s pracovníky z MČ Praha 7 probĚhaly přímo na úradĚ MČ. Co se týĚe rozhovorů s neziskovými organizacemi, dva se uskuteĚnily přímo v neziskových organizacích, jeden online prostřednictvím aplikace MS Teams. Rozhovory s pracovníky z MČ i NO trvaly cca 30 minut.

Rozhovory s pracovníky MČ Praha 7

Tabulka 3 Respondenti MČ Praha 7

Respondenti z MČ Prahy 7			
Dotazovaný	Pozice	Počet let v oboru	Počet let na dané pozici
A	vedoucí odboru	20	15
B	vedoucí odboru	32	13
C	referent	7	7

Zdroj: (rozhovory)

1) Financování v oblasti sociálních služeb

Dotazovaní shodně uvedli, že nejvíce dotací na sociální služby plyne prostřednictvím MPSV ze státního rozpočtu. Dále jsou využívány dotace získané z různých projektů EU. Existují ovšem také zdroje, které využívány nejsou. Jeden z respondentů zmĚnil: „*NeĚčerpáme z norských fondů, které se teď rozjĚždĚjí, ale je to tak těžké ta příprava a dokladování, MČ se do toho teprve ponořuje*“ (Respondent B).

2) Výběr neziskových organizací pro spolupráci

Všichni respondenti se shodli, že NO vybírají na základĚ osobních kontaktů, zkušeností a podle toho, co daná nezisková organizace poskytuje za služby, jaké na ní jsou reference mezi sociálními pracovníky. Dva z respondentů uvedli, že neziskové organizace nemusí plnit žádné speciální podmínky. U jednoho respondenta se odpověď lišila, což bylo pravděpodobně způsobeno tím, že pracuje na jiném odboru: „*Neziskové organizace, které se týkají OSPOD musí mít zvláštní povolení a povĚření pro výkon sociálně-právní ochrany dětí*“ (Respondent A). Respondent C navíc uvedl: „*V roce 2015 jsme vybírali z toho, co bylo, jelikož nebylo takové množství neziskových organizací, jako je tomu dnes*“. (pozn. autorky – Dříve bylo NO ménĚ, než je tomu dnes.)

3) Faktory ovlivňující vzájemnou spolupráci MČ a NO

Všichni respondenti uvedli, že jsou to především otázky kapacitní. Dotazovaný A uvedl: „*Například asistenční služby jsou velmi žádané, někdy nám NO řeknou, že už nemají kapacitu, a tak se musí čekat, než se někde místo uvolní a potom se musí klientovi věnovat sociální pracovníce z MČ*“. Pomohlo by, kdyby NO měly dostatek sociálních pracovníků. Jako další faktor uvedl respondent A lokalizaci, což znamená, že využívají NO, které se nachází přímo na Praze 7 a upřednostňují je. „*Snažíme se využívat, co nejvíce lokálních NO, což je komfortnější také pro klienty*“ (Respondent A). Respondent C navíc uvedl: „*V polovině případů fungujeme jako síťáři, někdo k nám přijde, my vyhodnotíme situaci a předáme klienta organizaci, někdy ho tam také doprovodíme a potom si ho už převezme daná organizace*“. „*Sociální práce se bez NO úplně dělat nedá, možná v 90. letech, to bylo tak, že to byl klasický úřad, ale dnes je všechno jinak otevřené a ty služby jsou navzájem více propojené*“ (Respondent B).

4) Průběh spolupráce s neziskovými organizacemi

Spolupráce mezi MČ a NO spočívá v plánování společných projektů, konzultaci o klientech a případných diskusích, hodnocení projektů a vyúčtování financí, které na ně MČ poskytla. Respondent A uvedl: „*Každá spolupráce, která je navázána, je monitorována a zaznamenávána v OK systému, NO i my si s klientem děláme individuální plán, ale máme společný cíl. NO mají plán podrobnější, jelikož jsou s klientem v častějším kontaktu*.“ Respondent B uvedl: „*Je to o tom, se s NO pravidelně scházet, je potřeba si NO hýčkat, ne si od nich jen brát, ale také jim něco dávat, proto je zveme na různé akce, které pořádáme, aby bylo vidět, že o ně stojíme a že si jejich práce vážíme*.“ Respondent C uvedl, že spolupráce obnáší od počínajícího konzultování až po předání klienta NO. Jednou za měsíc se schází na MHMP v rámci pracovní skupiny např. pro Romy, kde si vyměňují zkušenosti a představují si nové projekty.

Pokud jde o vyhodnocení vzájemné spolupráce, odpovědi byly rozdílné. Respondent A uvedl, že od NO dostávají zpětnou vazbu u někoho jednou za 14 dní u někoho jednou za měsíc, záleží na případě. S NO dělají případová setkávání, která si vytvořili, aby nemuseli dělat případové konference, kde musí být facilitátor a stojí to peníze. Z každého setkání dělají zápis, který využívají ke kontrole, zda plní dané cíle. V rámci OSPOD musí dělat

případovou konferenci, jelikož to tak je nastaveno ve standardech, hodně se to využívá před soudním jednáním.

Zbývající dvě odpovědi se lišily: „*S každou NO probíhá vyhodnocení*“ (Respondent B). Respondent C uvedl: „*Vyhodnocení neprobíhá a obecně se evaluace moc nedělá, řešilo se to na pracovní skupině, ale pak přišel covid*“.

5) Výhody/nevýhody spolupodílení se na projektech s NO

Všichni respondenti se shodli, že spolupodílení jim pomáhá kapacitně, především v terénní práci. Respondent B uvedl, „*Je výhodné, že NO můžou chodit po večeru do terénu a také v rámci NO může být klient anonymní, což v rámci úřadu úplně nejde. To ale zase dělá nevýhodu v předávání informací o klientech, jelikož jsou to citlivá data. Složitě je to především u vyhodnocení projektů, kdy se počty lidí, kterým byla poskytnuta pomoc, uvádějí odhadem*“. Stejně tak to uvedl respondent C: „*Problém je tok informací o klientovi v sociálních službách, když předáme klienta NO, nemáme zpětnou vazbu, zda se problém vyřešil*“.

Jako další zmínili respondenti B i C nevýhodu v rámci financování NO, jelikož si každý rok musí žádat o dotace. Pokud například MČ a NO pracují na společném projektu, který je na několik let, může se stát, že NO nedostanou finance a pak se projekt buď zastaví, nebo ho musí převzít MČ. Respondent C také zmínil, že tento problém se týká především menších NO, celkově uvedl, že neziskový sektor je podfinancovaný. MČ spolupracuje také se ziskovým sektorem, například s firmou 7U s. r. o., která byla zmíněná výše. Rozdílnost mezi ziskovými a neziskovými organizacemi respondenti neshledávají až na jednoho, který uvedl: „*NO se více snaží oproti ziskovým organizacím*“ (Respondent C). Jinak se všichni shodli, že ve spolupráci nevidí velké rozdíly.

6) Nefinanční způsoby podpory NO

Existují i další možnosti, jak může MČ podporovat NO. Ne vždy dárci vědí, komu například šatstvo či potraviny věnovat, a tak je pro ně kontakt s MČ tím nejrychlejším. MČ pak tyto dary postoupí právě k NO. Respondent A uvedl: „*Poskytujeme jim prostory za výhodnější sazby, dále jim poskytujeme prostory pro jejich aktivity a setkávání, kde probíhají i naše společné schůzky*“. Respondent A a C uvedli, že oni odkazují klienty na NO, které musí plnit dané kvóty a následně vykazovat své statistiky, aby mohli získat finanční podporu, takže je to také klientská kapacitní výpomoc.

Respondent B a C zmínili, že NO podporují potravinami, oblečením a dalšími dary, všeho druhu, a tím se jim snaží v rámci svých možností také finančně ulehčit. „*Například před Vánocemi a na Mikuláše jsme NO podpořili potřebnými věcmi přes dárce, ale také přes sousedské spolky a dobrovolníky*“.

Shrnutí rozhovorů s pracovníky MČ Praha 7

Rozhovory s pracovníky MČ Praha 7 měly za cíl zjistit, jak je vnímána spolupráce NO a MČ Praha 7 lidmi, kteří jsou aktivními účastníky tohoto procesu. Spolupráci si pracovníci MČ Praha 7 chválili, sami by nezvládali pokrýt potřeby všech klientů, kteří se nachází v obtížných životních situacích. Neziskové organizace si vybírají na základě doporučení, zkušeností, recenzí od jiných sociálních pracovníků a dle specializace. Neziskové organizace nemusí plnit žádná zvláštní kritéria pro zahájení spolupráce, pouze NO, které řeší právní ochranu dětí, musí mít zvláštní povolení a pověření.

Vzájemná spolupráce je ovlivněná kapacitními možnostmi jednotlivých NO a jejich lokalizací. Co se týče vyhodnocení spolupráce, odpovědi se lišily podle toho, na kterém z odborů tázaný pracuje. V jednom z bodů se ale v odpovědi rozešli i pracovníci stejného odboru, kteří spolupracují s několika stejnými NO. Jeden z nich odpověděl, že se vyhodnocení dělá se všemi NO, druhý tvrdil, že vyhodnocení neprobíhá.

Mezi nevýhody spolupráce, jak se všichni shodli, patří financování NO, které je potvrzené vždy pouze na jeden rok. Druhou nevýhodou, kterou opět zmínili dva respondenti, je tok informací o klientovi v rámci sociálních služeb, který ovlivňuje nutnost ponechat klienta v anonymním modu, či nepodávání zpětné vazby od NO. Při vyhodnocení projektů je někdy počet odbavených klientů stanovován odhadem. Co se týče financování, mohla by MČ Praha 7 začít využívat i další zdroje, například norské fondy.

Rozhovory s pracovníky z neziskových organizací

Tabulka 4 Respondenti z neziskových organizací

Respondenti z neziskových organizací			
Dotazovaný	Pozice	Počet let v oboru	Počet let na dané pozici
D	vedoucí klubu	7	4
E	ředitelka	37	19
F	ředitelka	8	2

Zdroj: (rozhovory)

1) Využívané způsoby financování

Všichni respondenti uvedli, že nejvíce finančních prostředků plyne z dotací od MPSV a MHMP, menší příjmy tvoří dotace či granty od jednotlivých městských částí. Neziskové organizace nevyužívají financování skrze nadace. Respondenti D a F uvedli: „..., že to nedělají kvůli administrativní náročnosti“. Respondent E uvedl: „Mohli bychom využívat i dotace z jiných MČ, ale protože se staráme o lidi především z Prahy 7 a 1, tak to neděláme.“

2) Oblasti využití finančních zdrojů v sociálních službách

Respondenti A i B se shodli, že nejvíce financí je použito na běžný provoz zařízení, které provozují (nízkoprahový klub, azylový dům). Běžný provoz se prodrahuje díky terénním pracím, „Jezdíme na přespávačky, které se pořádají v rámci preventivních programů, vždy vybereme nějaké téma a cílem je děti něco naučit, aby se rozvíjely a získávaly dovednosti, na to jsou také vynakládány větší finanční prostředky“ (Respondent A). Respondent F uvedl: ... „na domov se zvláštním režimem, jelikož tam se kloubí i pečovatelská služba a je tam nepřetržitá zdravotní péče“. „Finančně náročný je také azylový dům a noclehárny“ (Respondent F).

3) Využívání fundraisera

Fundraiser bývá obvyklou součástí pracovního týmu NO. Dva dotazovaní uvedli, že v organizaci specialistu mají, přičemž v jedné organizaci mají přímo fundraisera, který se ničím jiným nezabývá, v druhé je to pouze doplňková práce. V třetí organizaci nemají pozici samostatně vymezenou: „Člověka, který by se o fundraising staral, nemáme. Děláme to každý vedoucí sám za své kluby, když je něco potřeba. Co se týče klasických projektů, tak to má na starost koordinátor nízkoprahové sekce“ (Respondent D).

4) Spolupráce s MČ Praha 7

Všichni dotazovaní hodnotí v dlouhodobém horizontu spolupráci s MČ Praha 7 kladně. Spolupráce s reakcí na nové problémy se projevila například v době Covidu: „Známe na MČ odbory i lidi, pokud se nemění, reagujeme na potřeby dětí, a když je potřeba, vždy s MČ něco vymyslíme. Například teď po covidu vypukl velký boom s doučováním, objevila se spousta dětí, které nedosáhnou na normální doučování, spojili jsme se s odborem školství a udělali příměstský tábor zaměřený na doučování. Také je to tím, že je radnice velmi otevřená a jako jedna z mála má odbor sociálního začleňování, to nikde jinde moc není, mají to dobře nastavené“ (Respondent D). Jeden z respondentů rozlišil spolupráci na dvě hlavní úrovně: „Spolupráce probíhá na klientské úrovni, kdy část našich klientů jsou

zároveň klienty sociálních pracovníků na Praze 7, dále na informační úrovni, kdy mluvíme navzájem o různých projektech, např. jsme je informovali o nové ordinaci pro lidi bez přístřeší“ (Respondent F).

5) Výhody/nevýhody spolupráce s MČ

Jako výhoda byly uvedeny hlavně blízké vztahy s pracovníky MČ a otevřenost radnice. Od respondenta D i F byla zmíněna výhoda ve vzájemné výpomoci, ať už se jedná o cokoliv. Nevýhodou je menší flexibilita a rychlost dané akce: *„Nevýhodou může být čas a efektivita, někdy vše dlouho trvá, než se projekt připraví a představí. Také ne vždy všechno vyjde, protože na to nejsou personální nebo finanční zdroje“ (Respondent D).* Rozhodování při poskytování dotací se řídí nejen finanční stránce, podléhá také politickému rozhodování. Respondent E zmínil jako nevýhodu málo finančních prostředků od MČ. *„Když srovnám oblasti, kolik kam jde peněz, je to zvláštní nepoměr, ale samozřejmě jde o priority MČ. Hodně podporují začínající umělce a umění, což je vidět navenek, ale ta sociální oblast je až ve druhé řadě, to je věc, která se mi nelíbí. Jako třeba když se dávají peníze na sousedské vztahy a podobné akce, já osobně se domnívám, že to není tak důležité, takové akce by se mohly pořádat v menší míře“ (Respondent E).* Respondent F uvedl: *„Nenazvala bych to přímo nevýhodou, ale ne úplně příjemnou věcí, které ale čelíme společně s MČ, je negativní zpětná vazba od některých občanů z Prahy 7, že tady naše služba vůbec je“.*

6) Zásady a principy provozních a finančních aktivit NO

V této oblasti byly názory a výroky respondentů rozdílné, zřetelné ovšem je, že každá NO se řídí nějakými principy. Dvě větší organizace své principy a hodnoty přímo deklarují. *„Fungujeme na principech anonymity, dostupnosti a profesionality. Pracují zde sociální pracovníci, kteří na to mají školy a vzdělávají se na kurzech.“ (Respondent D).* *„Řídíme se rozpočtem, dle toho víme, na co máme kolik peněz“ (Respondent E).* *„Z hodnot, kterými se řídíme, jsou nejvíc víra, naděje, láska, ale také poctivost a respekt, ty jsou také velmi důležité“.* (Respondent F)

7) Zpětná vazba a dialog s MČ

Zpětnou vazbu od NO MČ požaduje, dle výpovědí by ale mohla být detailnější. Jeden respondent uvedl, že každý rok podávají MČ zpětnou vazbu prostřednictvím dotazníku. *„Vždy nám vychází, že se nám spolupráce líbí. Taky si myslím, že my toho po MČ extra moc nechceme. Ted' s nimi poprvé řešíme větší projekt – rekonstrukci budovy, možná MČ nebude chtít tolik investovat, ale zatím nevíme, jak to dopadne“ (Respondent D).* Druhý respondent

uvedl: „*Já jsem o připomínkách s nimi nikdy nediskutovala. Scházíme se akorát na schůzkách, které se konají ohledně dlužníků, kteří dluží MČ za bydlení*“. Dále dotazovaný dodal: „*Ted' nás MČ vyzvala, abychom jim dali připomínky, co nám chybí a v rámci střednědobého plánu, co bychom uvítali v oblasti spolupráce*“ (Respondent E). Respondent F odpověděl, že diskuse probíhá oboustranně a mohou jí vyvolat obě strany. Co se týče vyhodnocení: „*Každoročně se setkáváme na sociálním výboru, tam se spíše informujeme o plánech, nejsem si vědoma, že by probíhala systematická evaluace*“ (Respondent F). Setkání jednou za půl roku by bylo možná prospěšné, dialog by se mohl vést v méně formálním prostředí a formě.

Shrnutí rozhovorů s NO

Neziskové organizace by mohly využívat navíc finanční prostředky od nadací, ale nedělají to z důvodů administrativní náročnosti, anebo kvůli tomu, že mají již svých aktivit dostatek. Za náročný z hlediska financování považují běžný provoz zařízení (nizkoprahový klub, azylový dům), jeden respondent zmínil, že finančně nejnáročnější je domov se zvláštním režimem, který se pojí i se zdravotní péčí. Fundraising je důležitý, ale samostatná pozice fundraisera je spíše výjimečná, spíše jde o kompetenci každého vedoucího pracovníka NO (pouze v jedné z vybraných organizací mají ve firmě fundraisera). Průběh spolupráce je dle NO založen na úzkém a dlouhodobém vztahu. Jako nevýhody byly zmíněny nízké finanční prostředky od MČ, také čas a efektivita při přípravě nových projektů. Diskuse a zpětná vazba probíhá písemně a spíše formálně, z rozhovorů vyplynulo, že pro spolupráci není zas tak důležitá. Jak vyplynulo z rozhovorů, NO by raději diskutovaly na neformální úrovni, ale důkladně s osobním podtextem. Dvě NO se shodly, že vyplňují dotazník spokojenosti, jedna z NO uvedla, že letos je MČ poprosila o připomínkování ke střednědobému plánu MČ. Průběžné evaluace během roku se z výpovědí dotazovaných spíše nekonají.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky

Diplomová práce hodnotí spolupráci neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb. Sociální služby jsou poskytovány lidem, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením nebo se nacházejí v těžkých životních situacích, jejich úkolem je prevence v sociální oblasti, sociální poradenství a sociální péče. Zahrnují celou řadu aktivit orientovaných na pomoc osobám, které se v tíživé životní situaci nacházejí. Praktická část této práce je rozčleněna na čtyři části – MČ Praha 7, analýza dokumentů na národní, krajské a lokální úrovni, NO a rozhovory.

První kapitola MČ Praha 7 měla za úkol charakterizovat MČ, představit její vedení, analyzovat veřejné finance, které jsou vynakládány na sociální služby, poukázat na oblasti, kam MČ poskytuje dotace. Analýzou dokumentů jsem identifikovala největší problémy v oblasti sociálních služeb, představila jsem vize a strategie každého z aktérů (MPSV, MHMP, MČ). Další kapitola představila neziskové organizace, se kterými MČ Praha 7 spolupracuje, s těmito NO také probíhaly rozhovory. U neziskové organizace AD Otevřené srdce bylo možné provést analýzu finančních zdrojů čerpaných na sociální služby. U ostatních neziskových organizací by finanční analýza mohla vést ke zkreslení výsledků, jelikož vykonávají i jiné aktivity než sociální služby. U každé NO jsem sestavila graf, který ukazuje, vývoj přijatých finančních prostředků.

Jedním z cílů bylo zhodnotit veřejné finanční zdroje čerpané na sociální služby, to jsem zjistila prostřednictvím interních dokumentů (důvodové zprávy) MČ Praha 7. Výdaje, které MČ čerpá na sociální služby, se každý rok pohybují v podobné výši. Z celkových výdajů MČ Praha 7 jde čistě na sociální služby v průměru za poslední tři roky 8,52 % celkových výdajů - jak konstatoval radní pro sociální oblast, toto odpovídá průměru v ostatních pražských MČ. Nejvíce dotací MČ získává skrze MPSV a MHMP. Na MČ Praha 7 funguje odbor sociálního začleňování, což není příliš obvyklé a neplatí to u většiny ostatních pražských MČ. Tento odbor je ten, jehož prostřednictvím jsou sociální služby financovány, odbor vykonává terénní služby pro sociálně vyloučené osoby a zajišťuje sociální prevenci. Odbor udržuje spolupráci s různými NO. Co se týče celkových výdajů MČ Praha 7, nejvíce jsou financovány oblasti dopravy, školství a sportu, které následuje sociální oblast a zdravotnictví. Dále bylo zjišťováno, ke komu směřují dotace od MČ. Zde se ukázalo,

že MČ Praha 7 nejvíce podporuje oblast kultury, sportu a až poté zdravotnictví a sociální oblast.

Jednou z kvalitativních metod, kterou jsem ve své práci využila, je analýza dokumentů. Analyzovala jsem dokumenty ve třech rovinách a to národní, krajské a lokální. Ze všech vyplynulo, že spolupráce občanského sektoru a státu je velice důležitá. V České republice je zapotřebí vybudovat silnou síť sociálních služeb, kterou v neoptimálnějším případě žádná osoba na pokraji sociálního vyloučení nebo v těžké životní situaci nepropadne. Důraz je třeba klást také na plánování sociálních služeb, přičemž je zapotřebí, aby byly tvořeny lokální plány rozvoje sociálních služeb. Z dokumentů je patrné, že by bylo vhodné navýšit platy pracovníků v sociálních službách, také by se měly provádět inspekce poskytovatelů sociálních služeb, pro optimalizaci jejich fungování.

Pro tuto práci jsem vybrala tři NO, které jsou orientací svých činností a rozsahem věkových kategorií klientů různorodé. Jsou jimi azylový dům, nízkoprahový klub pro děti a mládež, centrum sociálních služeb (noclehárny, nízkoprahové denní centrum, AD). Neziskové organizace stejně jako MČ čerpají finance nejvíce ze státního rozpočtu skrze MPSV, MHMP, kromě jedné z vybraných NO, která získává nejvíce finančních zdrojů od EU. Dalšími finančními příjmy, které jsou pro NO významné, jsou účastnické poplatky, příjmy od klientů, dále jsou to dary a příspěvky od MČ. Výdaje privátních zdrojů na sociální služby jsou uvedeny v přesné výši pouze u azylového domu, který je přímým poskytovatelem pouze sociální služby. Ostatní neziskové organizace se zabývají i jinými aktivitami, proto u nich nešlo číselně vyjádřit, jaká část jejich finančních zdrojů je vynakládána na sociální služby. Výdaje azylového domu jsou tvořeny převážně mzdovými náklady a výdaji na služby (komunikační, administrativní, projekční, reprezentační služby, ostraha, nájem). V menší míře vznikají výdaje za platby za sociální pojištění, za úhradu energií a za spotřební materiál. Další dvě NO měly stejně jako AD nejvyšší náklady tvořené mzdovými náklady a službami (jedná se pouze o orientační údaj).

V rámci provedení studie jsem oslovila šest respondentů, z nichž tři byli z MČ Praha 7 a tři z NO. Po vyhodnocení rozhovorů lze říct, že spolupráce neziskového sektoru a státu je nenahraditelná, státní organizace a instituce by nebyly schopny zajistit sociální pomoc všem, kdo ji potřebují. I přes to, že se MČ na financování NO nepodílí výrazným finančním příspěvkem, mají dobré vztahy a jejich partnerství funguje. Pro celkovou ekonomiku státu je poskytování sociálních služeb přínosné, díky pomoci neziskového

sektoru osobám v těžké životní situaci nebo začleněním osob zpět do běžného života, stát nemusí dlouhodobě vynakládat zdroje na jejich podporu. Občanský sektor pomáhá městské části, aby nebyli přehlceni. Pro NO je to také výhodné, díky MČ mají dostatek klientů, a tak lépe naplňují kvóty, které musí vykazovat, aby dosáhly na některé dotace. Pracovníci z MČ zmiňovali, že v některých oblastech jsou i NO plné a je nutné čekat, až se místo uvolní, což se shoduje i s výše zmíněnými analyzovanými dokumenty. Z toho plyne, že navýšení kapacity pracovníků v sociálních službách by bylo vhodné, k většímu zájmu o tuto práci by pomohlo také přispět vyšší platové ohodnocení. Klient poskytovatelů sociálních služeb (NO) je velmi často také klientem MČ a čerpá státní sociální dávky skrze sociální zabezpečení. NO i MČ se nepochybně řídí dokumenty, které jsou deklarovány z MPSV, HMP i lokálními plány. S některými NO probíhá vyhodnocení, zda se cíle daří plnit či nikoliv. Spolupráce MČ a NO funguje na principu sociální solidarity z vertikálního pohledu, kdy se propojuje stát a instituce s cílem zajistit sociálně slabé osoby.

5.2 Diskuse

V této kapitole se věnuji mým poznatkům, návrhům a doporučením, které by mohly pomoci při zkvalitnění poskytování sociálních služeb a při spolupráci MČ a NO. Tato diplomová práce se zabývá spoluprací neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb.

Nejprve bych ráda zmínila poznatek z teoretické části, tím je právní zakotvení neziskových organizací, které se zdá být nepřiliš přehledné. Domnívám se, že by bylo vhodné zakotvit právní formy existence a fungování neziskového sektoru pod jednu právní úpravu, a to i přesto, že velká většina se nachází v NOZ, některé formy NO jsou stále v jiných zákonech, což je podle mého názoru matoucí.

Dle Khendriche Trhlínové (2014, s.115) je rozvoj spolupráce v otázkách řešení sociálních problémů jedním z novějších přístupů řešení. Pro kvalitní spolupráci je podstatné naslouchání, komunikace, sdílení informací a zkušeností, vzájemný respekt a společné plánování strategických dokumentů a určování priorit rozvoje v oblasti sociálních služeb, to tvrdí autorky Kadeřábková a Peková (2012, s.157). S tímto výrokem naprosto souhlasím, MČ Praha 7 vypracovává Střednědobou koncepci rozvoje sociální politiky, sociálních a zdravotních služeb, tím plánuje celkové cíle a strategie, jak bude postupovat v sociální politice. Ve strategických dokumentech HMP a MPSV je uvedeno, že by bylo vhodné, aby

si každá MČ plánovala sociální politiku, to by se podle mne mohlo uzákonit a jistě by to lokální sociální politice pomohlo. Jak tvrdí Kadeřábková s Pekovou (2012, s. 95-96) užívání metody komunitního plánování pro rozvoj území je užitečné kvůli zvýšení efektivity např. právě sociálních služeb. Když si MČ cíle plánuje, může pak lépe využívat finanční zdroje, čerpat dotace a plnit žádoucí cíle. Důsledkem takového plánování je systém sociálních služeb, který odpovídá lokálním potřebám.

Podle údajů v Národní strategii rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025 od Pospíšila (2015), jsou platy sociálních pracovníků na nižší úrovni oproti průměrným mzdám v ČR, proto by bylo vhodné je zvýšit. Tak by bylo možné vyvolat větší zájem o tuto oblast, inspirovat např. mladé lidi při rozhodování o jejich budoucím pracovním životě. Sociálních pracovníků je nedostatek, to vyplynulo z analýzy dokumentů (HMP, MPSV), ale také z rozhovorů, kde respondenti z MČ Praha 7 zmiňovali, že by jim pomohlo, kdyby měly NO větší personální kapacitu, kvůli jejímuž nedostatku se někdy stává, že nemohou klienty z kapacitních důvodů přijmout.

Tvrzení pracovníků z MČ a výstupy Národní strategie rozvoje sociálních služeb na rok 2016-2025 se shodují v neefektivnosti financování NO. Ty mají jisté financování prostřednictvím státního rozpočtu pouze na jeden rok. Dle mého názoru by bylo vhodné zajistit alespoň tříleté financování, aby bylo možné lépe a kvalitněji plánovat projekty a stanovovat si cíle. Na druhou stranu se dle mého zjištění každým rokem financování NO zvyšuje, nejistota pro další roky je ale setrvalá. Z rozhovorů vyplynulo, že právě kvůli takto nastavenému financování jsou některé projekty nedokončeny, nebo je musí převzít MČ.

Otázkou do budoucna je udržitelnost nastavení financování sociálních služeb. Výdaje ze státního rozpočtu na sociální služby rostou každý rok. Také čelíme projevům stárnutí populace, které přispívají k vyšším výdajům na sociální služby, především v oblasti sociální péče, výše vyplácených důchodů (to se však netýká sociálních služeb). Jak bylo zjištěno z dokumentů rozvoje sociálních služeb od všech vybraných aktérů (MPSV, HMP, MČ), v ČR je nedostatek pobytových zařízení, proto by bylo vhodné investovat do vybudování dalších.

Stěžejní úlohu při poskytování sociálních služeb hraje neziskový sektor, který má dobře zmapovanou lokalitu. Neziskový sektor je schopen reagovat na problémy osob rychleji oproti státu, okamžitě definuje problém a reaguje na něj (Kadeřábková, Peková,

2012, s.97). Právě proto je neziskový sektor pro poskytování sociálních služeb nenahraditelný.

Domnívám se, že spolupráci MČ a NO by bylo vhodné každoročně evaluovat, je otázka, zda by to neznamenal nárůst administrativní zátěže na úkor času, věnovaného klientům. Zdá se, že formální úkony by vhodně vyvážila větší možnost osobních setkání na neformální úrovni. Spolupráce neziskového sektoru s městskou částí Praha 7 je prospěšná. Je ukázkou toho, že správně nastavené výchozí pravidla, podmínky a smysluplná organizace činnosti fungují i přes jisté překážky, které ovšem ve vztahu dvou a více aktérů přirozeně někdy vzniknou.

6 Závěr

Diplomová práce měla za cíl vyhodnotit spolupráci neziskového sektoru a státu v oblasti sociálních služeb, přičemž stát byl zastoupen městskou částí Praha 7. Druhým cílem bylo analyzovat privátní a veřejné finanční zdroje čerpané na sociální služby. Na základě dosažených výsledků z praktické části byly předloženy návrhy a doporučení, které by mohly pomoci při optimalizaci sociálních služeb.

Problematika byla nejprve zkoumána z teoretického hlediska, kde jsem představila veřejnou a sociální politiku, pod kterou se nachází systém sociálního zabezpečení. Osoby, které pobírají dávky skrze sociální zabezpečení, často představují klientelu poskytovatelů sociálních služeb. Zásadní částí bylo představení aktérů působících ve veřejné a sociální politice, po které následovalo představení sociálních služeb. Provedení studie zahrnovalo analýzu dokumentů, finančních zdrojů a polostrukturované rozhovory. Kvalitativní výzkum byl zvolen kvůli charakteru tématu, rozhovory měly za úkol zjistit, jak vnímají spolupráci jednotliví aktéři, kde se nacházejí případné nesrovnalosti.

Analýza pro veřejné finanční zdroje byla zjišťována skrze výdaje MČ Praha 7, kde jsem vyzkoumala z důvodových zpráv, že za poslední tři roky jsou výdaje na sociální služby stabilní a konzistentní. Radním pro sociální politiku byl sdělen výrok, že Praha 7 je průměrná ve srovnání s ostatními MČ. Privátní zdroje čerpané na sociální služby bylo možné zjistit u jedné z NO, která je přímým poskytovatelem sociálních služeb, jelikož u ostatních by mohlo dojít ke zkreslení tím, že vykonávají i jiné činnosti než sociální služby. Finančně náročný je běžný provoz dané neziskové organizace, avšak nejvíce finančně náročné je, pokud NO poskytuje sociální i pečovatelské (zdravotnické) služby zároveň. Pro financování MČ i NO je velice důležitá transparentnost a efektivita financování s ohledem na princip sociální spravedlnosti a solidarity. MČ se na financování NO nepodílí nijak velkými částkami, jsou ovšem stabilní. Aktivity neziskových organizací jsou vždy závislé na projektech nebo zdrojích individuálních donátorů. Oba zdroje jsou však nestabilní. Protože v zájmu městské části je dlouhodobé a systematické působení již zavedených NO, tak se město stává jakousi finanční pojistkou a v případě ročního nedostatku takových zdrojů je pro něj výhodné podpořit činnost z obecních zdrojů.

Prostřednictvím rozhovorů jsem zjišťovala, jak daní aktéři spolupráci vnímají. Z výstupů vyplynulo, že spolupráce je pro obě strany přínosná a pro oblast sociálních služeb je činnost neziskových organizací nenahraditelná. Pro zajištění efektivního partnerství je

důležité plánovat rozvoj sociální oblasti, jak ze strany státu, tak i lokálně. Lokální plány byly shledány jako podstatné, jelikož díky tomu například MČ ví, kam mají směřovat jejich kroky při optimalizaci sociální politiky. I když zatím nejde o legislativní povinnost vytvářet lokální koncepce sociálních služeb, přesto si některé MČ plány tvoří. MČ Praha 7 si plánuje kroky pro sociální oblast, je to pro ně pracovní dokument, kterým se nepochybně řídí, jelikož jsou vidět splněné cíle střednědobých koncepcí. Spolupráci mezi MČ Praha 7 a lokálně působícími neziskovými organizacemi charakterizuje lety vytvořená důvěra mezi úředníky městského úřadu a spolupracovníky lokálních NO.

Pro NO je podstatný fundraising, z mého vzorku NO má pouze jedna ve své organizaci pozici fundraisera. Fundraiser, jejichž pozice nejsou ve vedení lokálních NO zavedené, mohou výrazně zefektivnit chod organizace a její finanční stabilitu, tím, že zajistí finanční zdroje také posílí finanční nezávislost. Spolupráce MČ a NO se řídí principem sociální solidarity, kdy pomáhají osobám, které se ocitnou na pokraji sociální exkluze.

Sledování celého systému mě ujistilo, že spolupráce NO a MČ pro oblasti sociálních služeb je důležitá. Realizace sociálních služeb v praxi závisí na lidech v jednotlivých institucích, kteří se musí řídit a pracovat v souladu s platnou legislativou. Přirozeně vyšší kvalitu by měly nabízet NNO, které jsou specializované a přímo vytvářené k poskytování pomoci, dle mého názoru mají větší zájem, ale i pravomoci. NNO může reagovat na problémy daných osob téměř okamžitě. Charakter NNO je založen na dobročinnosti a filantropii. Úřad má nepochybně také zájem pomáhat, přičemž MČ Praha 7 je v této oblasti aktivní. Legislativa a formality, které jsou běžně vykonávány v práci úřadu, ovšem poskytování pomoci zpomalují.

Úředníci jsou vázáni byrokratickými pravidly, která nepodporují vlastní iniciativu, resp. ji mnohdy potlačují jako nežádoucí. Úřad má jasně stanovené postupy, které nenabízí příliš možností, jak z nich vybočit. Přesto, pokud by se spolupráce neomezovala na byrokraticky vymezené rámce, dalo by se předpokládat, že reprezentanti neziskového sektoru rádi vstoupí s úředníky do dialogu. To by efektivně řešení lokálních sociálních problémů napomohlo, iniciativa by ale měla vzejít od představitelů státní správy, tedy z řad zaměstnanců MČ Praha 7. Z výzkumu je patrné, že reprezentanti jsou na veřejnou diskusi připraveni, ale musela by přeskóčit rámec standardizovaného byrokratického dotazování, kterým je současná evaluace MČ.

Výsledky výzkumu ukázaly, jak pracovníci MČ reagují na stálé i nově vzniklé sociální problémy. Významně spolupracují s neziskovým sektorem, zajímají se o názory veřejnosti, nechávají si připomínkovat své střednědobé koncepce pro rozvoj sociální politiky od NO. Skutečnost, že na MČ Praha 7 mají odbor sociálního začleňování, je dokladem pozitivní reakce na otázky sociální politiky a jejich řešení. MČ Praha 7 také zřídila společnost s ručením omezeným 7U, prostřednictvím které podporuje osobní rozvoj lidí, ohrožených sociálním vyloučením nebo již vyloučených. Sleduje kvalitu sociálních služeb poskytovaných vlastní organizací s vědomím, že ta nemusí být vždy závislá jen na finančních prostředcích, ale že odpovídá i kvalitě a možnostem personálním.

Jak z výzkumu vyplynulo, není sociální oblast na MČ Praha 7 v centru pozornosti, není tak atraktivní jako kulturní sféra, do které plynou zřetelně vyšší dotace. Tato silná podpora kultury může být způsobená personálním složením zastupitelstva, ve kterém převažují osoby s blízkým vztahem ke kultuře.

Pro sociální služby se zdá být nezbytná existence flexibilní sítě poskytovatelů sociálních služeb, do které by byli zapojeni aktéři všech úrovní (národní, krajské, lokální). Zda taková síť existuje, nebo zda k jejímu vzniku ministerstvo dává podnět, nebylo možné v rámci tohoto výzkumu s určitostí říct. Ve zkoumané lokalitě se však spojení a vzájemná spolupráce mezi jednotlivými aktéry ukázaly jako klíčové. Zřejmé je, že by mělo vzniknout více pobytových zařízení, že by bylo dobré rozšířit sektor terénních prací, a co se zdá být nejpálčivějším problémem, je finanční ohodnocení sociálních pracovníků. Tyto pracovní pozice nestojí z hlediska společenského vnímání ani pohledem na mzdové poměry nijak vysoko. Většina společnosti si význam této práce dokáže uvědomit, zvláště při krizových událostech, jak jsme mohli a bohužel stále můžeme sledovat. Informace veřejnosti o práci a způsobu poskytování sociálních služeb, které se objevují ve veřejných médiích, by mohly být koordinovány a upřesňovány k tomu určenou institucí. Tím by se povědomí společnosti o efektivitě, vlivu a dopadech této veřejné služby mohlo posunout na vyšší úroveň.

7 Seznam použitých zdrojů

BOUKAL, Petr, 2013. *Fundraising pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2.

BUCHTA, Petr, 2016. *Veřejné finance*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-116-4.

COGAN, Rudolf, 2015. *Zákon o krajích: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-793-5.

DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ, 2013. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3880-2.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

HYÁNEK, Vladimír, 2011. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. ISBN 978-80-2105651-0.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ, 2012. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-910-4.

KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Zuzana, 2014. *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. 1. vydání. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-44-5.

KREBS, Vojtěch, Jaroslava DURDISOVÁ, Magdalena KOTÝNKOVÁ, Jan MERTL, Olga POLÁKOVÁ, Jana ŽIŽKOVÁ, Helena VYCHOVÁ a Petr SUNEGA, 2015. *Sociální politika*. 2015. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-921-2.

KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ, 2018. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. První vydání. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA, Jan PAVEL, Lucie SEDMIHRADSKÁ a Jana TEPPEROVÁ, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. První vydání. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

MACH, Petr, 2019. *Zákon o sociálních službách: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-246-7.

MATOUŠEK, Oldřich, 2011. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3.

MATOUŠEK, Oldřich, 2016. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1154-9.

- Nový občanský zákoník*, 2012. 1. vydání. Ostrava: Sagit, a.s. ÚZ. ISBN 978-80-7208-920-8.
- OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK, 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.
- PELIKÁNOVÁ, Anna, 2018. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-2117-5.
- PETRÁŠEK, Josef, 2007. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-41-9.
- POSPÍŠIL, David, 2015. *Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025*. Vydání první. Praha: MPSV. ISBN 978-80-7421-126-3.
- POTŮČEK, Martin, 1997. *Nejen trh: role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-26-5.
- POTŮČEK, Martin, 2005. *Veřejná politika*. Upr., dopl. a aktualiz. vyd. v českém jazyce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-8086429-50-2.
- REKTOŘÍK, Jaroslav, 2010. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5.
- Rozpočet a financování: obce, kraje, hl. město Praha, organizační složky státu, příspěvkové organizace, svazky obcí : zákony, nařízení vlády, vyhlášky : redakční uzávěrka ...*, 2022. Ostrava: Sagit, a.s. ÚZ. ISBN 978-80-7488-508-2.
- SCHENSUL, Jean J. a Margaret Diane LECOMPTE, 2012. *Essential ethnographic methods: a mixed methods approach*. 2nd ed. Lanham, MD: AltaMira Press. ISBN 978-0-7591-2204-8.
- TOMEŠ, Igor, 2010. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.
- TRÖSTER, Petr, 2013. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-473-5.
- Zákony V/2021: úplných znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství k 1.1.2021*, 2021. Český Těšín: Poradce, s.r.o. ISSN 1802-8306.
- ZICH, František a Ondřej ROUBAL, 2014. *Úvod do sociologického výzkumu*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní. Eupress. ISBN 978-80-7408-093-7.

ŽEHROVÁ, Jana a Daniela PFEIFEROVÁ, 2010. *Finance municipalit*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-2024-6.

Internetové zdroje:

Analýza financování sociálních služeb, 2019. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465

BEREŇ, Michael, 2018. Čížinský vyzývá k boji proti korupci: 20.09.2018. In: *Pražský deník.cz* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/prahu-jako-dojnou-kravu-nikdo-nekontroluje-cizinsky-vyzyva-k-boji-proti-korupci-20180920.html

Brigáda pro bezdomovce, za stovku na hodinu uklízí v Praze 7 své rajóny, 2021. In: *Pražský patriot* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.prazskypatriot.cz/brigada-pro-bezdomovce-v-praze-7-uklizi-sve-rajony/>

Centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše. In: *Armáda spásy* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://armadaspasy.cz/pobocky/praha/praha-centrum-socialnich-sluzeb-b-burese/#7>

DOBŘÁ PRAXE V ČR A KAZUISTIKY: Spolupráce s neziskovými organizacemi [online], 2018. In: . [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <http://www.socialnibydleni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/priklady-dobre-praxe/2-uncategorised/128-spoluprace-s-neziskovymi-organizacemi>

Dotace. In: *Praha 7* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/dotace/>

Financování sociální oblasti, 2006. In: *Portál pro sociální oblast města Prahy* [online]. [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: https://socialni.praha.eu/jnp/cz/financovani_socialni_oblasti/index.html

Funding, 2021. In: *European Commission* [online]. [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=86&langId=en>

Historie YMCA. In: *YMCA Praha* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <http://www.praha.ymca.cz/node/24>

HURRLE, Jakob, 2018. Střednědobá koncepce rozvoje sociálních a zdravotních služeb 2018 – 2022. In: *Praha 7* [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/2018/05/P1%C3%A1n-rozvoje-zdravotn%C3%ADch-soci%C3%A1ln%C3%ADch-a-n%C3%A1vazn%C3%BDch-slu%C5%BEeb.pdf>

Interaktivní mapa neziskového sektoru: Co neziskové organizace opravdu dělají? [online], 2020. In: . Centrum pro výzkum neziskového sektoru [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://mapaneziskovek.cz/infografika/>

Kdo jsme. In: *Armáda spásy* [online]. [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

Klub Dixie. In: *YMCA Praha* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <http://www.praha.ymca.cz/dixie>

Lorenzova křivka, 2015. In: *Management mania* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/lorenzova-krivka>

Metodika MPSV pro poskytování dotací ze státního rozpočtu krajům a hlavnímu městu Praze pro rok 2022, 2021. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Metodika+PpA_2022.pdf/41b95e95-0e81-1d96-26a9-aa0252f485d4

Naši lidé, 2018. In: *PRAHA 7 SOBĚ* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <http://praha7sobe.cz/index.php/nasi-lide>

O MPSV, 2021. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/o-mpsv>

O Praze 7, 2020. In: *Praha 7* [online]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.praha7.cz/volny-cas-prehled/o-praze-7/>

Obyvatelstvo Prahy podle městských částí, 2020. In: *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xa/dalsi_casove_rady_obyvatelstvo

Otevřené srdce: O nás. In: *Otevřené srdce* [online]. [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.otevrenesrdce.cz/o-nas>

Pomoc v hmotné nouzi, 2020. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. MPSV [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>

PROKEŠ, Jan, 2019. Starosta Prahy 7 a magistrátní „mentor“ Čižinský: Změna v Praze už nastává. In: *Pražský deník.cz* [online]. [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/starosta-prahy-7-a-magistratni-mentor-cizinsky-zmena-v-praze-uz-nastava-20190114.html?cast=1

Sociální služby, 2020. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

Státní sociální podpora [online], 2022. [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území HMP pro období 2019 – 2021, 2021. In: *Portál pro sociální oblast města Prahy* [online]. [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: https://socialni.praha.eu/file/3302267/_5.aktualizace_SPRSS.pdf

Suverénní obhajoba postu. Sedmou městskou část opět povede Jan Čížinský, 2018. In: *Pražský deník.cz* [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/suverenni-obhajoba-postu-sedmou-mestskou-cast-opet-povede-jan-cizinsky-20181112.html

TAXÍK MAXÍK, 2022. In: *Praha 7* [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/socialni-oblast/taxikmaxik/?fbclid=IwAR2v57kQpOPMabCwMOF-S917x_dmgCBRLuw63ZHtSRk03vFKAeASISMI_jE

The ESF in the Czech republic, 2021. In: *European Commission* [online]. [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=374&langId=en>

Tréninkové bydlení či zametání ulic. Radnice pomáhají lidem bez domova, 2018. In: *Pražský deník.cz* [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/treninkove-bydleni-ci-zametani-ulic-radnice-pomahaji-lidem-bez-domova-20181023.html

7U s.r.o. [online]. In: . [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.7usro.cz/o-nas/>

8 Přílohy

Odkazovaný seznam příloh

Příloha 1 SWOT analýza MPSV sociální služby.....	91
Příloha 2 SWOT analýza HMP sociální služby	92
Příloha 3 Přijaté finanční zdroje NO YMCA v letech 2018-2020.....	94
Příloha 4 Přijaté finanční zdroje NO Armáda spásy v letech 2018-2020.....	94
Příloha 5 Otázky pro rozhovory.....	95
Příloha 6 Přijaté finanční zdroje NO AD Otevřené srdce letech 2018-2020.....	95
Příloha 7 Vývoj čerpaných finančních zdrojů MČ Praha 7 v oblasti sociálních služeb v letech 2018-2020	96
Příloha 8 Neziskové organizace spolupracující s MČ P7	97

SWOT	
SILNÉ STRÁNKY	<p>Důraz na podporu poskytování sociálních služeb v přirozeném prostředí</p> <p>Univerzálnost systému poskytování sociálních služeb v ČR</p> <p>Finanční podpora poskytování sociálních služeb ze strany státu</p> <p>Komplexní právní úprava oblasti sociálních služeb v zákoně o sociálních službách a souvisejících prováděcích předpisech</p>
SLABÉ STRÁNKY	<p>Nedostatek spojený s poskytováním dotací ze státního rozpočtu registrovaným poskytovatelům sociálních služeb</p> <p>U pobytových služeb sociální péče převládá ústavní charakter</p> <p>Nedostatečná koordinace poskytování zdravotních a sociálních služeb</p> <p>Nedostatečné financování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb ze strany zdravotních pojišťoven</p> <p>Nedostatek strategického řízení a plánování sociálních služeb (nejsou stanovené dlouhodobé priority na národní úrovni, střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na krajské úrovni a plánování na obecní úrovni není metodicky řízené a koordinované ze strany MPSV)</p> <p>Regulace maximální výše úhrady za sociální služby u registrovaných poskytovatelů sociálních služeb znemožňující poskytování nadstandardních služeb</p> <p>Nedostatek kvalifikované pracovní síly mající zájem o zaměstnání v oblasti sociálních služeb z důvodu nízké atraktivity sektoru sociálních služeb kvůli nízkému mzdovému ohodnocení zaměstnanců</p> <p>Chybí definice minimálního standardu sociální péče (sociálních služeb). Nedostatečná kontrola kvality poskytovaných služeb</p> <p>Neexistence „benchmarkingu“ nákladnosti sociálních služeb napříč registrovanými poskytovateli sociálních služeb</p> <p>Nízká informovanost a relevance statistických dat v oblasti poskytování a financování sociálních služeb a jejich vyhodnocování</p> <p>Současný systém neřeší situaci, kdy občan potřebující institucionální péči nemůže čerpat sociální služby z důvodu nedostatku prostředků na úhradu uživatele</p> <p>Plnění role obce v systému sociálních služeb se napříč obcemi výrazně liší, zapojení obcí není ze strany MPSV, příp. krajů metodicky řízeno</p> <p>Nízká informovanost cílové skupiny o poskytovaných sociálních službách, omezující možnost výběru vhodné sociální služby</p> <p>Nedostatek spojený se systémem posuzování míry závislosti pro účely PnP</p> <p>Málo rozvinutý sektor terénních služeb</p> <p>Poskytování „nepoptávaných“ služeb v pobytových zařízeních (např. uživatelům jsou poskytovány služby určené pro uživatele ve vyšším stupni závislosti)</p> <p>Poptávka po některých sociálních službách převyšující jejich nabídku (např. domovy pro seniory, bydlení pro osoby s autismem)</p> <p>Nedostatečná podpora neformální péče poskytované osobami blízkými</p>
PŘÍLEŽITOSTI	<p>Objektivizace systému poskytování dotací registrovaným poskytovatelům sociálních služeb</p> <p>Podpora péče v domácím prostředí (adresné přidělování osobních pečovatelských, školení „domácích“ pečovatelských, podpora sdílené péče, podpora osob, které se kvůli domácí péči o rodinného příslušníka vzdají práce/sníží úvazek)</p> <p>Zajištění většího propojení systému zdravotní péče a poskytování sociálních služeb včetně legislativního ukotvení</p> <p>Zvýšení počtu poskytovaných terénních a ambulantních služeb na úkor pobytových služeb</p> <p>Strategické řízení sítě sociálních služeb na národní úrovni. Koordinace strategického řízení mezi národní a regionální úrovní a mezi regiony navzájem</p> <p>Příprava možných variant na změnu poskytování PnP a financování poskytovatelů sociálních služeb (diferenciace výše PnP podle způsobu poskytované péče)</p> <p>Zvýšení podílu soukromých zdrojů (občanů) na financování sociálních služeb</p> <p>Řízení služeb sociálního poradenství a sociální prevence</p> <p>Zvýšení podílu financování sociální a zdravotní péče formou zdravotního pojištění. Vyčíslení nákladnosti „ošetrovatelských dnů“</p> <p>Propagace „společenské odpovědnosti“, např. formou CSR (Corporate Social Responsibility)</p> <p>Optimalizace mzdových nákladů</p> <p>Využití moderních technologií při poskytování sociálních služeb (asistivní a asistenční technologie)</p> <p>Rozšíření „nadstandardních“ služeb cílících na „majetnější seniory“</p> <p>Zapojení soukromého sektoru do dílčích oblastí sociálních problémů přes tzv. sociální dluhopisy</p> <p>Využití potenciálu „sektoru bílých pracovních míst“⁵⁶</p> <p>Možnost využití finančních prostředků EU</p> <p>Možnost zvýšení motivace pro zaměstnání v sektoru sociálních služeb prostřednictvím platového ohodnocení</p> <p>Posilování služby sociální prevence jako nástroje předcházení sociálního vyloučení a vzniku sociálně vyloučených lokalit</p>
HROZBY	<p>Politická rizika ovlivňující nastavení systému poskytování a financování sociálních služeb</p> <p>Zvyšující se poptávka po sociálních službách (zejména pobytového charakteru) z důvodu aktuálních demografických trendů a z důvodu neexistence alternativních řešení</p> <p>Neudržitelný systém financování sociálních služeb v případě nezvyšující se porodnosti nebo výše odvodů (nebo nezajištění alternativního zdroje financování)</p> <p>Rozdílný vývoj zdravotní péče a sociálních služeb</p> <p>Propad (ztráta prestiže) sektoru sociálních služeb</p> <p>Konflikt zájmů při přidělování registrace a zřizování poskytovatele sociálních služeb ze strany krajského úřadu a kraje</p> <p>Dramaticky se zvyšující míra zadluženosti u sociálně ohrožených skupin či osob</p> <p>Nárůst investičních nákladů, nutnost obnovy technologií</p> <p>Navyšování počtu sociálně vyloučených lokalit a oslabování místní sociální soudržnosti</p>

Zdroj: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/577769/NSRSS.pdf/>

Silné stránky	Slabé stránky
Dobrá místní dostupnost sociálních služeb, i vzhledem k husté síti MHD.	Nedostatečná kapacita příslušných sociálních služeb s ohledem na demografický vývoj (stárnutí populace).
Vyšší nabídka kapacit všech druhů sociálních služeb ve srovnání s ostatními kraji ČR.	Legislativně ukotvené územní členění, které komplikuje tvorbu a správu sítě sociálních služeb na úrovni MČ a HMP.
Expertní zázemí pro poskytování sociálních služeb (HMP jako sídlo akademických institucí a centrálních institucí veřejné správy).	U MČ je nízká míra podpory rozvoje vybraných druhů sociálních služeb (pro lidi bez domova a osoby závislé na návykových látkách).
Silné materiální zázemí pro pobytové služby zřizované HMP.	Kapacitní nedostatečnost některých druhů sociálních služeb ve vazbě na specifické potřeby uživatelů.
Nižší podíl příjmové chudoby proti ostatním krajům ČR.	Nedostatečné metodické vedení krajů v sociální oblasti ze strany MPSV, potažmo orgánů centrální správy.
Relativně dobré a stabilní finanční zajištění sítě sociálních služeb.	Nedostatek pracovníků, především v pobytových službách sociální péče na území HMP; nízká míra nezaměstnanosti oproti republikovému průměru.
Vysoký podíl terénních služeb sociální péče na celkovém objemu poskytovaných sociálních služeb ve srovnání s jinými kraji ČR.	Nízké platové/mzdové ohodnocení pracovníků v sociálních službách, vztaheno k průměrnému platu/mzdě na území HMP.
Vysoký počet služeb sociální prevence oproti ostatním krajům ČR.	Chybí legislativní ukotvení propojení sociálních a zdravotních služeb.
Vysoký podíl finanční participace samosprávy (HMP) na financování Krajské sítě sociálních služeb.	Neexistuje systém podpory neformálně pečujících osob.
	Vysoká míra byrokracie a nákladů na administrativu systému sociálních služeb.

Nedostatečná kapacita terénních služeb sociální péče poskytovaných v rozsahu 24 hodin denně.

Velká vzdálenost některých pobytových zařízení od území HMP.

Příležitosti	Ohrožení
Zavedení víceletého pověření k poskytování služeb obecného hospodářského zájmu pro poskytovatele sociálních služeb v Krajské síti.	Vyšší koncentrace osob v seniorském věku na území HMP.
Zlepšit systém spolupráce HMP a MČ na tvorbě a financování Krajské sítě.	Nárůst počtu uživatelů sociálních služeb z demografických a sociálně-ekonomických důvodů, pro které budou sociální služby finančně nedostupné.
Vytvořit kvalitní soustavu kritérií pro posouzení žádostí o zařazení/nezařazení konkrétní sociální služby do Krajské sítě.	Možná rozpočtová nestabilita ČR či HMP, která se negativně promítne do oblasti rozvoje a financování sociálních služeb (vyšší HDP, mzdový nárůst, náklady na službu).
Vyšší podpora osob neformálně pečujících o člověka v jeho přirozeném prostředí (rodina, osoby blízké).	Vyšší počty lidí bez domova, osob závislých na návykových látkách na území HMP oproti republikovému průměru.
Zajistit podporu provázanosti problematiky sociálně-zdravotního pomezí.	Nárůst zadluženosti u sociálně ohrožených osob s dopadem na systém sociálních služeb.
Možnost využít kvalifikované lidské zdroje, na území HMP je vyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob.	Zvyšující se počet uživatelů, jejichž potřeby není schopen systém sociálních služeb v současné podobě účinně saturovat (lidé bez domova ve stáří, osoby s mentálním či kombinovaným postižením ve stáří, osoby s duální diagnózou, s raritními diagnózami apod.).
	Kritický nedostatek pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků.
	Nadále narůstající byrokratická zátěž a povinnosti poskytovatelů, vysoké nároky na personál v oblasti administrativních činností a s tím související zvyšující se finanční náklady.
	Nedostupnost bydlení pro pracovníky pracující v sociálních službách.
	Nedostatek sociálních pracovníků.

Zdroj: https://socialni.praha.eu/file/2892783/SPRSS_2019___2021.pdf

Příloha 3 Přijaté finanční zdroje NO YMCA v letech 2018-2020

Přijaté finanční zdroje NO YMCA v letech 2018-2020							
Příjmy / rok	2018	2019	2020	Rozdíl a procentuelní srovnání za období 2018-2019		Rozdíl a procentuelní srovnání za období 2019-2020	
				rozdíl	v %	rozdíl	v %
MPSV - soc. služby	3 738 000	3 911 000	4 250 000	173 000	4,63%	339 000	8,67%
MPSV - rodina	1 151 000	1 291 000	1 215 000	140 000	12,16%	-76 000	-5,89%
Dotace MŠMT	708 000	691 000	707 000	-17 000	-2,40%	16 000	2,32%
MHMP	1 957 000	1 978 000	2 464 000	21 000	1,07%	486 000	24,57%
Městské části Praha 1,7,11,14	693 000	606 000	598 000	-87 000	-12,55%	-8 000	-1,32%
Účastnické poplatky	2 101 000	1 963 000	1 349 000	-138 000	-6,57%	-614 000	-31,28%
Ostatní	863 000	1 438 000	1 147 000	575 000	66,63%	-291 000	-20,24%

Zdroj: Výroční zprávy YMCA (vlastní zpracování)

Příloha 4 Přijaté finanční zdroje NO Armáda spásy v letech 2018-2020

Přijaté finanční zdroje NO Armáda spásy v letech 2018-2020							
Příjmy / rok	2018	2019	2020	Rozdíl a procentuelní srovnání za období 2018-2019		Rozdíl a procentuelní srovnání za období 2019-2020	
				rozdíl	v %	rozdíl	v %
Provozní dotace	225 080 000	256 201 000	320 694 607	31 121 000	13,83%	64 493 607	25,17%
Přijaté dary	22 097 000	24 628 000	25 155 179	2 531 000	11,45%	527 179	2,14%
Tržby za vlastní výkony a za zboží	95 408 000	101 316 000	109 946 648	5 908 000	6,19%	8 630 648	8,52%
Tržby z prodeje majektu	1 358 000	306 000	867 566	-1 052 000	-77,47%	561 566	183,52%
Ostatní výnosy	5 836 000	7 029 000	13 012 523	1 193 000	20,44%	5 983 523	85,13%

Zdroj: Výroční zprávy Armády spásy (vlastní zpracování)

Otázky pro MČ Prahu 7

- 1) Představení pozice, kolik let pracujete na této pozici, délka praxe v oboru?
- 2) Jak probíhá financování v oblasti sociálních služeb?
- 3) Jak vybíráte neziskové organizace, se kterými budete spolupracovat?
- 4) Jaké faktory ovlivňují vaši vzájemnou spolupráci?
- 5) Co všechno obnáší spolupráce s neziskovými organizacemi?
- 6) Jaké jsou výhody/nevýhody spolupodílení se na aktivitách (projektech) s NO?
- 7) Jakými způsoby podporujete neziskové organizace kromě finanční stránky?

Otázky pro neziskové organizace

- 8) Představení pozice, kolik let pracujete na této pozici, délka praxe v oboru?
- 9) Jaké způsoby financování využíváte?
- 10) Na jakou oblast využíváte nevíce finančních zdrojů v sociálních službách?
- 11) Máte v organizaci specialistu na fundraising?
- 12) Spolupracujete s městskou částí Praha 7, jak spolupráce probíhá?
- 13) Jaké výhody/nevýhody máte ze spolupráce s MČ?
- 14) Držíte se nějakých zásad (principů) ať už v provozu NO nebo v oblasti financování?
- 15) Diskutujete s MČ o vašich názorech a připomínkách?

Příloha 6 Přijaté finanční zdroje NO AD Otevřené srdce letech 2018-2020

Přijaté finanční zdroje NO AD Otevřené srdce v letech 2018-2020							
Rok/příjmy	2018	2019	2020	Rozdíl a procentuelní		Rozdíl a procentuelní	
				rozdíl	v %	rozdíl	v %
Provozní dotace	3 949 290	4 197 210	4 821 122	247 920	6,28%	623 912	14,86%
Dotace od MČ 1,7	203 000	170 000	249 250	-33 000	-16,26%	79 250	46,62%
Potravinová banka	12 523	21 050	2 944	8 527	68,09%	-18 106	-86,01%
Sponzorské dary	150 004	85 000	153 000	-65 004	-43,33%	68 000	80,00%
Úrok	397	1 449	1 995	1 052	264,99%	546	37,68%
Příjem od klientů	974 205	890 884	890 000	-83 321	-8,55%	-884	-0,10%

Zdroj: Výroční zprávy AD Otevřené srdce (vlastní zpracování)

Vývoj čerpaných finančních zdrojů MČ Praha 7 v oblasti sociálních služeb v letech 2018-2020 (v Kč)			
	2018	2019	2020
Výdaje MČ Praha 7 celkem	508 009 400,0	657 541 700,0	599 862 200,0
Integrované zařízení pro rodiny s dětmi	32 600,0	31 000,0	35 000,0
Odbor sociálního začleňování	3 000 000,0	3 200 000,0	3 444 000,0
Sociální péče	42 491 700,0	47 607 100,0	49 744 000,0
Výdaje sociálních služeb celkem	45 524 300,0	50 838 100,0	53 223 000,0
v %	8,96%	7,73%	8,87%

Zdroj: Důvodové zprávy MČ Praha 7 (vlastní zpracování)

NÁZEV ORGANIZACE	HLAVNÍ ČINNOST NA PRAZE 7
ACORUS, z.ú.	Komplexní podpora osobám ohroženým domácím násilím, azylový dům a krizová pomoc pro matky s dětmi.
Altán Art, z.s.	Výtvarné dílny pro nadané osoby se ZP, kulturně komunitní centrum.
Asociace streetwork	Terénní programy a nízkoprahové centrum pro děti a mládež.
Armáda spásy v ČR z.s.	Komplexní podpora osob bez domova, azylový dům, Centrum sociálních služeb, terénní programy prevence a nízkoprahové denní centrum pro osoby bez domova.
Otevřené srdce o.p.s.	Azylový dům pro rodiny s dětmi v Praze 7.
Cesta domů, z.ú.	Služby paliativní péče v domácím prostředí, podpora pečujících, odlehčovací služby.
Cestou necestou, z.ú.	Podpora dětí a rodin, komplexní terénní a ambulantní psychosociální služby pro ohrožené rodiny a děti.
Centrum ALMA, z.ú.	Zdravotní, sociální a adiktologické služby pro uživatele drog a jejich blízké.
Centrum pro integraci cizinců	Kurzy, vzdělávání a aktivity pro cizince žijící v Praze 7.

19

Člověk v tísni	Předškolní klub pro děti z Azylového domu Otevřené srdce, výuka ČJ pro děti cizinců na ZŠ.
Diakonie ČEE	Podpora a kurzy pro pečující.
Dům tří přání	Podpora a služby pro děti a rodiny nalézající se v náročné životní situaci.
Elpida, o.p.s.	Vzdělávání a kurzy pro seniory, provozovatel centra Přístav 7.
ERGO Aktiv, o.p.s.	Komplexní rehabilitace pro lidi po CMP či jiném poškození mozku.
Farní charita Holešovice	Terénní pečovatelská služba a ošetřovatelská péče (domácí péče), odlehčovací terénní péče, půjčovna kompenzačních pomůcek.
Fokus Praha, z.ú.	Komplexní podpora osobám s duševním onemocněním.
Dílna Gawain z.s.	Sociálně terapeutická dílna pro osoby se zdravotním postižením.
GALIUM – domácí péče s.r.o.	Domácí zdravotní péče na Praze 7.
HESTIA - Centrum dobrovolnictví, z.ú.	Podpora dobrovolnictví a dobrovolnických programů.
HEWER, z.s.	Poskytování služeb osobní asistence, doprava osob se ZP.
Luridicum Remedium, z. s.	Bezplatná právní pomoc lidem v sociální nouzi, zejména pak seniorům.
Locika, z.ú.	Komplexní pomoc a podpora dětí a rodin při vyrovnávání se s dopady domácího násilí.
Mezi námi, o.p.s.	Podpora mezigeneračních aktivit a spolupráce.
META o.p.s.	Podpora cizinců ke vzdělávání a pracovní integraci.
Národní ústav pro autismus, z.ú.	Podpora a služby pro lidi s autismem a jejich blízké.
Platforma pro sociální bydlení	Odborná podpora, vzdělávací a výzkumné činnosti na podporu vytvoření systému sociálního bydlení.
PROGRESSIVE, z.s.	Komplexní podpora osob závislých na návykových látkách.
PRO Gaudia, z.u.	Podpora onkologicky nemocným.
ROZKOŠ bez RIZIKA, z.s.	Prevence a léčba sexuálně přenosných chorob pro osoby s rizikovým sexuálním chováním.
Ruka pro život o.p.s.	Podpora osob s mentálním a kombinovaným postižením v denních stacionářích.
SANANIM, z.ú.	Komplexní podpora osob závislých na návykových látkách.
Tichý svět, o.p.s.	Podpora osob se sluchovým postižením.
YMCA Praha	Provoz nízkoprahového klubu Dixie a terénní programy pro děti a mládež na Praze 7, doučování dětí v AD Otevřené srdce.
Život 90 z.s.	Tísňová péče AREÍON, terénní služby pro seniory, informace a vzdělávání v oblasti seniorské problematiky.
Židovská obec v Praze - KDP Ezra	Terénní pečovatelská služba a ošetřovatelská péče (domácí péče), půjčovna kompenzačních pomůcek.